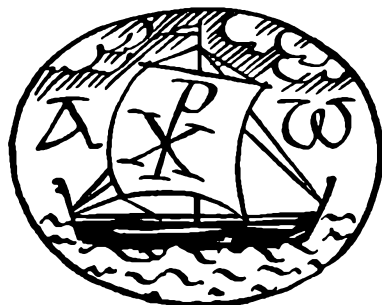

LOGOS

ČASOPIS PRO HOMILETIKU A KATECHETIKU

ROČNÍK 1949

Z OBSAHU:

ČÍSLO 1-2

OLDŘICH BARTL

Kažme poutavě

RUDOLF VALENTA

Svatopostní program

JOSEF DOLEŽAL

To je vůle Boží — vaše posvěcení

IVAN KRATOCHVÍL

Děti světla

DR. JAN MERELL

K svobodě nás osvobodil Kristus

KAREL KUČERA

Kristus Velekněz

MILOSLAV JELÍNEK

Ejhle dřevo kříže; na němž pněla spása světa

VÁCLAV ŠEBEK

Všude preventivně — Do semináře

DR. JOSEF VAŠICA

Bible v české kulturní tradici

DR. KAJETÁN MATOUŠEK

Proč katolíci věří

VYDÁVÁ ARCIDIECÉSNI PASTORAČNÍ ÚSTŘEDÍ V PRAZE

NAKLADATEL BOHUSLAV RUPP

LOGOS

ČASOPIS PRO HOMILETIKU A
KATECHETIKU • VYDÁVÁ ARCI-
DIECÉSNÍ PASTORAČNÍ ÚSTŘEDÍ
V PRAZE SE SCHVÁLENÍM
PRAŽSKÉHO ORDINARIÁTU ZE
DNE 8. VI. 1946 č. 8442

REDAKTOR: Dr. Antonín L. STŘÍŽ, kanovník, Praha VI, Štalcova 12
Telefon 477-27. Na adresu redaktora zasílejte všechny
rukopisy, časopisy na výměnu a recensní výtisky
knih.

SEKRETÁŘ

REDAKCE: Karel KUČERA, Praha XIX-Dejvice, Sadová 3.

REDAKČNÍ: Dr. Alexandr Heidler, Msgre Dr. Josef Hronek, Dr. Antonín
KRUH: Mandl, Dr. Kajetán Matoušek, Dr. Jan Merell, Msgre Karel
Reban, Dr. František Tomášek, Dr. Čeněk Tomiško

Časopis vychází pětkrát do roka v dvojčíslech o 64 stranách

Cena jednoho dvojčísla Kčs 24,-, roční předplatné na celý rok Kčs 120,-

Příští dvojčíslo vyjde 20. dubna 1949

ADMINISTRACE A EXPEDICE ČASOPISU: NAKLADATELSTVÍ BOHUSLAV RUPP
PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ UL. 23 TELEFON 311-87

UPOZORNĚNÍ!

Do tohoto čísla vložili jsme složenku a prosíme o poukázání
možno-li obratem předplatného na LOGOS Kčs 120,- na rok 1949.
Dlužíte-li za dřívější ročníky, prosíme Vás, poukažte tento dlužný
obnos společně s předplatným na rok 1949.

Děkujeme Vám za obratné vyřízení.

ADMINISTRACE

LOGOS

ČASOPIS PRO HOMILETIKU A KATECHETIKU

V PRAZE DNE 20. ÚNORA 1949 — ČÍSLO 1—2.

Prof. Oldřich Bartl:

KAŽME POUTAVĚ!

Tento požadavek na adresu duchovních i světských řečníků všech dob vznesl již M. F. Quintilian známými slovy: „Tria sunt, quae praestare debet orator: ut doceat, moveat, delectet” (Instit. orat. 3. c. 5.). Také sv. Augustin doporučuje všem kazatelům, aby pravdy Boží hlásali zajímavě a poutavě, neboť nikdo se neobrátil, kdo rád neposlouchá: „Ut veritas placeat, man nemo flectitur, si moleste audit” (De doctrina christ. 1. 4. c. 25.).

Ale jako ve všem, tak i ve snaze vzbuditi pro kázání zvýšený zájem a pozornost jest dbáti zlaté střední cesty a vyvarovati se upřílišnosti. Podle slov sv. Pavla: „Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem” (Gal. 11, 10), nemůže a ani nesmí býti hlavním účelem kázání bavit a hleděti se posluchačům zalíbiti, ale může to býti pouze prostředkem k dosažení cíle.

V tomto článku poukáži alespoň na některé metody a momenty, jimiž možno učiniti kázání zajímavým a přitažlivým. Po stránce materiální není zapotřebí zvláštní námahy, poněvadž křesťanská pravda již per se vyniká takovou vznešeností a krásou, že vysoko povznáší mysl posluchače a naplňuje duši zvláštní radostí a blahem. Vždyt předmětem kázání jest Bůh, ideál veškeré krásy, dobra, pravdy a spravedlnosti, dále duše lidská, jež se dovede s milostí Boží povznést k závratné výši mravní dokonalosti a konečně Církev, která krásou své nauky a liturgie uchvacuje každého, jenž zrovna nebloudí v lese předsudků a zaujatosti. Jest jenom třeba tyto základní pravdy pozorovati a přednášeti vždy s nového hlediska, aby působily na posluchače dojem novosti, poněvadž právě novota se líbí a táhne. Toho ovšem lze dosáhnouti toliko intenzivním přemýšlením a stálým studiem. Pouze vytrvalé cvičení dává veliké umění. Kněz, který medituje a studuje, má po ruce vždy dosti prostředků, jak uspořádati a rozvrhnouti látku, aby jeho kázání vzbudilo zájem, udrželo pozornost a upoutalo mysl posluchačů. Kromě toho se doporučuje látku kázání střídati, poněvadž se kazatel může svobodně rozhodnouti buď pro kázání nebo homilii a z různých forem kázání si zvoliti právě tu, kterou považuje za dané

situace a inteligence posluchačů za nejvhodnější. Tak kontemplativní život, studium a meditace se stávají nevyčerpatelným zdrojem, z něhož přísti stále nové a nové originální myšlenky a nápady.

Než novota v koncepci, dispoici a aplikaci látky sama o sobě ještě nestačí k vzbuzení zájmu o kázání. Aby se kázání líbilo, musí být krásné. Krásnými nazýváme věci, jejichž poznávání nebo pozorování působí estetický požitek. Dějiny umění nás přesvědčují o tom, že nejkrásnější jsou idee náboženské, jež dovedly nadchnouti nejednoho umělce k vytvoření grandiosního díla v oboru malířském, sochařském, stavitelském i řečnickém. Neboť i řeč jest uměleckým dílem a to nejvznešenějším ze všeho umění, poněvadž nepůsobí pouze na smyslovou stránku člověka, nýbrž se obrací především na jeho mohutnosti duševní, na rozum a vůli. Kdežto ostatní umění jen tu nebo onu ideu znázorňují, nemůže býti nikdo velikým řečníkem bez zásoby velikých myšlenek a ideí.

Pokud se týká formy, zůstávají stále v platnosti zásady, které jsem o ní uvedl v Dobrém pastýři 2,1948. Z úcty k slovu Božímu a k posluchačům jest třeba dbáti v kázání i mluvnické správnosti a varovati se výrazů zastaralých nebo příliš vulgárních. Sloh at odpovídá co nejvíce obsahu kázání, při poučování budiž jednoduchý, při působení na cit květnatý a při působení na vůli jadrný a pádný, v každém případě plynulý, zvukový a příjemný. I svatí Otcové se řídili těmito pravidly a slovo Boží vždy odávali v roucho důstojné a účtyhodné. Sám sv. Augustin vyznává, jakým mocným dojmem na něho zapůsobila kázání sv. Ambrože: se slovy, která miloval, v paměť se mu vštěpovaly i myšlenky, o něž nedbal. „Veniebant in animam meam simul cum verbis, quae diligebam, res etiam, quas negligebam . . . Et dum cor aperirem ad excipiendum, quam diserte diceret, pariter intrabat et quam vere diceret” (Confessiones, III, 2, 3).

Těto ušlechtilé formy nutno dbáti vždy a všude, jak ve městě, tak na venkově, jak v kázáních obyčejných, tak slavnostních. Teprve v dokonalém rámci vynikne a zazáří drahokam, teprve tehdy se bude naše kázání líbit, bude-li i po stránce formální dokonalé. Vodičkem nám mohou býti slova sv. Augustina: „Ornatu non jactanter, sed prudenter utamur, non eius fine contenti, quo delectatur auditor, sed hoc potius agentes, ut ipse ad bonum, quod persuadere volumus, adiuvetur” (De doctrina christ. 1. 4. c. 25.).

Těto uhlazené formě se naučíme hlavně četbou vynikajících básníků a spisovatelů a poslechem kázání a přednášek věhlasných řečníků. Cenné služby prokáží výpisky krásných rčení a myšlenek, jež nás upoutaly při četbě. Požádejme též svého spolubratra, aby si přišel někdy poslechnouti naše kázání a upřímně nás upozornil na vše, co působí rušivě nebo docela směšně. Akce při kázání, grimasy a gesta lze uspokojivě nacvičiti před zrcadlem doma. Jsou nutnými doplňkem každého kázání a mocně napomáhají k jeho kráse. Na úkor této kráse by bylo kázání příliš dlouhé, které unavuje a nudí. Pravidelně nemá kázání při dopoledních službách Božích trvati déle než 20 minut,

odpoledne, není-li spojeno se mší svatou, nanejvýš 30 minut. Rozhodujícím činitelem při posuzování kázání jest konečně vlastní osoba kazatelova. Ta, zvláště u venkovského lidu, jest vždy první autoritou, slovo jest teprve na druhém místě. Lidé odpustí knězi mnoho, ale nikdy mu neprominou lakotu a hrubost v jednání. Kněz hrabivý a netrpělivý bude míti vždy malý úspěch u svých posluchačů, byť se jinak vyrovnal svým kazatelským uměním samotnému sv. Janu Zlatoustému. Proto nevšíravou, ale velmi účinnou pozvánkou na kázání a vůbec k mravním výšinám jest vlastní dobrý život, „vzorná apoštolská osobnost a její osobní vliv. To nelze ničím nahradit a to samo nahradí skoro všechno,“ jak výstižně napsal Dr Heidler. Potom již ani nezáleží tolik na formě, pak každá forma řeči jest dobrá, když se v ní skutečně odráží Ježíš Kristus ve své pravdě.

I. neděle postní

Rudolf Valenta :

SVATOPOSTNÍ PROGRAM

Celý církevní rok nám připomíná povinnost, abychom nezapomínali na svou věčnou spásu. Ale zvláště svatopostní doba, kdy před našima očima ožívá utrpení Bohočlověka, který se za spásu našich duší obětoval na kříži, nám tuto vážnou povinnost připomíná velmi naléhavě. Církev v svatopostní době nejdojemnějšími pobožnostmi, doprovázenými vážnými a působivými písněmi, úpravou liturgie i změněným vzhledem nitra kostela vede nás na cestu spásy, aby naše duše zachránila pro Boha. Otázka naší věčné spásy se znovu a znovu v různých variacích ozývá v liturgických textech a především v epištolách. Tak slyšíme dnes z epištoly sv. Pavla: „Nyní je čas příjemný, nyní den spásy!“ A tato slova se vztahují na celou svatopostní dobu, která se dnešní nedělí před námi otvírá a kdy více než jindy máme přemýšlet a pracovat o spásu své nesmrtelné duše. Máme pracovat o spásu své duše stále, máme se o ni starat po celý svůj život, od křtu až po smrt. A přece víme, jak v rušném toku života, kdy jsme zaměstnáváni tolika otázkami a starostmi, zapomínáme na otázku nejdůležitější, na starost nejpalčivější: na spásu své duše. Použijme proto, drazí v Kristu, tohoto svatopostního údobí, jež je časem spásy, abychom napravili, co jsme až dosud zameškali. Slyšme, jak k nám dnes volá sv. Pavel: „Bratři! Napomínáme vás, abyste nepřijímali milosti Boží nadarmo!“

Jak máme spolupracovat s milostí Boží tak, abychom ji nepřijímali nadarmo, nám opět ukazuje dnešní epištola. Jsme sice slabí lidé, kteří tolikrát přes svá nejlepší předsevzetí klopýtají, kteří jsou až přespříliš spoutáni nedostatky své poraněné přirozenosti, a více než Bohu, svému Pánu a Stvořiteli, sloužíme světu, tělu a ďáblu. A přece nám sv. Pavel klade na srdce, že ve všem se máme prokazo-

vat jako s l u ž e b n í c i B o ž í. K tomu nás zavazuje milost Boží, kterou jsme jeden každý z nás přijal na křtu sv. jako záruku věčného života. To je první myšlenka, která by hned na počátku svatopostní doby měla zaplnit naši roztěkanou mysl. Jsme služebníci Boží. Jsme povinni celým svým životem, za všech okolností a v každém daném okamžiku sloužiti Bohu. Ptáme-li se, jak se máme ve všem prokazovat jako služebníci Boží, i na tuto otázku nám sv. Pavel dává odpověď. Máme být trpěliví v souženích a nesnázích, čistí, shovívaví, dobrotiví, naplnění ryzí láskou a slovem pravdy a oděni zbrojí spravedlnosti. Každá z těchto vlastností, jež se nám dnešní epístolou připomínají ne jako věci pro křesťana nové, ale jako živé a nutné ctnosti, mnohými křesťany zapomenuté, na nás žaluje, protože jsme tak málo o ně usilovali a s tak lehkým svědomím jsme se jich zříkali. A přece nenaučíme-li se trpělivosti, s jakou budeme snášet různé, menší nebo větší kříže, jež na nás ruka Boží vloží, nebudeme-li k sobě navzájem shovívaví a dobrotiví, nebudeme-li čisti na duši i na těle, nebude-li v nás upřímné a tvůrčí lásky i praktického smyslu pro pravdu a pro spravedlnost, stěží se budeme moci prokazovat jako služebníci Boží, poněvadž nebude v nás ani jedna z vlastností, které tvoří charakter Božího služebníka.

Stanovme si proto jako svůj letošní svatopostní program, že budeme používat všech prostředků, které nám Boží milosrdenství v tomto omilostněném čase poskytuje, abychom si prisvojili ctnosti, o kterých nám v epístole mluví apoštol národů. Budeme s vroucností a s pokornou zbožností rozjímat p o b o ž n o s t k ř í ž o v é c e s t y, a to nejenom v pátek, kdy v našem kostele společně budeme konat tuto krásnou a působivou pobožnost, ale i jindy, soukromě si ji prorozjímáme: abychom měli před svým duchovním zrakem neustále trpícího Spasitele, jak z lásky k nám s božskou trpělivostí bere na nádvoří Pilátova paláce na zbičovaná a do krve rozedraná ramena těžký kříž, aby jej trpělivě a bez reptání donesl až na horu Kalvarii. Jak nás to bude povzbuzovat k tomu, abychom i my z lásky k Bohu s trpělivostí a vnitřní vyrovnaností nesli různé křížky svého života, který se také tak často podobá cestě křížové! Budeme se denně modlit b o l e s t n ý r ů ž e n e c. Tak stále si budeme připomínat, kolik utrpení, od krvavého potu v Getsemane, bičování, trním korunování až po ukřížování, stálo božského Spasitele naše vykoupení, a jak k jeho utrpení bylo nutno přičlenit i muka a bolesti jeho přesvaté Matky, naší Matky bolestné. Budeme po celou tuto posvátnou dobu mít stále před očima k ř í ž, znamení naší spásy, abychom věděli Syna Božího jako muže bolesti a patřice na jeho strašlivé rány, abychom se slzami lítosti poznali, jak hrozný je hřích a jak kruté musil Syn Boží zaplatit za jeho shazení. A jsme-li povinni každé neděle obcovati Mši svaté, budeme se snažit podle možnosti i ve všední den být účastni přesvaté oběti neposkvrněného Beránka, jež jest nepřetržitým obnovováním jeho krvavé oběti na kříži. Všechno toto úsilí musí pak vyústit v dobrou, upřímnou sv.

zpověď, spojenou s živou snahou o nápravu a zlepšení našeho života, života služebníků Božích. Tak se i připravíme na velikonoční sv. přijímání, jež v nás utvrdí požehnané dílo milosti.

Drazí v Kristu! I já, váš duchovní otec, vás hned na počátku svatopostní doby napomínám se sv. Pavlem, abyste nepřijímali milosti Božích nadarmo. Snad pro mnohého z vás je to poslední příležitost, kterou vám Boží milosrdenství dává, abyste se mohli připravit na svou věčnou spásu. Neztraťte této příležitosti a využijte tohoto času co nejsvědomitěji a nejodpovědněji, neboť je to čas spásy. Bůh k vám volá posvátnými a hlubokými slovy svaté liturgie. Volá k vám žhavým a bolestným tajemstvím Kříže. Volá k vám ústy Církve svaté. Volá k vám ranami svého Syna: Pamatujte na svou spásu! Pamatujte na svou nesmrtelnou duši! Kéž byste všichni slyšeli tento hlas! Poznáte pak, že jako dobří služebníci Boží můžete i v různých smutcích života být naplněni radostí, tryskající z čistého svědomí. A i když se mnohého odřeknete, budete nakonec shledáni hodnými, abyste v blažené věčnosti vládli všemi věcmi. — Amen.

II. neděle postní

Josef Doležal:

TO JE VŮLE BOŽÍ — VAŠE POSVĚCENÍ

Promluva na dnešní epištolu o čistotě bude zajisté upravena podle toho, koho máme před sebou, a zvolena taková forma a výrazy, aby odpovídaly posluchačům. Proto tedy nepodává se tu hotové, vypracované kázání, nýbrž spíše hrst vyrozjímáných myšlenek, které si již každý sám dovede upravit.

„To je totiž vůle Boží — vaše posvěcení: Abyste se zdržovali smilstva, aby každý z vás dovedl ovládat své tělo ve svatosti a počestnosti, nikoliv ve vášnivě náruživosti, jako činí i pohané, kteří neznají Boha.“ Všimněte si někdy malých školáčků, kteří chodí častěji k sv. přijímání. Kolik to radosti, nadšení, síly a čistoty září z jejich milých tváří! Je jim vidět až na dno křišťálových dušiček. A s jakou mnohdy obětavostí vykonávají tento příkaz Spasitelovy lásky. Avšak přijde 12 či 14 roků a jejich náboženská horlivost vyprchává. Příčinou není pouze to, že jsou více strhováni kalným vírem života anebo to, že jejich víra právě prochází zatěžkávací zkouškou tělesného a duševního přerodu. Důvodem — alespoň ve většině případů je, že se probudilo v nich pohlaví. A když tedy hledíme k mřížce komunikantů, vidíme tam buď nedospělé dítky anebo již starší osoby. Kde tedy je ten střed? Proč ta dospívající mládež chybí? Sv. Pavel v dnešní své epištole se dotkl otevřeně a přímo této otázky. Viděl mravní narušení na všech stranách a sám také jistě hledal vysvětlení, proč v takových obrovských městech se

našel vždy jen maličký hlouček pravých křesťanů. „Chcete žít svatě?“ — píše do Soluně. „Zdržujte se s m i l s t v a!“

Věděl dobře, jaká je to obrovská síla v člověku. Znal lidské osudy a pohnutky lidských činů a věděl jasně o zřídlech, z nichž pramenily. Co je vlastně smilstvo? Zneužití nejdrahocennější síly tělesné, zprznění nejvzácnějšího pokladu, jaký vůbec Bůh člověku svěřil. Kdysi v totálním nasazení seděl jsem daleko od domova s našimi dělníky na střeše lágru a stavěli jsme komín. Tu mladíci asi dvacetiletí se bavili dlouho o pohlavních věcech. A ovšem říkali to s rozkoší a smíchem, ale kdybyste se zahleděli pozorněji do jejich tváře, viděli byste, že nejsou tak zlí a zkažení, jak by nasvědčovala jejich mluva (snad je tomu i jinde tak). A tu mně jich bylo líto. „Je zarážející, že o věcech skoro posvátných dovedete dlouhé hodiny takto mluvit. Víte, o tom by se mělo přemýšlet pouze na kolenou a se sepjatýma rukama. Vždyť je to síla, kterou musíte úzkostlivě střežit. Je cennější než oči, jazyk či cokoli jiného. Proto každá zlá myšlenka či slovo je jako jedovatá slina, která vás vnitřně poskvňuje . . .“ Ano, to je člověk, který všeho dovede zneužít. A čím je co vznešenější, tím to zneužití je horší. Snad každá již technická vymoženost: střelný prach, radio, letadlo a konečně i atom, puma byly použity proti člověku a k jeho zničení. Ten neblahý sklon je možno pozorovat už na malých dětech. Dejte dvěma číperným kloučkům třeba tužky a těšte se, že již dovedou čmárat, „psát“ po papíře. Ale nechte je takto delší chvíli a uvidíte, že brzy obrátí ty ostré hroty proti sobě. Zpozorovali, že se tím dá nejenom psát, nýbrž i píchnout svého souseda a tak nad ním získat převahu.

V tom tedy spočívá neblahé dědictví pádu prvních lidí: člověk je nakloněn ke zlému! A tak není divu, že i to nejvzácnější, co ve svém těle uchovává — pohlavní sílu — dovede zneužít. Chce mít jenom to sladké, rozkoš, která je vlastně odměnou za velikou námahu, spojenou s vychováním dětí, našel několik způsobů, jak oddělit povinnost s tvrdými důsledky od pouhého potěšení a jen toho průvodního vlastně chce užívat. Je to jako onen podvodný novinář, který objížděl továrny, obchodní domy a pod. a sliboval, že přinese ve svých časopisech oslavné, reklamní články. Dělal si na oko poznámky a žádal nějaké fotografie. Samozřejmě chtěl značnou zálohu — a články žádné nedělal. Bral prostě jen odměnu, ale ty důsledky již nechtěl splnit. Následek ovšem toho byl, že byl chycen, prohlášen za podvodníka a uvězněn.

A tak nějak postupují lidé, kteří náruživými řečmi a vášnivými myšlenkami se na tolik vydráždili, že hledají, jak by silný pohlavní pud „utišili“, ukojili, ale bez pravých důsledků.

Mezi vírou však a čistotou je tajemná souvislost. Často se stane, že ten, kdo začne přestupovat šesté přikázání Boží, odvrací se také od Boha. Avšak nemusí tomu být hned takto. Kořeny víry mu zůstaly, ale chybí důvěra a láska. Přestává totiž mít naději, že je schopen vzdorovat návalům smyslnosti a začne se vyhybat věcem Bo-

žím: modlitbě, kostelu, svátostem. A láska? Ta přece je nejsilnější pohnutkou k zachovávaní příkazů zákona. „Miluje-li mne kdo, přikázání má bude zachovávat!“ Zbylo tedy jakési residuum víry, ale neživotné, bez síly vést životní běh jednotlivce. A pak takovýto nešťastník vidí v Bohu pouze přísného soudce a nemilosrdného ochuzovatele lidského života, ale nikoli dobrého a láskyplného Otce.

„To je vůle Boží — vaše posvěcení.“ Chodit svatě před Bohem, ale ještě více: vidět Boha. Ano, blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha vidět budou. Kdo je vnitřně čistý, je také pokojný a radostný při myšlence na Boha. Ovšem cesta k tomu je kamenitá a těžká, ale stojí za to!

III. neděle postní

P. I v a n K r a t o c h v í l, OSAug.:

DĚTI SVĚTLA

Takřka ve všech křesťanských obcích byly poměry stejné. Všude stály mladé, počtem malé křesťanské obce proti mocnému pohanskému okolí, které utvářelo veřejný život a všude uplatňovalo svou pokleslou morálku, v životě veřejném i soukromém. Mladé křesťanské obce byly jako malíčké oasy v obrovské poušti. Vždy a všude jim hrozilo nebezpečí, ať již v Malé Asii nebo v Řecku, že obklopující je písek pohanských názorů vnikne z širé pouště i do oas, ba dokonce, že je přikryje a Pavlem zasazený nový život udusí. Nebezpečí ze zaplavení pohanstvím bylo tím větší, že valná část členů obcí jím založených byli dříve pohané.

Jako největší neřest tehdejšího pohanství Pavel neustále bičuje: smilstvo a lakomství; bezmeznou a nejhrubší požívačnost a úsilí, opatřit si potřebné prostředky, a to v míře, pokud možno největší, k tomuto životu, zaměřenému výhradně na smyslný požitek. Proto Pavel varuje před oběma neřestmi a hledí své křesťany imunisovat před otrávenou atmosférou, již se nemohou vyhnout. Ví, že se nemohou vzdálit z tohoto světa, chce je proto posílit duchovně. Žádá, aby uzavřeli své nitro vlivu zkaženého prostředí a své myšlenky zaměřili jinam.

Každý křesťán je povýšen do vznešeného, šlechtického stavu „lidí světla“. Toto šlechtictví světla zavazuje více než kterékoli jiné. Už pouhé vědomí tohoto povýšení by mělo dostačit, aby se odvrátil od všeho, co přichází z onoho nesvatého světa temnoty. Jsou přece věci, které se pro šlechtice světla „nesluší“. Pro křesťana je vymezeno jasně, co se sluší a co nikoli, takže už mu musí být trapnou i pouhá zmínka o těchto neřestech nesvatého světa. Vědomí, že jsme něco jiného než pohané, musí být živé; jenom potom se zachováme neporušenými od nestoudného žargonu, od pikantních dvojsmyslných řečí a frivolního způsobu mluvení — přes všechny

styk s nemravným okolím, jemuž se není možno ani vyhnout. I ten, kdo o křesťanech nic neví bližšího a zná je jen z jejich zábav, musí poznat, že zde začíná jiný svět a že je zde čistší vzduch.

Řeč o dětech světla zní jako pohádka. Kudy jdou, tam se rozjasňuje, neboť září světlem Božím. — Svět byl plný zkaženosti, ničemnosti, zloby. Nyní však přicházejí lidé světla a s nimi jde „dobrota, spravedlnost a pravda“. A tuto dobrotu, spravedlnost a pravdu vdechují všichni, kterým lidská tvrdost ztrpčila život, kterým nespravedlnost učinila bezpráví, všichni, kteří trpěli pod sprostotou, lží a pomluvou. Jako lidé a zvířata radostně vydechnou po dlouhé černé neprůhledné polární noci, když se zase po prvé ukáže světlo, tak i ve světě byla kdysi tma: člověk byl člověku nepřitelem a kdo právě nebyl lupič, byl oloupený. Lidé se navzájem ubíjeli k smrti, jako se zabíjí vzteklý pes. A kdo jich hodně srazil, ten platil před ostatními za hrdinu. Lidé se vzájemně klamali, obelhávali, okrádali. Nyní však přicházejí děti světla. Slyšíš? **D ě t i s v ě t l a**. Lidé světla. Říkají, že Bůh je jejich Otec; říkají, že Bůh jim poručil milovat všechny lidi; že nikomu nesmějí udělat nic zlého. Jejich Bůh, jehož dětmi oni jsou, jim poručil, aby všem dobře činili. Nikoho neokrádají, nikoho neklamou, nikoho ze spolublížních nevyssávají, protože říkají, že je lepší být dobrým nežli bohatým. Říkají, že jejich Mistr a Pán, ačkoli byl Bůh, přece jako služebník a chudák kráčel po této zemi. Jak bude život krásný, až tito lidé světla zaplní svět. Potom už bude kralovat jen „dobrota, spravedlnost a pravda“. Až jich bude na světě aspoň deset milionů, dvacet, sto, tři sta milionů, jaká to bude krása, jaký jas, když tolik lidí bude vyzářovat světlo Boží, dobrotu, lásku a spravedlnost Boží. Svět, obrozený lidmi světla, svět dítek světla, svět dítek Božích!

Je to pohádka? Či je to satira? Naše vina to je, když to jedni považují za pohádku. Dvojnásob naše vina, když to jiní považují za satiru, protože vědí a vidí, že je tolik lidí, kteří se nazývají syny Božími a dětmi světla.

Jak je jen možné, aby se dítě světla stalo tmou? — Snad bylo málo tak milých dítek Božích jako byl Šalomoun. A „co uvrhlo Šalomouna do tak veliké zaslepenosti, že se stal modlářem, dítětem tmy?“, táže se svatý Augustin. Není přece myslitelné, že by muž, jemuž dal Bůh tak velikou moudrost, byl kdy uvěřil, že v modlách je něco božského nebo že jejich uctívání něco pomůže. Kdo byl tedy příčinou, že se dopustil takového bláznovství, že se jim klaněl a obětoval jim kadidlo? Víš kdo? Tělo! Písmo svaté samo jasně to dosvědčuje. Král Šalomoun si zamiloval kromě dcery faraonovy mnoho cizinek z těch národů, o kterých řekl Hospodin synům Izraelovým: „Nevejdete k nim a z nich nevejdou k vašim, neboť jistě odvrátí srdce vaše, abyste chodili za bohy jejich.“ K těm tedy přilnul Šalomoun horoucí láskou. „Když tedy byl již stár, nakazilo se srdce jeho skrze ženy, že chodil za bohy cizími a že nebylo srdce jeho dokonale oddáno Hospodinu“ (3. Král. 11, 1 nn).

Ani stáří, ani život ztrávený po nějakou dobu ve ctnosti, ba dokonce ani moudrost nechrání před pádem. Není radno příliš si věřit a myslit si: já si mohu to nebo ono dovolit, mně se nemůže nic stát, já jsem silný. I moudrý Šalomoun zapomněl, že nikde nenastává tak rychle páchnoucí rozklad jako u masa a krve. Kdo dává tělu přednější místo než mu náleží, brzy se přesvědčí, že dvěma pánům přece jenom nelze sloužit a místo, aby byl oddán Bohu, je oddán tělu.

Klesnout může snadno každý, vždyť toto nebezpečí nosí člověk stále s sebou. V tomto životě se nemůže nikdy zcela od těla oprostit. Není však toho ani zapotřebí, vždyť Bůh nás nestvořil anděly, nýbrž lidmi, lidmi, u nichž tělesné a duševní je navzájem pevně a harmonicky spojeno. Ovšem, je v tom i kus tragiky: vždy, kdykoli má povstati nový život, musí být jiný život vydán jaksi v nebezpečí. Či není matčin život ohrožen, když dává život dítěti? A má-li se plně rozvíjet život duševní, musí se uskovňovat život tělesný ve svých žádostech. Je kus tragiky i v tom, že pud, který zaručuje udržování tělesného života na zemi, není-li ovládan mohutnostmi duše: rozumem a vůlí, může se stát hrobařem lidstva.

Máme-li mluvit nezaujatě o tomto daru Božím — přece každý pud je také darem Božím — musíme vyjít ze zásady, že co je přirozené, nemůže být samo v sobě špatné. Tedy ani tento sklon, protože je lidem vrozen. Měli jej už i první lidé v ráji. Ovšem nebyl u nich spojen s tělesnou žádostivostí zlou, byli naivní v tom ohledu, což nejlépe vysvětluje jejich prvotný stav nevinnosti. Ačkoli byli tělesně i duševně vyspělí a schopni užívání manželských práv, přece byli jako nevinné děti. Teprve po pádu do hříchu přestali být naivní, otevřely se jim oči, ale jen aby uviděli své břemeno, vznikající z nezvázané žádostivosti.

Pudy tedy nejsou dětmi hříchu, jsou jen projevem zdravé přirozenosti. Pomáhají člověku bez uvažování nalézt, co potřebuje k zachování a výstavbě svého života. Pud po zachování života nutí ohroženého zoufale se bránit; pud po vědění kouká již těm nejmenším z očí. Bez těchto darů Božích by život ani nemohl být, vždyť všechny mají za úkol udržet život. Pud, o kterém se dnes zmiňuje svatý Pavel, zasahuje nejhluběji do mravního života a do zážitků člověka. Má dvě veliké funkce v lidstvu: 1. nutí lidi svou rozkoší vždy znovu k plození, k zachování pokolení lidského; 2. je v dlouhých letech života manželského a výchovy dětí přirozenou základnou manželské lásky, která oběma manželům pomáhá nésti kříž života, dětí i manželství. Není tedy třeba se za něj stydět, vždyť je nám dán od samého Stvořitele a sám Spasitel na něm vybudoval svou sedmou svátost.

Než jsme dětmi těch, kterým se v ráji otevřely oči a kteří poznali ztrátu nevinnosti a pocítili břemeno žádostivosti. Kolik dětí Adamových se už přesvědčilo, že pud sám je dobrý, že však není dobré, co lidé s ním dělají, když totiž jej zbavují jeho přirozených úkolů:

používají jej, ale nedávají při tom druhé bytosti celou lásku svého života, vylučují zásadně budoucí život. Hledají v něm jen rozkoš a nechťejí vidět účel, pro který byl Bohem dán.

Nemůžeme se vzdálit z tohoto světa, musíme se stýkat s mnohými pokušeními, zaměřenými jen na smyslné požitky, při tom však „nemáme se stávat jejich účastníky“. Beze sporu není to snadné. Někdy je to těžký boj, ale v boji se žádostivostí roste mravní síla. Kdo zde si dovede říci: „Ne,“ jistě to dovede i jinde, až ho bude lákat nepravé dobro, omrzovat povinnost, strhovat hněv.

Kristus pro tento boj použil obrazu: zápas mezi světlem a tmou, mezi nocí a dnem, mezi temnotami a jasnem. „Byliť jste někdy tmou, nyní pak jste světlem v Pánu.“ Kéž bychom opravdu byli dětmi světla! Kéž bychom z tohoto obrazu vyvodili stejný závěr jako Pavel: „Jako účastníci světla žijte.“ Kéž bychom dovedli vždy a všude žít ve světle Božím a ne v temnotách hříchu.

Před sedmi sty lety žil jeden takový člověk světla, v Umbrii. Byl tichý, mírný, veselý, dobrý. A všude po světě lidé, jak věřící, tak nevěřící, o něm mluví jako o zázraku Božím. To není pohádka, je to skutečnost. Opravdu žil a přinášel ovoce světla: dobrotu, spravedlnost, pravdu. A jeho život při tom byl krásný jako pohádka. Buďme také následovníky Božími jako dítky milé a žijme v lásce jednoho k druhému, především pak k Pánu Bohu, snažíce se přinášet ovoce světla. — Amen.

IV. neděle postní

Dr Jan Merell:

K SVOBODĚ NÁS OSVOBODIL KRISTUS

Ráz dnešní neděle — uprostřed postní doby — je radostný. Kněz obléká podle možnosti roucho růžové barvy a neděle se nazývá Laetare, podle prvních slov mešního Introitu: Laetare Jerusaleme, vesel se, Jerusaleme, a shromážděte se všichni, kteří jej milujete. Církev přerušuje na okamžik kajícnost doby a oddává se tiché radosti v očekávání budoucích věcí. Jakoby první paprsek velikonočního slunce pronikal oblaka postní doby.

V evangeliu čteme o zázračném nasycení zástupů na poušti. Toto nasycení je předobrazem blízkých radostných eucharistických hodů velikonočních. I dnešní epistola, tak těžká k porozumění, je ve svém jádru jásavě radostná. Připomíná nám Krista jako osvoboditele křesťanského lidu. On nám otevírá brány nového Jerusalema. A tímto Jerusalemem a domem Božím je Církev Kristova, která k sobě zve všechny osvobozené dítky Boží, aby je pouští pozemského života přivedla do Jerusalema nebeského.

Epistola je vyňata z listu sv. Pavla ke Galatům a je těžko srozumi-

telná bez znalosti Starého Zákona a okolností, za kterých list vznikl. Pavel za svého působení mezi prostými a upřímnými Galatany založil celou řadu kvetoucích církevních obcí. Nově obrácení křesťané byli z největší části pohané, a proto Pavel od nich nepožadoval, aby po svém obrácení zachovávali některé židovské obřady, jak to činili ještě křesťané obrácení ze židovství. Když však apoštol Galatii opustil, přišli sem někteří fanatičtí židokřesťané (křesťané obrácení ze židovství) a vnesli do církevních obcí v Galatii zmatek. Roztrušovali o Pavlovi, že hlásal křesťanství znetvořené a neúplné, že není pravým apoštolem, že nikdy neviděl Ježíše a že sám by se měl učit evangeliu od apoštolů z okruhu Ježíšova. Hlavně však Pavlovi vytýkali, že nepožadoval od pohanokřesťanů, aby také přijali zákon Mojžíšův. Pavel prý tuto povinnost pohanům, přistupujícím do Církve, zamlčel, protože prý chtěl evangelium předělat po chuti pohanů a tak těchto co nejvíce získat svému evangeliu. Proto jeho evangelium (spása lidí skrze víru v Ježíše Krista) je nedokonalé a musí být zdokonaleno. Galaté jim téměř již uvěřili a byli ochotni zachovávat některé rituální obřady a židovské svátky. Kdyby šlo jen o osobu Pavlova, apoštol by tento úkol snesl, ale nemohl strpět, aby Galatští, jeho upřímné děti, byly oloupeny za jeho zády o nejkrásnější statky víry, o svobodu dítek Božích. Podstata a budoucnost křesťanství byly ohroženy. Kdyby křesťanství ulpělo na starozákonních formách, které byly jen předobrazné a byly naplněny Kristem, bylo nebezpečí, že se křesťanství stane jen židovskou sektou, nestane se podle vůle Ježíše Krista náboženstvím pro všechno lidstvo, a zanikne. Jedině Pavlova láska k pravdě a apoštolátu nám vysvětlí prudkost a skoro vášnivost, se kterou je list psán.

První část listu je obhajobou apoštolského úřadu Pavlova. Apoštol zde zdůrazňuje, že jeho evangelium není podle člověka, neboť je nepřijal, ani se mu nenaučil od člověka, nýbrž mu bylo zjeveno Ježíšem Kristem. Pak přechází k věroučné části listu. Ospravedlnění, odpuštění hříchů, vnitřního posvěcení a spásy se nedostává člověku zachováváním předpisů mojžíšského zákona, nýbrž v Ježíši Kristu. Skrze Krista jsme se stali svobodnými syny Božími a návrat k mojžíšským obřadům by byl návratem do otroctví, z něhož jsme byli Kristem vyvedeni. A aby sv. Pavel dokázal, že křesťané nejsou více pod zákonem, užívá důkazu z Písma svatého, který je předmětem dnešního nedělního čtení. Svůdcům Galatů a těm, kteří se dali svěsti, ukazuje apoštol na příkladě ze Starého Zákona, že nestačí být pouze synem Abrahamovým, aby se někdo stal účastným zaslíbení Božích.

Abraham měl dva syny, Ismaela a Isáka a jejich matky, otrokyně Agar a Abrahamova manželka (svobodná, ne otrokyně jako Agar) Sára, předobrazovaly podle sv. Pavla Starý a Nový Zákon. Událost, ze které apoštol bere svůj důkaz, je známa. Když Sára ve věku 76 let pro svůj věk a neplodnost nedoufala v požehnání potomstva, měla Abrahama k tomu, aby pojal egyptskou nevolnici Agar za

svou druhou manželku, aby skrze ni se dostalo Abrahamovi potomstva. Ta mu porodila syna Ismaela, který se narodil podle těla, t. j. podle přirozeného řádu. Když však chlapci bylo třináct let, splnilo se zaslíbení dané Hospodínem Abrahamovi, že mu totiž Sára porodí syna, z něhož vzejde hojné potomstvo. Sára porodila Abrahamovi syna Isáka, který se tedy narodil podle zaslíbení, t. j. řádem sice přirozeným, ale způsobem mimořádným, z neplodné matky a rodičů pokročilých věkem. Událost tak mimořádná musí mít hlubší smysl, než ten, který je vyjádřen literou.

Sv. Pavel tento hlubší smysl sám vykládá. Protože píše svým židokřesťanským odpůrcům, užívá obrátů a výrazů nám dnes nezvyklých, ale tím účinnějších a běžných jeho odpůrcům. Smysl Pavlova důkazu je tento: Agar byla otrokyní, proto i její syn byl nevolníkem a bez práva na Abrahamovo dědictví. Sára nebyla otrokyní (svobodnice), proto i její syn byl svoboděn a měl právo na dědictví po otci. Agar předobrazovala Zákon Starý, Sára Zákon Nový. V synu „těla“ a v synu „zaslíbení“ vidí apoštol dvojí lid Boží. Vyvolený lid Izraelitů, kteří jsou tělesnými syny Abrahamovými a nový lid Boží, syny zaslíbení, syny Nového Zákona. Apoštol staví proti nynějšímu pozemskému Jerusalemu, kterým je církev starozákonní, Jerusalem hoření, Kristovu Církev novozákonní. Sára, která od Boha obdržela velké potomstvo, předobrazuje Církev Kristovu. Také Církev se stala plodnou matkou a počtem svých dětí předčí církev starozákonní. I Galatští jsou toho důkazem, neboť i oni jsou dětmi této nové a plodné matky, svobodnými dětmi Božími, osvobozenými k této svobodě Kristem. A kdyby se Galatšané chtěli vrátit zpět pod jeho starozákonních předpisů, bylo to krokem zpět, návratem do duchovního otroctví a zbavení se svobody, ke které nás povolal Kristus.

Pavlova slova nebyla bez účinku. Galatšané se vzpamatovali, našli opět správnou orientaci a zdá se, že i protivníci sv. Pavla byli umlčeni. A co říká nám dnešní epištola? Bylo by nesprávné se domnívat, že listy sv. Pavla měly co říci jen adresátům před 1900 léty. Jsou stejně slovem Božím jako evangelia, pramenem víry a ukazovatelem naší životní cesty. Israelité si namlouvali, že jejich zákon potrvá na věky; tato domněnka se jim stala osudnou. Ustrnuli na liteře Zákona Starého a ztratili i Nový. A přece bylo již v bibli jasně naznačeno, že Starý Zákon jednou zajde. Ani mnohý křesťan se někdy neubrání těmto nesprávným domněnkám; i po křtu by chtěl žít tak, jako žil před tím. Byl by to omyl velmi nebezpečný. Tot účel, proč čte Církev epištolu v době, kdy se chystáme k velikonoční svaté zpovědi. Ke svobodě nás osvobodil Kristus, volá k nám v dnešní epištole sv. Pavel. A nejsvobodnější ze svobodných je ten, kdo osvobozen od vlastního já, může říci se sv. Pavlem: „Nežiji již já; ale ve mně žije Kristus.“ — Amen.

V. neděle postní

Karel Maria Kučera:

KRISTUS - VELEKNĚZ

Roku 1919, při obsazování Slovenska československým vojskem, byl v Michalovcích neznámým civilistou zabit voják. Jelikož nemohl být nalezen vinník, rozhodl vojenský soud, aby pro výstrahu byl popraven občan, na něhož padne los. Vylosován byl otec četné rodiny. Marně se mnozí za něho přimlouvali. Velitel vojenského oddílu se obával o životy vojáků, kteří by mohli padnout rukou civilistů, a proto trval na splnění výstrahy. Tu přišel k veliteli místní katolický farář a prohlásil, že se dá popraviti místo vylosovaného odsouzence. Velitel odmítl, ale upustil od provedení výstrahy a otec byl zachráněn. Šlechetný čin způsobil neprovedení výstrahy.

V těžkém postavení byl muž, jenž — ač nevinný — vylosován k provedení výstrahy. V mnohem a mnohem těžším postavení se octlo lidstvo, které vlastní vinou podlehl zlu a opustilo cesty Boží. Po vině neúprosně hrozil trest. Velký šlechetný čin oběti zachránil lidstvo, když Kristus se obětoval, aby nás spasil. A dnes si promluvíme o onom obětním úkonu Velekněze Nového Zákona, Ježíše Krista.

Podíváme-li se do dějů Starého Zákona — co bylo třeba k oběti? **P ř e d n ě :** viditelný dar: na př.: beránek, který byl zabit. **Z a d r u h ě :** obětní smýšlení, kterým člověk uznával Boha za svého Pána a Vládce a kterého prosil za odpuštění hříchů. **Z a t ř e t í :** obětní úkon, kterým se odevzdal dar Bohu. **Z a č t v r t ě :** obět byla úkonem veřejné bohopocty, kterou mohl konat jen ten, kdo byl ustanoven od Boha — totiž kněz, jako prostředník mezi Bohem a lidstvem.

Stačily však tyto oběti, aby zcela byl usmířen Bůh? Obět, kterou kající předal knězi, aby byla dána Bohu, byla jen tehdy účinná, když byla opřena o víru v budoucího Vykupitele. Nekonečný je rozdíl mezi člověkem a Bohem, tedy nekonečná musí být též cena oběti zadostiučnění, neboť nekonečná je tíha urážky, učiněné člověkem Bohu.

Jako krůpěj rosy, která svlažuje a třpytí se ráno na probouzejících se květech, jako tiché šumění deště pro vyprahlou zemi, ale i jako bouře, jež pruty svých blesků spaluje zlé a zanechává po sobě čistý vzduch, tak zasáhla Boží láska, aby pomohla člověku. Přišel Syn Boží, Ježíš Kristus, na naši zem, aby kněžským úkonem oběti zadostiučnil za hříchy lidstva. Nekonečný Bůh podal obět nekonečnou, Božský Velekněz dal v obět sebe sama.

Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa! Ejhle ten, který na oltáři Kříže přinesl obět — sama sebe, své Tělo i život a pohár země přijal drahocennou Krev. Ten, z jehož rtů tekl balzám vyléčení nemocným, napájen byl žlučí hořkosti. Na pahorku Kalvarie jako

vykřičník se tyčí Kříž a na něm Kristus, jenž bez viny odsouzen pro viny trpí a umírá. Ne již obětované zvíře - beránek, ale obě, nejvyšší, Bohočlověk, na břevnu Kříže.

Obětoval sama sebe, protože tak chtěl. Bylo nutno odstranit chladné a dusivé objetí hříchu, který temným závojem bránil člověku v pohledu na výšiny Boží a v přístupu k Němu. Bylo nutno, aby na obzor niv země, ponořené v pohanství a nevěru, vyhouplо se slunce pravdy s hřejivými paprsky lásky Boží a odpuštění. Bylo nutno, aby byl smířen Bůh a člověk znovu přijat za dítko Boží. Aby se tak stalo, uskutečněn byl obětní úmysl a Ježíš spočinul na tvrdém, bolestivém loži Kříže.

Ejhle dřevo Kříže, na němž spása světa pněla! Hle dřevo, na němž vykonána největší oběť všech dob, nejčistší obětní úkon, protože nebyl poskvrněn ani tou nejmenší nedokonalostí lidskou. Obětní úkon, kdy potůčky Kristovy Krve ssála žíznivá zem. Před dávnou dobou Abraham, na němž Bůh žádal oběť vlastního syna, podvolil se vykonat oběť. Anděl Hospodinův zadržel jeho ruku, Bůh se spokojil s nabídnutím oběti a s úmyslem. Zde, na Kalvarii, byl obětní úkon dokonán.

V čele Starozákonních kněží stál velekněz, který mohl jednou za rok, v den smíru, vejít do velesvatyně, kde byla uložena Archa úmluvy, a tam prosil a usmířoval Boha za hříchy.

Starozákonní kněží, vlna za vlnou, střídali se ve službě oltáře, vždy nový a nový velekněz s úkolem usmířovat Hospodina vstupoval do velesvatyně, jak plynul tok desítek let i staletí a hrob přijímal těla, když duši povolal Pán.

A přišel jiný den smíru — Velký pátek Kalvarie. Jako Kněz, jak jsme si před chvílí řekli, přinesl Spasitel oběť Bohu - Otcí, když obětoval sama sebe. A v úloze Velekněze, dokonalou obětí sama sebe, usmířil Boha a spasil lidstvo.

Sv. apoštol Pavel praví v epištole: „Kristus vystoupiv jako velekněz budoucích věků . . . skrze svou vlastní krev vešel jednou pro vždy do velesvatyně, zjednav vykoupení věčné.“

Drazí v Kristu! Promluvili jsme si o podstatě oběti, ukázali jsme si kněze jako prostředníka mezi Bohem a lidmi, neboť tento úkol má též kněz Nového Zákona. Ukázali jsme si Krista jako Velekněze, který splnil úkol usmířit Boha obětováním sama sebe.

To však, co se dalo na Kalvarii způsobem krvavým, děje se všude tam, kde Kristův kněz slouží mši sv., způsobem nekrvavým. Kdo je přítomen na mši sv., je účasten nekrvavé oběti Velekněze Nového Zákona, Ježíše Krista. Vážme si mše sv. Čím lepší bude naše účast při mši sv., tím větší budeme mít z ní užitek. — Amen.

Velký pátek

P. Miloslav Jelínek:

EJHLE DŘEVO KŘÍŽE, NA NĚMŽ. PNĚLA SPÁSA SVĚTA

Drazí v Kristu! Musíme ztišit svá srdce a pozorně se zahledět ke kříži Páně, který dnes Církev sv. staví před naše zraky a o kterém zpívá třikrát za sebou: „Ejhle dřevo kříže, na němž pněla spása světa.” Musíme zpokornět a tiše naslouchat tajemné hudbě, kterou k nám promlouvá Kristův kříž. Ano, je to tajemství. Vždyť kříž Kristův je něco tak prostého a přece nepochopitelného, tak strašného a přece tak úchvatně krásného, tak poníženého a přece tak majestátně vznešeného, že jednou potkáváme kříž jako něco, co skoro patří k nám, k našemu životu a jindy stojíme před křížem v úžasu, neschopni proniknout propastné tajemství tohoto prostého znamení. Kříž Kristův je spojen s tajemstvím a nebylo dáno každému vidět všechny podoby kříže. Snažme se tedy dnes, drazí v Kristu, vnořit se do tohoto tajemství a přiblížit se tak k umučenému Spasiteli.

„Ejhle dřevo kříže, na němž pněla spása světa,” volá k nám dnes Církev svatá. Na kříži pněl Spasitel, na kříži umíral. Pohled na kříž nám, drazí v Kristu, připomene všechna ta strašná muka, bolest a utrpení, kterým byl Kristus podroben. Vzpomínka na jeho život a pohled na Jeho kříž nám postačí, abychom poznali, že Kristus neumíral za sebe, ale že Jeho kříž byl obětním oltářem. Kristus se obětoval za nás všechny. Umíral pro naše hříchy, pro náš nevděk, pro naši nestálost, pro naše zrady. My jsme to způsobili, že „neměl podoby ani krásy, bychom naň patřili, neměl vzhledu, bychom se kochali v něm” (Is. 53, 2). Od nás jsou ty rány bičem, to my jsme Jej ranili do krve, to my Mu vráželi trní do hlavy. A přece to byl On, který „byl raněn pro hříchy naše, roztlučen byl pro nepravosti naše a jeho jizvami jsme uzdraveni” (Is. 53, 5). Spasitel trpěl, a trpěl více, než si dovedeme představit. Avšak chceme-li opravdu pochopit smysl kříže, chceme-li pochopit Kristovu obět, potom se nesmíme zastavit u jeho ran, nesmíme hledět jen na Jeho utrpení, ale musíme si uvědomit, kdo vlastně tuto obět přinášel. Musíme si uvědomit, že Ten, který byl přibit na kříž, je muž, o němž zpívá žalmista: „Pravil Hospodin Pánu mému: „Zasedni na mé pravici” (Ž. 109, 1)”. Musíme si, drazí v Kristu, stále znovu a znovu připomínat, že Kristus byl Syn Boží, že na kříži byl vražděn Bohočlověk. Ukazuje-li nám dnes Církev svatá kříž, potom to jistě nedělá jen proto, aby nám ukázala zmučeného Krista, ale chce nám hlavně připomenout ty strašné chvíle, kdy na Golgotě umíral člověk, který byl Bohem. V tom právě jest velikost Kristovy oběti, v tom jest tajemství kříže, že Kristus — Bohočlověk, sám bez poskvrny viny vzal na sebe všechnu naši zlobu, naše hříchy, naši špatnost, aby

toto vše smyl svou krví. Kříž je tedy obětním oltářem, na kterém za nás umíral Bohočlověk, kříž je symbol oběti Bohočlověka.

„Ejhle dřevo kříže, na němž pněla spása světa,” zpívá dnes Církev sv. a její zpěv není jenom plný smutku a bolesti nad utrpením Kristovým, ale je to zpěv vpravdě vítězný. Do velkopátečního smutku probleskuje paprsek vítězné radosti Božího hodu a ukřižovaný Kristus nám není jenom mužem bolesti, ale Kristus je také vítězem nad smrtí, vítězem nad lidskou slabostí a ubohostí. Kristus je král slávy, neboť na kříži přemohl království ďáblov a nám otevřel brány království svého Otce. Toto vítězství Kristovo k nám doléhá proto tak mocnou ozvěnou, že my víme o své bezmocnosti, protože my víme, že vina Adamova a vina nás všech nemohla být napravena námi. My víme, že Kristus umíral za nás, že v Jeho oběti jsme my vítězili nad ďáblem a Jeho obětí nám bylo dáno Synovství Boží. Kristus na Kříži vpravdě vítězil, i když byl opuštěn všemi. Vítězil, i když byl posmíván, mučen a utýrán k smrti. Kristus zvítězil svou obětí. Nerozhazoval zlato a nesliboval pohodlí, ba naopak prohlásil: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne” (Mat. 16, 24). Není to vábné pozvání pro pohodlného a rozmarilého člověka a přece Kristus zvítězil. Zvítězil obětí plnou lásky, neboť na Kalvarii Kristus dokazoval, že Jeho slova: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozrozeného dal...” (Jan 3, 16) a „větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za přátele své” (Jan 15, 13), že tato slova nejsou jenom krásná, ale že Bůh svět skutečně miloval, a On — Kristus — že jej miloval až k smrti kříže. Je to vítězná oběť Kristova, plná lásky, která přemáhá svět. Kříž — obětní oltář, na kterém umíral Bohočlověk, je tedy také symbolem vítězství. Je to vítězství Krista ukřižovaného, vítězství Krista milujícího.

„Ejhle dřevo kříže, na němž pněla spása světa,” volá dnes Církev sv. do všech lidských srdcí a ukazuje nám kříž s umučeným Kristem. To však není, drazí v Kristu, pouhé liturgické gesto, není to jen krásný obřad. Toto je výzva vržená do světa, výzva prohlašovaná se stejnou vážností a stejnou slavnostností ve všech končinách, výzva k nám — všem lidem. Výzva, abychom se skutečně zahleděli na kříž Kristův a tento pohled, aby s námi šel celým životem. A není to výzva bezdůvodná. Vždyť Kristus nevyjednával, nesmlouval se s námi, nekladl podmínky. Kristus trpěl a umíral. Kristus vzal věc nás všech na Sebe, aby ji předložil Otcí a neptal se, zda souhlasíme, zda o to prosíme. On umíral a otvíral nám nebe. Proto ať chceme nebo nechceme, ať se nám to líbí nebo se nám to nelíbí, náš život je spjat s Jeho křížem. Náš osud závisí na tom, zda pochopíme Jeho obět, nebo zda ji budeme chtít pochopit, a jak na Jeho obět odpovíme. Náš věčný osud bude záviset na tom, zda se budeme s lotrem vysmívat Ježíšově bláhovosti, neb zda budeme pokorně prosit o milost s lotrem kajícím a spaseným. Kříž je vpravdě knihou lidských osudů a kříží se nevyhneme. Jednou, dříve či později, se s Ježíšem a Jeho

křížem setkáme. Tehdy bude záležet na tom, zda budeme ochotní nésti s Ním Jeho kříž, zda budeme ochotni uznat, že Kristus je Cesta, Pravda a Život (Jan 14, 6). Bude záležet na tom, zda budeme ochotni kráčet Jeho cestou, a je to cesta křížová, zda budeme chtít přijmout Jeho pravdu, pravdu vítězného kříže, zda pozveme do svého srdce umučeného, ztýraného, ale živého a život dávajícího Krista. Kristus nás vykoupil bez nás, ale nespasí nás bez nás. Proto Jeho kříž zůstává pro nás stále výzvou, abychom nezůstávali lhodstojnými ke své spáse, abychom nezapomínali na své štěstí, abychom se u paty kříže učili žít.

Při pohledu na kříž bychom mohli, drazí v Kristu, rozjímat ještě dlouho. Mohli bychom s Kristem rozmlouvat o nevděku a lásce, zradě a věrnosti, účtě a pohrdání. Mohli bychom neustále hledět na kříž a Kristus by nám vždy měl co říci. Nezapomínejme tedy na dnešní připomínku Církve sv. a často si opakujme: „Ejhle dřevo kříže, na němž pněla spása světa“ a vzpomeňme si aspoň na to, že Kříž je obětním oltářem Bohočlověka, že Kříž je symbolem vítězství Krista umírajícího a milujícího, a že Kříž je knihou našeho osudu, výzvou, abychom nebyli lhodstojni ke své spáse, výzvou, abychom se pod křížem učili žít. — Amen.

Hod Boží velikonoční

Prof. Oldřich Bartl:

KRISTUS JE VELIKONOČNÍ BERÁNEK

„Vždyť i náš velikonoční beránek, Kristus, byl obětován.“

(I. Kor. 5, 7-8).

V Kristu shromáždění!

V době, kdy se pod hřejivými paprsky jarního slunce probouzí ze zimního spánku celá příroda k novému životu, slavíme i my katoličtí křesťané památku zmrtvýchvstání Páně. Zase po roce si připomínáme a zdůrazňujeme smělá slova sv. Pavla: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marné jest hlásání naše, marná i víra vaše. Ale Kristus z mrtvých vstal“ (1. Kor. 15, 14, 20), jásavě dodává sv. apoštol. A tato radost ze vzkříšení našeho Spasitele naplňuje dnes i srdce každého z nás, kteří jsme se sešli v těchto posvátných prostorách našeho chrámu. Spolu s námi plesá též celý katolický svět a nadšeně volá: „Hoden jsi, Pane a Bože náš, aby se ti dostalo slávy a cti a moci!“ (Žjev. 4, 11.) Ano, drazí v Kristu, radujme se, neboť Pán Ježíš právě svým zmrtvýchvstáním dokázal nad slunce jasněji, že je Bůh a proto pravdivá a neklamná jsou i jeho slova i jeho Církve. V této naší víře v božství Kristovo nás utvrzuje i dnešní sváteční epištola. Ukazuje nám, že Kristus je slíbený Mesiáš, poněvadž se na něm vyplnil z předobrazů Starého Zákona především beránek

velikonoční, a proto právem nazýváme Krista novozákonním Beránkem Božím. Současně nám také dává návod, co máme dělat, abychom důstojně oslavili svátek tohoto Božího Beránka. Nyní však nechejme mluvit sv. Pavla samého, poněvadž jeho slova jsou nejkrásnějším velikonočním kázáním.

„Bratři, vyčistěte starý kvas, abyste byli těstem novým, jelikož jste přesní,” volá apoštol národů ve svém velikonočním poselství. Těmto jeho slovům porozumíme správně teprve tehdy, když si připomeneme předpis mojžišského zákona o slavení velikonoc. Podle tohoto příkazu bylo Židům odstranit z příbytků všechna jídla z kvašené mouky na znamení, že mají s čistým srdcem slavit svátky. Kvašené bylo totiž Židům náznakem nečistého, nesvatého, porušeného, tedy hříchu. Proto jedli po celý týden přímo z rozkazu Božího „přesný”, t. j. nekvašený chléb. (Ex. 12, 14—17.) Odtud se velikonoce nazývaly také „přesnice”, odtud krásný zvyk, že se dodnes koná generální úklid a velikonoční čištění celého obydlí.

Na tento obrazný obyčej naráží sv. Pavel a vyvozuje z něho praktický závěr pro slavení křesťanských velikonoc. Podle napomenutí apoštolova nestačí k důstojnému slavení velikonočních svátků pouze očistit příbytek. Apoštol národů volá, abychom především očistili svou duši. Neboť jenom tak se zmocní naší duše pravá radost a velikonoční mír. Slovy „vyčistěte starý kvas, abyste byli těstem novým” jakoby apoštol pravil: Chceš-li prožít velikonoční dobu v plné její radosti a slávě, pak odstraň ze své duše starý kvas hříchů. Jdi a řádně se vyzpovídej! Zbavíš-li se ve sv. zpovědi břemena hříchů, vlna nevýslovné radosti a spokojenosti zaplaví tvé nitro a přestaneš se dívat na svět černými skly. V té chvíli se také stane tvé tělo „novým těstem”, promění se v živý chrám Boží, v němž bude hořet věčné světlo milosti posvěcující. Kdybys tak odešel se světa, stane se celé krásné nebe tvým trvalým majetkem.

Takový je tedy smysl první věty dnešní epištoly. Hned na to následuje lapidární věta, jež je skvělým důkazem božství Kristova: „Vždyť i náš Beránek je obětován (totiž) Kristus.”

Sv. Pavel zde přirovnává vědomě Krista k starozákonnímu beránkovi, poněvadž je Jeho věrným předobrazem. Abychom plně poznali a pochopili pravdivost tohoto předobrazu a jeho vyplnění na Kristu Pánu, bude dobře, když si zopakujeme stručně dějiny velikonoc.

Když chtěl Bůh vysvobodit národ izraelský z egyptského otroctví, nařídil, aby v každé rodině byl večer 14. Nisanu obětován a zabít beránek bez chyby, jednohočnní. Beránka zabil levita v nádvoří chrámovém „mezi dvěma večery”, to je kolem třetí hodiny odpolední. Zachycenou krev vylil kněz k oltáři, tuk spálil na oltáři. Staženého beránka nabodli na dvě tyče, z nichž jedna probíhala po délce celým tělem, druhá napříč předními nožičkami (tedy v po-

době kříže) a takto měl být pečen na ohni. Neměli mu však při tom zlámati kosti. Krví tohoto beránka měli Izraelité pomazati obě veřeje a horní podvoje domů. K tomu měli jísti nekvašené chleby a polní saláty (Ex. 12, 1—8). Kde byly dveře pokropeny krví beránkovou, tam v domě nezahynul nikdo. Ale u Egypťanů „Hospodin pobil všechno prvorozené od prvorozence faraonova, který byl následníkem trůnu, až do prvorozence ženy, která byla v žaláři“ (Ex. 12, 29).

Chápete již, drazí v Kristu, proč nazývá sv. Pavel Krista velikonočním beránkem? Nepodobal se tento starozákonní beránek svými vlastnostmi tak nápadně novozákonnímu Beránkovi — Ježíši Kristu?

Velikonoční beránek byl opravdu obětí a předobrazoval vykupitelskou smrt Ježíšovu na kříži. Byl obětí smírnou, proto jeho krví natírali veřeje dveří a později ji lili k oltáři; byl také obětí pokojnou, proto jeho maso požívali. I v tomto směru se shodovala skutečnost s předobrazem: Ježíšova smrt nás nejenom smířila s Bohem, dala nám také Eucharistii, ve které požíváme pravé Tělo neposkvrněného Beránka Božího, Krista (1. Petr 1, 19), kdykoliv jdeme při mši sv. k přijímání.

Jestliže krev beránkova zachránila o prvních velikonocích jeden národ od smrti časné, Krev Beránka Božího, zachycovaná při mši svatě rukama kněží do kalichů po tisíciletí, zachraňuje lidstvo před smrtí věčnou. Dokazují to slova samotného Beránka Božího: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední“ (Jan 6, 55). Proto u pokřtěného, když dospěl užívání rozumu, je třeba, aby řádně konal slavnost, účastnil se oběti novozákonní — mše svaté — a obětní hostiny.

Na obětním oltáři spočívá Beránek Boží, jenž sňal hříchy světa, jenž smrt naši svou smrtí zničil a život svým zmrtvýchvstáním obnovil (velikon. preface), aby vítězný a oslavený přinesl pod způsoby chleba a vína svému nebeskému Otci v obět své Tělo a svou Krev.

Odtud hlasem lásky volá k nám: „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a jste obtíženi a já vás občerstvím“ (Mat. 11, 28). Bylo by to projevem slabé víry a malé lásky, kdybychom nepřijali toto pozvání k obětní hostině. Nedopusťme, aby krev Kristova byla za nás prolita nadarmo! Proto i kdyby nás sebevíce smysly sváděly k tomu, abychom viděli ve svaté hostii jen posvěcený chléb, nevěřme jim a umlčme i rozum, který ve jménu vědy protestuje proti tajemství Kristovy skutečné přítomnosti v Nejsvětější svátosti oltářní. Společejme zde bez výhrady na slova Spasitelova, jimiž Svátost oltářní přislíbil a při poslední večeři skutečně ustanovil: „Tělo mé pravý jest pokrm a krev má pravý jest nápoj“ (Jan 6, 61—63). „Toto jest tělo mé, které se za vás vydává. Toto jest krev má, která se vylévá za vás a za mnohé na odpuštění hříchů“ (Mat. 26, 26—28).

Komu bychom měli věřit, kdybychom nemohli věřit ani samému Bohu, jenž je naše cesta, pravda a život? „Přijímáme-li svědectví lidské, svědectví Boží jest větší“ (1. Jan 5, 9).

Zde však se již zase dotýkám výzvy sv. Pavla, již končí dnešní slavnostní epištolu: „Proto slavme hody, nikoliv s kvasem starým, ani s kvasem špatnosti, nýbrž s přesnicemi upřímnosti a pravdy.”

Z toho, co jsem, drazí v Kristu, právě pověděl, jasně vysvítá, že rozkazem „slavme hody” se zde míní pozvání k velikonočnímu sv. přijímání. Ale pozor! Než přistoupíš ke stolu Páně, odstraň nejprve ze své duše „starý kvas”, zlom okovy hříchů, jež brání duši v rozletu k rajským výšinám. Kdo by přijímal vědomě s těžkým hříchem, poskvrnil by svou duši strašnou svatokrádeží. Upadl by v nemilost u Boha a „je hrozné upadnout do rukou Boha rozhněvaného”. „Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, poněvadž nerozpoznává těla Páně (od obyčejného pokrmu). (1. Kor. 11, 29.) Jenom v čisté duši je místo pro Nejsvětějšího. V ní působí sv. přijímání hotové zázraky. Vlévá do duše sílu k obětem, trpělivost v utrpení, lásku k práci a k povinnostem, vrací klid a spokojenost. Křesťan, který častěji přijímá, nezná lži a přetvářky, ale je pro jiné vždy živým příkladem „upřímnosti a pravdy”.

Židé, kteří obětovali obrazného beránka každý rok, zdržovali se kvašeného pouze jeden týden. Nám však, za něž jediný a vlastní vykupitelský Beránek byl obětován (Žid. 10, 14), jest se vždycky zdržovat kvasu hříšnosti a neustále slavit velikonoce čistým a svatým životem.

V Kristu shromáždění! Vyložil jsem vám s pomocí Boží dnešní sváteční epištolu. Nyní tedy již víte, že nejkrásnější oslavou vzkříšeného Spasitele, Beránka Božího, jenž snímá hříchy světa, jest zbožná přítomnost na mši sv., upřímná sv. zpověď a hodné sv. přijímání. Proto „uslyšíte-li dnes hlas Boží, nezatvrzujte svých srdcí” a povstaňte z hrobu hříchu, náboženské lhostejnosti a vlažnosti. Učiníte-li tak, slavné „Aleluja”, jímž Církev vyjadřuje svou radost nad vzkříšením Spasitele, bude se ozývat radostnou ozvěnou i ve vaší duši. Ukažte svým životem podle víry, že nezahlazila božská sůl, kterou přinesl Kristus pro spásu světa. Dnes se lidé neptají po tom, čemu věříme, ale všímají si, jak žijeme. Nuže, drazí v Kristu, „tak sviť vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce, jenž jest v nebesích” (Mat. 5, 16). — Amen.

I. neděle po velikonočních

P. František Kubát:

MĚJME VÍRU, ŽE JEŽÍŠ KRISTUS JE SYN BOŽÍ

V jednom museu v Paříži je vitrina, v níž jsou vystaveny vzácné staré kříže. Pozornost návštěvníků upoutával zvláště jeden kříž, vyřezaný ze slonoviny velkým umělcem a vyjadřující nesmírnou bolest Syna Božího, jenž umírá za všechny lidi, a jenž ví, že ho mi-

lují jen někteří. Hlava byla skloněna na pravou stranu, pootevřené rty jako by právě pronesly slova „Dokonáno jest!“, a ukončily tak Evangelium. Oči hleděly s takovou něhou, že pozorní návštěvníci byli dojati tímto výrazem, a bylo na nich znát, že pocitují aspoň trochu soucitu, ne-li trochu lásky. K vitrině přišla též dvě děvčátka. Starší — asi 15leté — vedlo za ruku malého hošíčka. Děti se dívaly chvíli na kříž. Na jejich tváři bylo vidět podivný úžas. Tu starší děvče řeklo: „Podívej se, Markétko, jak smutnou tvář udělali to-muto člověku!“ Markétka neodpověděla. Jen hošík se tázal: „Proč tak věší hlavu? Vypadá to, jako by plakal, nemyslíš?“ — Ty děti se neposmívaly. Snažily se pochopit, co viděly. Nevěděly nic o Ježíši Kristu, nikdy o něm neslyšely. A kříž byl pro ně jen obrazem smutného člověka, ničím víc. Nevěděly nic o tom, že Ježíš Kristus také za ně zemřel, neznaly vůbec toho „smutného člověka“ s bolestně skloněnou hlavou. (Podle Dom. Pecky, Jitro XIX., č. 2.)

Drazí přátelé, chápete, jak smutné vysvědčení daly tyto děti nevědomky té části lidí, kteří žijí tak vzdáleni od Krista, že už jej ani neznají? A přece Matka Církev stále a stále poučuje své děti o tom, kdo je Kristus. Před týdnem ukazovala nám opět Církev Krista trpícího za spásu světa, ale též Krista oslaveného, Vítěze nad nepřáteli i nad smrtí. A dnes jako by nad tyto dva obrazy Kristovy dávala Církev nápis: **V ě ř í m e , ž e J e ž í š K r i s t u s j e S y n B o ž í !**

V epístole dnešní neděle dává Církev promlouvat miláčkovi Páně sv. Janovi o tom, jak velká moc a síla je ve víře, že Ježíš je Syn Boží. Sv. Jan byl vírou v božství Kristovo proniknut od prvé chvíle, kdy se přidružil ke Kristu. A touto vírou byl proniknut i v těch bolestných hodinách, kdy stál pod křížem svého Mistra a byl svědkem jeho zdánlivé porážky. A proto také z úst sv. Jana zní dvojnásob přesvědčivě slova: „To je vítězství, které přemáhá svět; naše víra! Kdo však přemáhá svět, ne-li ten, kdo věří, že Ježíš Kristus je Syn Boží.“

Tato víra se musí stát také trvalým majetkem naší duše. Neboť — čím méně svět této víry má, čím méně svět podle této víry žije, tím pevněji musí být zakořeněna v našem srdci. Pak také bude v této víře pro nás síla, vítězství. Kdykoliv sepneš ruce před křížem, kdykoliv políbíš obrázek tváře Spasitelovy, kdykoliv poklekneš před svatostánkem nebo u zpovědnice, vždycky musí být z toho patrné, jak jsi dokonale proniknut pocitem jistoty, pramenícím z víry: **V ě ř í m , ž e K r i s t u s n a k r í ž i i K r i s t u s v e s v a t o s t á n k u i n a o l t á ř i p ř i m š i s v . j e S y n B o ž í !**

Tak jako tato víra naplnila duši P. Marie od chvíle zvěstování, tak proměnila i prosté rybáře galilejské ve statečné hrdiny, kteří této víře obětovali vše, své majetky i své životy. A potom v pravém slova smyslu se stala tato víra mohutnou silou, která ovládla svět. Všechno muselo ustoupit, kde víra v božství Kristovo zapustila kořeny. Z této víry vyrůstaly duše andělsky čisté i neohrožené duše

mučedníků, kteří umírali s výkřikem víry v Krista na rtech. Z této víry čerpali sílu trpící, i když vše lidské kolem nich zklamalo. Víra, že Ježíš je Syn Boží, zjasnila i pohled umírajících, kteří z ní čerpali jistotu života věčného — neboť ani na okamžik nenechávají na pochybách slova Kristova: „Kdo věří ve mne, i kdyby mrtev byl, přece živ bude, a já jej vzkřísím v den poslední . . .” (Jan 11, 25.)

Tato víra však není jen nějaký sen blouznících duší, nýbrž se opírá o svědectví, která nelze odstranit, škrtnout, vyhladit. Bůh sám svědčí před tváří zástupů, že Ježíš je jeho milovaným Synem. P. Ježíš sám dokazuje slovy i skutky svými, že jako Syn Boží stojí nade všemi, jimž se jako člověk podobá. A celé své životní dílo kornuje Kristus v tom okamžiku, kdy vychází ze zapečetěného hrobu živ, oslaven.

Chcete ještě nějaký větší důkaz o Kristově božství? Kdyby se dnes Kristus sám znovu objevil před tváří světa, svět neuvěří v něho, protože schází dobrá vůle, ochota uznat: Kristus je opravdu Bůh! Ale jednou přece přijde chvíle, kdy Krista budou muset uznat jako pravého Boha všichni. Bude to chvíle posledního účtování.

Oč větší bude zklamání některých, o to radostnější bude úplné splynutí s Kristem - Bohem pro ty, kteří vírou v Krista posilovali po celý život svou duši — a nyní se dočkají radostné odměny: Boha viděti budou. . . Dej Bůh, abychom se také my dočkali této radostné odměny své víry! — Amen.

Matěj Kolářík:

VÝZNAM PAŠKÁLU

Významné slavnosti vyjadřuje Církev svatá svými symboly čili obrázkovým katechismem, které staví věřícím před oči, zobrazujíc pravdy ze života Božského Spasitele. Také ten největší zázrak všech zázrakův zobrazuje nám Církev svatá o svátcích pokoje a míru sochou Vzkříšeného Spasitele na oltáři a svící velikonoční zvanou paškál. Pravda, že Kristus Pán z mrtvých vstal, jest základem naší víry. Svým největším zázrakem potvrdil Spasitel prorockou předpověď starozákonního věšce žalmisty Páně: „Nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.” Ž. 15, 10.

A sám Božský Spasitel tolikráte mluvil o svém zmrtvýchvstání: „Až vstanu z mrtvých, předejdu Vás do Galileje.” Mar. 14, 28. Symbolem vzkříšeného Spasitele jest svíce velikonoční - cereus paschalis - paškál, který svítem svým naznačuje záři duchovního slunce a počátek doby velikonoční. Papež Zozimus († 418) nařídil, aby se světíl paškál ve všech kostelích ve vigílii velikonoce, kterou sv. Augustin nazývá svatvečer všech svatvečerů. Paškál, jako jiná oltářní světla, značí světlo Boží víry, samého původce světla, Syna Božího. Paškál býval zhotoven ve velikých rozměrech, takže byl nazýván sloupem. Velikost jeho naznačovala velikost zázraku - největší svíce chrámová značí největší zázrak Spasitelův, slavné zmrtvýchvstání. Paškál sloužil za kalendář, poněvadž v prvních stoletích se do vosku paškálu vpisovaly hlavní slavnosti roku církevního.

Do paškálu se zasazuje pět zrn kadidlových, která značí pět ran Kristových a světi se mimo kostel na znamení, že Pán Ježíš přijal tyto rány mimo město Jerusalema. Kadidlová zrna z vonného kadidla značí vonné masti, jimiž tři zbožné ženy chtěly pomazati Pána v hrobě. Trpká příchut' jejich značí trpkou obět utrpení na kříži za spásu lidstva podle slov proroka Isaiaše: Potřen jest pro naše hříchy; abychom jeho zsinalostí uzdraveni byli (Is. 53, 5).

Na paškálu jest vyobrazen beránek s praporem, což značí Božího Beránka, Vítěze nad smrtí. Jest zhotoven ze včelího vosku, což naznačuje, že neporušené Tělo Božského Vykupitele, z neposkvrněné Bohorodičky zrozené, čisté, neporušené, vzešlo z hrobu slavné a nesmrtelné. Knot v paškálu jest obrazem Božství, vosk člověčenství Bohočlověka. Jako vosk se spaluje - tak i tělo Kristovo strávilo se bolem a smrtí na kříži. Hořící paškál také naznačuje oblakový sloup, který předcházal národ vyvolený na poušti a byl náznakem Krista Vykupitele, který nás, jako sloup Israelity do země zaslíbené, vede do věčné blaženosti. Hoří 40 dní na paměť 40denního pobytu Kristova na poušti.

Hořící paškál na oltáři vyznačuje vítězství Spasitelovo nad smrtí, jenž její pouta zlomil, aby se splnila předpověď Královského pěvce „Nezanecháš duše mé v hrobě aniž dáš Svatému viděti porušení.“ (Ž. 15, 10.) Paškál vyznačuje i naplnění slov samého Božského Spasitele, že jako byl Jonáš v břiše velryby po tři dny a tři noci, tak bude Syn Boží i v srdci země tři dny a tři noci (Mat. 12, 40). „Zrušte tento chrám - ukázal na lidské tělo svoje - a já ho ve třech dnech zase vystavím“ (Jan 2, 19), prohlásil zástupům. A když sestupovali s hory Tábor, kladl na srdce udiveným apoštolům, aby to nikomu nevypravovali, až Syn Boží vstane z mrtvých (Mat. 17, 9). Svým zmrtvýchvstáním potvrdil Kristus i pravdu svého Božského učení. Proto sv. Pavel volá: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marná jest víra vaše, marné jest kázání naše“ (I. Kor. 15, 14).

Ožívujeme víru v Božství Spasitelovo, posilujeme k němu lásku, oddanost a důvěru. Nezhrdíme vírou ve vzkříšení - Kristus vzkřísil sebe, vzkřísí i nás - Božské slovo jeho je toho zárukou. Služme jemu oddané a věrně plůme svatý jeho zákon, aby i nás vzkřísil z temného hrobu k radostnému Alleluja. — Amen.

Matěj Kolářík:

ČEMU NÁS UČÍ VĚČNÉ SVĚTLO

Již od pravěku lidstvo projevovalo Bohu svou vděčnost způsobem viditelným a okázalým. Ve všech dobách lidé prokazovali také poctu světlem a ohněm nejvyšší bytosti. Již pohané udržovali planoucí světlo a oheň v chrámu bohyně Vesty, o jehož zachování pečovalo 30 kněží Vestálky. I ve stánku Hospodinově v chrámu jeruzalemském stál zlatý svícen sedmiramenný, na němž dnem i nocí plálo světlo ustavičně. A sám Hospodin nařídil Mojžíšovi: „Prikaž synům israelským ať nanesou oleje ze stromů olivových, aby hořela lampa vždycky, aby svítila až do jitra před Hospodinem“ (Ex. 27, 21).

A ve třetí knize Mojžíšově opět ustanovuje obřadní předpis: „Oheň pak na oltáři vždycky bude hořeti. Její spravovati bude kněz - oheň tento jest ustavičný, který nikdy neuhasne na oltáři“ (Lev. 12, 13). A také svatá Církev Boží již od dob apoštolských užívala světla, jež měla nejen osvětlovati temná sklepení katakomb, ale měla také účel bohoslužebný a poučný. Jako viditelné světlo v chrámě jeruzalemském označovalo vznešenost a posvátnost stánku Božího, tak i světlo věčné v chrámě katolickém vyznačuje nadpřirozené pravdy sv. víry. V chrámě jeruzalemském stála archa úmluvy, desky Zákona Božího, nádoba s mannou, předobrazy to many nebeské, chleba andělského, eucharistického Boha živého, Ježíše Krista, přítomného, vpravdě, skutečně a podstatně jako „Slovo učiněné tělem a přebývajícím mezi námi“ (Jan 11, 14) v Nejsv. Svátosti oltární. A proto hluboká úcta k místu nejposvátnějšímu, k svatostánku, jest viditelným znamením věčného světla, které podle liturgických předpisů ve dne i v noci ustavičně má hořeti. A posvátná kongregace ritu ustanovila již 29. 8. 1699, že se má udržovati světlo věčné před oltářem Nejsvětějšího, aby hořelo ustavičně. Světlo věčné jest obrazem naší víry, hvězdou naší naděje a plamenem naší lásky.

1. Světlo věčné jest světlem naší víry v Nejsv. Svátost oltární. Již svatý apoštol Pavel píše Timotheovi (I. Tim. 6, 16), že Bůh přebývá ve světle nepřístupném. Ve světle hořícího keře zjevil se Bůh Mojžíšovi, ve světle ohnivého sloupu vedl národ vyvolený, ve světle blesků ohlašoval svůj věčný zákon na hoře Sinaj. A nežli se skryl před zástupy pohanskými, prohlásil k nim: „Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastníci světla!“ (Jan 12, 36, 46.) „Já jsem přišel na svět

jako světlo, aby nikdo, kdo ve mně věří, nezůstal ve tmě." A ve svém zjevení sv. Jan praví, že světlem je Beránek Boží - Kristus (21, 23). Vpravdě ve svatostánku sídlí Bůh, světlo všech světél, světlo ze světla (Jan 1, 8), eucharistický Spasitel. Proto pozdvihnouti máme před svatostánkem duše z prachu, aby se dostalo spasení naší duši. Zářící světlo nad luby betlémskými oznámilo zrození Syna Božího pastýřům, světlo hvězdy vedlo mudrce k jeho jeslím. A nám také to světlo věčné oznamuje, že ve svatostánku přebývá ten samý, živý, skutečný Bůh, k němuž máme jíti a jemuž se máme klaněti. Ve světlem oblaku zářícího jasu zjevil se v proměněné tváři Spasitel třem apoštolům na vrcholu hory Tábor. A kdykoliv vkročíme do svatyně Boží - katolického kostela - to kmitající světýlko věčné také k nám volá: „Bůh je světlo a není v něm žádné tmy“ (1. Jan 11, 5). A sv. Jan své evangelium začíná slovy, že v Kristu Pánu byl život, a ten byl světlem lidí. A světlo ve tmě svítí a tma je nepojala. Byl světlo pravé, jež osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět (Jan 1, 4, 9). Sám Božský Učitel a Mistr prohlásil úskočným farizeům, když k němu přivedli ženu hříšnou: „Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nechodí ve tmě, ale bude mít světlo života“ (Jan 8, 12). Výstižně vyjadřuje to nadšený básník Nejsv. Svátosti, svatý andělský učitel Tomáš Akvinský ve chvalo zpěvu božítělovém: „Před Svátostí touto slavnou, ve prach skloňme kolena, bohoslužbu starodávnou nahraď nová vznešená! tam kde lidské síly slábnou, všechno víra znamená.“ Jako to světlo věčné plane dnem i nocí, tak trvale planoucí má být i naše víra ve svátostného Spasitele v svatostánku, který jest výhní Boží lásky, studnicí Boží milosti, pramenem Božské útěchy a síly.

2. Věčné světlo jest hvězdou i naší naděje. Kráčí-li člověk temnou nocí kolem katolického chrámu Páně, tu mu mile, přívětivě kyne kmitající věčné světlo, které jakoby mluvilo: Zde bdí nejlepší ochránce našich domovů, obezřetný přítel, věrný Božský pastýř. Všecko spánkem spravedlivým odpočívá, Pán bdí a své věrně opatruje, i když jsou pohrouženi do hluku radovánek. Ten kmitavý pláminek věčného světla ukazuje, kde máme hledati radu, útěchu, pomoc v Kristu, živém Bohu, ve svatostánku, v posvátné hostině, záruce budoucí naší slávy. Ze svatostánku jakoby volal úspěšná slova Božský Léčitel a Samaritán: „Sem pojďte ke mně, kteří pracujete, a obtíženi jste, já vás občerstvím“ (Mat. 11, 28).

3. Konečně světlo věčné jest plamenem naší lásky i lásky Kristovy k nám. Nestačilo mu zemřít za nás na kříži, chtěl s námi přebývat, nás posilovati a duše naše živiti. Jakoby volal ze svého svatostánku: „Hle já s vámi jsem po všechny dny“ (Mat. 28, 20). „Já vás miluji všechny až do konce“ (Jan 13, 1). Až do konce světa bude trvati svátost Nejsvětější, záruka Boží lásky k nám nikdy nevyhasne, nikdy neshoří. A zrovna tak i my musíme svého Spasitele ve svatostánku milovati. Lampou hořící, plamenem lásky ke Spasiteli musí být i naše srdce. Světlo se udržuje přiléváním oleje a my také do toho srdce svého musíme nalévatí olej svých modliteb, olej dobré četby, zvláště Písma sv., olej zbožné účasti na mši svaté. Mojiš kleká před hořícím keřem a pokorně se klaní Hospodinu Bohu otců svých. Zachovejme úctu ke svatostánku, ke svátostnému Bohu živému. Zaskoňme před svatostánkem, kráčíme-li kolem kostela, poklekejme, bijme se v prsa, klekejme pokorně před Spasitelem a při pohledu na světlo věčné modleme se upřímně a pokorně: „Ježíši posiluj mou víru, upevňuj mou naději, rozněcuj mou lásku, ochraňuj mne na cestách života a posiluj v hodině smrti.“ Amen.

P o z n á m k y

Václav Šebek:

VŠUDE PREVENTIVNĚ! V článku Dr Hronka „Mravní výchova“ v Logosu č. 9/1948 str. 529 je zvláště pozoruhodná zmínka o potřebě preventivní výchovy, která u sv. Don Bosca, jenž je světovou autoritou ve vychovatelství, znamená základ výchovy vůbec.

Stálé zdůrazňování nutnosti preventivní zdravotnické péče, zejména při poznání neblahých důsledků jejího zanedbávání a častá pojednání a úvahy z oboru vychovatelství jsou dokladem nutnosti preventivní péče zejména, pokud se týče zdraví

duše. Potvrzují pravdivost slov, která nám dává moudře Církev předčítati o svátku sv. Jana Bosco v IX. lekci officia: „... etsi hac arte nulla sit maior. Quid par illi arti, quae dirigendae animae et efformandae iuvenis menti et indoli incumbit? A v IX. lekci svátku sv. Jana de la Salle: „Quid maius quam animis moderari, quam adulescentulorum fingere mores? Omni certe pignore, omni certe statuario ceterisque omnibus excellentiorem hunc duco, qui iuvenum animos fingere non ignoret.“

V dnešních dobách hledáme především praktický osvědčený návod a příklad, jak to dělat! Teorie zpravidla známe dosti z dob studií a kdykoli se můžeme vrátit k jejím knižním zdrojům. I bez podceňování jejího významu lze tvrdit, že s praxí je to jistě těžší. Proto časté opakování stručných, praktických a osvědčených výchovných zásad Boscových je stále časové.

Někdo stále ještě myslí, že snad metoda Boscova se týká pouze chlapců, zejména sebraných na ulici, že se snad hodí méně anebo vůbec ne pro jiné ústavy, jako semináře a kde je mládež dospělejší nebo s vyššími cíli. Měl jsem příležitost navštívit více malých i velkých seminářů a učilišť doma i v cizině a poznati, jak se osvědčuje a jediné osvědčuje preventivní systém Boscov. V jednom semináři, když jsem přednášel o výchovné metodě Boscové, byl jsem požádán jedním z představených, abych pověděl něco o způsobu, jakým Don Bosco vychovával kleriky, zejména bohoslovce. Nemohl jsem říci nic jiného, než že D. Bosco užíval svého prostinkého způsobu v a u d e, u všech bez rozdílu. Dokonce denní rozvrh byl téměř stejný jako jsou stejné základní požadavky a prostředky duchovního života: máe sv., svátosti, meditace, duch. četba, návštěva Eucharistie, zpytování svědomí, večerní modlitba, příp. svát. požehnání, střelné modlitby, exercicie, vyhýbání se nebezpečím, vroucí úcta eucharistická a mariánská. Klerici rozjímali 30 minut, hoši jen 10 minut, také trvání duch. četby u hochů je kratší. Avšak způsob a prostředky tytéž! Tak je tomu stále v sales. ústavách. Pro hochy v oratořích (externisty docházející), pro internáty i pro kleriky a dokonce pro kněze.)

Smýšletí jinak je chybou proti metodě Boscové, ale i proti evangeliu, na němž D. Bosco svou metodu budoval. Zejména na principu lásky, která má být základem každé autority, na příkladu Ježíše Krista, který dříve činil než učil a přišel sloužit, obětovat se.

Před časem byla v kněžských časopisech diskuse, mýsty ostrá, o seminářích, která pak náhle byla skončena výzvou, abychom se za představené seminářů raději modlili. Myšlenka skutečně krásná, máme se hodně modliti a všemožně semináře podporovati, ale práce vychovatelská přísluší představeným, kterým nemůže být D. Bosco cizím. Ovšem nemá být cizím ani alumnům, kteří nesmějí zapomínat, že ani D. Bosco neměl úspěchu u jiných a kleriků bez dobré vůle, kteří neoceňovali jeho obětavou práci. Tuto dobrou vůli se snaží dobří představení budit za příkladem Boscovým, když dokazují svým denním obětavým životem, že své svěření opravdu milují!

Právě se slibně rozjíždí - u příležitosti šedesátin českého primasa arcibiskupa Dr Josefa Berana - Dílo sv. Vojtěcha pro kněžská povolání v pražské arcidiecési. Snad následující pojednání, napsané v době zmíněné diskuse, ale dosud neuveřejněné, hodí se v tyto dny k tisku. Bude současně vděčnou vzpomínkou odchovanců našeho arcipastýře, který to dělal a dělá jako Don Bosco a pomáhal hlavně příkladem razit cestu zásadám Boscovým u nás. Jak mile působilo vídati ho mezi bohoslovci - a vidáme ho tak ještě nyní - i když byl přetížen prací a úkoly, které mu pro jeho mimořádné schopnosti stále rostly, až byl přiveden k nesmírně odpovědným úkolům metropolitě a primasa českého. Článek budiž čten a přijat se zřetelem na myšlenky a průběh diskuse, která k němu dala podnět a vzbudí přesvědčení, že nejlépe VŠUDE PREVENTIVNĚ!

DO SEMINÁŘE!

DP se dotkl již několikrát ožehavé otázky seminářů. Záležitost skutečně nadmíru palčivá.

Jistě nelze žádat převratnou změnu seminárního pořádku, který jako zpravidla

církevní zřízení, je osvědčený, i když modifikace jsou vždy možné. Non nova, sed nova!

Domnívám se, že by se mnoho, ne-li všechno, vyřešilo úpravou soužití mezi představenými a alumný. Jejich vzájemný poměr musí být přátelský, vzájemná láska vyhání strach.

Představení seminární bohoslovce správně nabádají, že po vysvěcení musí mezi lid, k němu se „snížit“, obětavě ho milovat, především jemu se bezvýhradně věnovat atd. Seminář prý je nejdůležitější farou celého biskupství. Vyžaduje tedy totéž. Může-li být řízení jedné fary, třeba malé, podle faráře dra K. Metzgera, těžší než vedení celé diecése, pak to platí především o té nejdůležitější fari, kterou je seminář.

Osvědčená metoda sv. Don Bosca, který vychoval tolik kněží světských i řeholních, radí především, aby představený, hlavně ředitel, *byl otcem, k němuž svěřenci mají naprostou důvěru. Má být stále mezi nimi, jim k dispozici, kdykoliv je přijati, vyslechnouti je s otcovským zájmem, poradit a povzbudit. To je základ jeho metody. Věnovati se cele svěřencům!*

Představení seminářů bývají však významnými osobnostmi a jsou přetíženi často jinými úkoly mimo seminář, jehož chod tím trpí. Někdy ani alumnů neznají, leda z „donášky“ někoho, kdo se těší zvláštní přízni anebo se snáze k představenému dostane než každý jiný alumnus. A přece musí své svěřence důkladně znáti! A mohou je nejlépe poznati, když budou mezi nimi stále, hlavně při rekreaci, ve volném čase, kdy se nejlépe projeví povaha, opravdu nenuceně a otevřeně.

Residence farářská měla by vázat také faráře nejdůležitější farnosti v diecési, kterou je seminář.

Když Don Bosco přišel do jednoho semináře jako exercitátor, pohoršili se představení, vidouce ho procházet se s kleriky a dokonce si s nimi sednouti na trávník za veselého hovoru. A přece právě jemu se podařilo získati jejich srdce, poraditi jim dobře ve věci povolání a poslati jinam ty, kteří nebyli pro seminář a pro kněžství, povzbuditi je, aby ve světě byli hodnými katolíky. Považovalo se - a někde se dosud považuje za nutné pěstovati určitý „odstup“ mezi představenými a alumný, který nesmí být porušen. Takový odstup mohl někdy někde být jako dílčí názor podobně jako neblahý jansenismus, ale právě křesťanství znamená opak.

Bude-li představený sdílet stále život svých svěřenců, bude nutkán sám k bdělosti nad sebou a jistě je získá a vzdělá. Ocení se aspoň jeho snahy a oběti. Svěřenci musí poznati, že představený žije pro ně, že jsou jeho láskou, že má na zřeteli jen jejich štěstí a dobro, rozkvět Církve svaté, jejíž jsou nadějí, spásu jejich duší, že napomíná nebo spíše upozorňuje, povzbuzuje, poučuje a vychovává. aby jim usnadnil co nejvíce jejich budoucí poslání, jak mu velí jeho povinnost a odpovědnost. Proto mluví, jak nejlépe umí, k rozumu, což dlužno dělat už trochu s odrostlejšími dětmi v zájmu úspěšné výchovy. Nikdy neuplatňovat své „já“. Don Bosco radí být pevným v podstatných věcech, které mají význam v budoucím životě a nepřiblížit tolik k věcem, které patří jen do semináře nebo do noviciátu.

I když takový život mezi alumný vyžaduje oběti, bude přece oboustranně slastnější, než když představený se ukáže jen zřídka a znenadání, a to zpravidla, aby visitoval, někoho přistihl při chybě a pokáral. Don Bosco nechtěl, aby se o představeném říkalo, že je přísný nebo strohý, ale že je dobrý!

Nelze říci, že u bohoslovců se tak nepochodí. Předně jedná se o zásadu přímého Boží a ta neselže, i když její aplikace bude různá podle okolností. A pak bohoslovci jsou výkvětem naší inteligentní mládeže. V dnešní době, kdy svět vábí a skýtá tolik možností se uplatnit, rozhodnutí jinocha pro seminář ukazuje na jeho ušlechtilost, na dobrou vůli. Chyby jsou a budou, ty se léčí láskou seminárních představených. A bohoslovci si přejí přátelské soužití s představenými, chtějí mít k nim přístup, stojí o jejich otcovský zájem. Největší zklamání bývá, když ho nenacházejí. Výjimka potvrzuje pravidlo. I když vedení semináře je velmi nesnadné, nemůže být nad slův člověka. Vždyť při přesvědčování a mluvení k rozumu má představený vydatnou pomoc nadpřirozenou pro sebe i svěřence, svátost

pokání, Eucharistii a Madonu, tajemství skvělých úspěchů Boscových. Pro jejich působení srdce bohoslovce je přece disponováno.

Metoda lásky řeší úspěšně denní nesnáze společného života, ale bez ní se nic dobrého nedosáhne, leda trochu „kázně“ ad oculos, která vede k pokrytectví.

Představenými semináře by měli býti lidé jmenovaných vlastností, které žádá Don Bosco. Musí převládat láska, která se nebere akademicky, toho je dost na fakultě. Prostá zdravá láska, již učí Pán, spravedlivá ke všem, bez odstupu. A pak platí: Ama et fac, quod vis!

V případech potřeby představený bude ochoten ustoupit své místo jinému v duchu kněžské poslušnosti, k níž vede seminaristy, budoucí kněze. V tak důležité věci nelze brát zřetel na osobní důvody. Dá se vše řešit taktně, ale zájem vyšší nesmí trpěti.

Asi dva roky před smrtí dostal Don Bosco dopis od ředitele bohosloveckého semináře v Montpelliéru, který prosil o sdělení tajemství výchovatelského umění. Don Bosco neuměl odpovědět. Odepsal, že milost a bázeň Boží působí v srdcích mladíků tak, že od nich dosáhne, co chce. Odpověď však seminárního ředitele neuspokojila a tázal se znovu: „Bázeň Boží je počátkem moudrosti. Jak však dojít k tomu cíli? Prosim o klíč k Vaší výchovatelské soustavě, abych mohl podle ní vychovávat své bohoslovce“. „Má soustava výchovatelská, můj systém?“ opakoval si Don Bosco, skládaje ředitelův dopis. „Vždyť sám neznám své soustavy, leč řídit se vnuknutím Božím a okolnostmi.“

Don Bosco měl pravdu. Třebas byl geniálním vychovatelem, nikdy ho ani napadlo, aby vytvořil nějakou vlastní výchovatelskou soustavu. Na konci života na přání druhých shrnul v několika krátkých a jadrných větách výsledky své zkušenosti, ale hránil se vždy, když jej někdo žádal, aby napsal nějaké výchovatelské pojednání. Patrně i proto, aby ukázal, že výchova není tolik věcí knihy jako života a že každý může vychovávat, kdo je od Boha povolán a řídí se příkazy Božími, zejména láskou. Dokonce říkával, že mnoho do výchovy převzal od své matky, hluboce věřící, která neuměla ani číst ani psát, ale pilně poslouchala slovo Boží při kázání a křesťanských cvičeních. Jeho život byl nejcennější knihou o výchovatelství. Zkušenost s mladými lidmi ho učila je vychovávat. Jeho život byl nejlepším učitelskou stolicí, u které žáci nabývali hlubokého přesvědčení o zásadách, které jim Don Bosco vštěpoval. Když odcházeli jeho žáci do života za různým povoláním a žádali směrnice životní, říkával jim: „*Jednejte tak, jak jste vidali jednat Don Bosca.*“ Když některý z jeho salesiánů neuměl si poradit s nějakou překážkou, Don Bosco mu poradil a řekl vesele: „Nyní jsi pochopil, jak máš jednat.“ Tázali se ho pedagogové, jak zpracovává své žáky. Don Bosco odpovídal: „Hodím psíka do vody, aby se naučil plavat.“

Don Bosco nabýval zkušeností také postupně, i když měl hned z mládí výchovatelské úspěchy díky tomu, že se řídil zásadami lásky Boží.

A je podivuhodné, jak mladí klerici salesiánští, ještě studenti, umějí vychovávat, když pracují s láskou, obětavě sdílí jako starší bratři život svých svěřenců, umějí se ovládati. Neúspěchy salesiána zavinuje jen nedostatek sebezapření, sebeovládání, odchylky od náležitého způsobu života a lásky Páně.

To vidíme ostatně i u nezkušených novokněží. Udělají mnoho dobrého, když se snaží jednat, jak by jednal Kristus Pán, když v sebezáporu a lásce napodobují své vzorné představené a příklady svatých. Předčí i zkušené.

Také v semináři, kde se hodně mluví o Don Boscu, bylo by možno zavést jeho rodinný způsob života. K tomu nutno dobře poznat jeho osobnost i dílo, zejména pokud se výchovy týče, a mít odvahu ho následovat. To neznamená kopírovat, ale řídit se jeho zásadami s aplikací podle okolností, jak velí rozum, osvětlený křesťanskou láskou podle Pavlova vyličení.

Kritika bude vždy a všude, byla i u Don Bosca, ale nedopadne tragicky.

SPOLEČNÉ MODLITBY PŘI MŠI SVATÉ. K poznámce na toto téma v posledním čísle minulého ročníku sdělil nám liturgický referát APÚ, že benediktini břeňovští vydali text společných modliteb pro recitovanou Mši svatou a že společné modlitby při Mši svaté vydal též říms. katol. farní úřad v Praze VIII.

Bohnicích. Z důvodů liturgické jednoty byl nejdůst. arcib. Ordinariátem pražským schválen tento text „Společných modliteb ke Mši svaté“ (A. C. 1949 č. 21.556). Při společných modlitbách při Mši svaté v pražské arcidiecési lze tedy užívatí jedině tohoto textu, vydaného farním úřadem v Praze VIII-Bohnicích. Tam možno modlitby, tištěné na křídovém papíře a vhodného formátu, objednat, kus za 40 hal. (mimo poštovné). Žádnému jinému textu podobného druhu nebude v pražské arcidiecési dáno církevní schválení. Text, vydaný farním úřadem v Praze VIII-Bohnicích, je vhodný, zvláště dobré je vzbuzení úmyslu spoluobětovati s knězem Mši svatou před jejím započtím. Jinak dovolujeme si skromně podotknouti, že se nemělo vynechatí společné recitování modlitby Páně a že se měla s větší pečlivostí vykonatí korektura sazby, protože na 4 stránkách textu malého formátu je několik nenulých tiskových chyb.

NA ZAČÁTEK NOVÉHO ROČNÍKŮ. Zahajujeme nový, již čtvrtý ročník našeho časopisu. Z důvodů úspornosti papíru bude rozsah časopisu letos snížen. Místo 64 stran, jak tomu bylo dosud, bude mít každé číslo letošního ročníku 32 stran. Abychom lépe využili každého volného místa a také většího časového rozpětí k pečlivější přípravě obsahu, budeme letos vydávati „Logos“ místo desetkrát do roka, jak tomu bylo dosud, pouze pětkrát a to v dvojčíslech o 64 stranách. Toto dvojčíslo je první a vkládáme je svým čtenářům do rukou s přáním, aby ocenili naši dobrou vůli a snažili se nám pomáhati zvelebovati náš časopis svými příspěvky i radami. Tím také vysvětlujeme, proč „Logos“ nevyšel v lednu a vychází až v únoru. Obsah minulého ročníku bude přiložen k příštímu dvojčíslu.

LOGOS, časopis pro homiletiku a katechetiku. - Vydává Arcidiecéšní pastorační ústředí v Praze. - Nakladatel Bohuslav Rupp v Praze. - Vytiskly grafické závody J. L. Bayer n. p. v Kolíně. - Dohlédací poštovní úřad Kolín. - Novinová sazba povolena řed. pošt v Praze. - Vydáno 20. února 1949 jako 1—2. číslo.

B i b l i c a

PŘÍLOHA PRO STUDIUM A PASTORAČNÍ VYUŽITÍ BIBLE

Řídí: Univ. prof. dr Jan M e r e l l. Praha XVIII - Střešovice,

Pod Vyhlídkou 715

Dr J o s e f V a š i c a :

BIBLE V ČESKÉ KULTURNÍ TRADICI

(*Informativní stat.¹⁾*)

Bibli nacházíme u samých počátků české kulturní tradice. Slovanští apoštolé přinesli našim předkům překlad evangelií do lidové řeči slovanské, jakou se mluvilo v okolí jejich rodné Soluně. Rozdíl mezi tímto nářečím bulharsko-macedonským a češtinou byly praneopatrné, daleko menší než na př. rozdíl mezi nynějšími dialekty českými a moravskými. Za svého působení na Moravě pokračovali oba svatí bratři v tomto díle, započatém v Cařihradě, a ztlumočili postupně žaltář a ostatní části bible, jež se předčítaly při bohoslužbě. Nakonec sv. Metoděj, možno-li věřit jeho staroslovanské legendě,²⁾ v posledních letech svého života za pomoci dvou kněží — rychlopisců přeložil z řečtiny všechny ostatní knihy biblické, kromě Makkabejských, pokud již nebyly dříve ztlumočeny společnou prací se sv. Cyrilem. Tento úplný cyrilometodějský překlad bible se nezachoval: buď se ztratil za kruté persequce, jež po smrti Metodějově postihla jeho učedníky i jeho dílo, nebo — jak myslí J. Vajs—,³⁾ třeba rozumět legendární zprávě tak, že byla zhotovena jen jakási zkrácená bible, v níž liturgická starozákonní čtení, tvořící tak zvaný parimejník, byla doplněna stručnou parafrází ostatních částí bible v něm neobsažených. Ať je tomu jakkoli, — otázka není definitivně rozřešena, — zůstává jako fakt, že na území československém, pro naše předky byl pořízen překlad Písma sv. do lidové řeči a zároveň že tato řeč se stala jazykem bohoslužebným.

Byla to událost opravdu převratná v západní Církvi, a co je zvlášť pozoruhodné, římsští papežové dali k tomu svůj souhlas. Tím byl učiněn na čas průlom do latinské uniformity, jež tehdy počala zavládat na západě a jež nikterak nebyla v intencích Říma. Jak prof.

¹⁾ Použil jsem k ní svých dvou dřívějších článků: a) Staročeský překlad bible (v XLVII. ročence „Chudým dětem“ s názvem „Bible a český národ“, Brno 1935), b) České biblické tisky (Akord IX, 1941-42, str. 361-370).

²⁾ Staroslovanský Život Metodějův v českém překladě vyšel naposledy v sborníku „Na úsvitu křesťanství“ (1942, str. 44-54); citované místo je v kapitole XV.

³⁾ Archiv für slav. Philologie XXXV, 1913, 12-44 (Bis zu welchem Masse bestatigen die Kroatisch-glagolitischen Breviere die Annahme einer vollständigen Übersetzung der hl. Schrift durch den hl. Methodius). Jinak přehled celé sporné otázky viz u Iv. Obijenka: Kostjantja i Mefodij, ich žyttyja ta dijalnist', část II, Varšava 1928, str. 73 násl.

Fr. Dvorník⁴⁾ v své poučné studii o národních církvích a o církvi universální velmi přesvědčivě dovozuje, je velkomoravský případ se slovanskou liturgií a překladem Písma sv. do řeči lidu nesporným důkazem o tom, že Řím v 9. století neměl zásadních námitek proti užívání národních jazyků v liturgii, ano že takovou novotu vítal s porozuměním, pokud bylo pravděpodobné, že to prospívá zájmům Církve (o. c. 30). Vedle osobních předností slovanských apoštolů byla to i jazyková stránka jejich překladů, jež si získala uznání v Římě. Cyrilometodějský překlad žaltáře a zvláště evangelia je veledílo, jež plně zhodnotila teprve moderní jazykověda. I dnes, když nasloucháme jeho předčítání, uchvátí nás jeho krása rytmická a eufonická, která při tehdejších pohyblivém přízvuku a zpěvné intonaci byla ještě bohatší. Byl to v pravém smyslu „dar Boží“, vložený slovanskými apoštolů do rukou našich předků. Úplný překlad všech čtyř evangelií, dokončený na Moravě, byl oslaven básní, která se zachovala v čele několika církevněslovanských tetraevangelií jako vstupní předmluva. Je to t. zv. Proglas neboli Předzpěv k evangeliu, skladba o 110 dvanáctislabičných verších, jejímž autorem je pravděpodobně sám sv. Cyril, jak udává nápis. I nejstřízlivější kritika musí připustit, že myšlenkově, ideami v ní vyjádřenými, hlásí se tato báseň k sv. Cyrilu, a také jazykově jde tu o typ církevní slovanštiny z nejstarší, moravsko-panonské doby. Proglas byl objeven již před 90 lety, ale teprve v posledním desetiletí úsilím slavistů — Bulhara E. Georgieva, Slovince R. Nachtigala a Rusa R. Jakobsona⁵⁾ — byl rekonstrukcí ukázán v své prvotní ryzí podobě a též v celém dosahu svého ideového zaměření. V básni té klade se důraz na slyšení slova Božího v srozumitelné, rodné řeči: slyšet je v jazyku cizím je jako „slyšet hlas zvonce měděného“ (I Kor. 13, 1). V zápětí se cituje ze 14. kap. I. Kor. ono místo, kde sv. Pavel praví, že „chce raději pět slov povědět, jež by s rozumem byla řečena, tak aby bratři též všemu rozuměli, nežli spoustu slov nesrozumitelných“. V západní středověké literatuře marně bychom hledali něco podobného. Je to — podle Jakobsona — první formulace národní ideje v československých a vůbec slovanských dějinách. Ale též z čistě náboženského hlediska je Proglas dílo velkého významu: je v něm hluboce vystižena důležitost evangelia a vůbec Písma sv. pro duševní i tělesné zdraví národa a pro jeho věčnou spásu. Praví se tam, že v evangeliích je obsažen zákon Boží, zákon knižní a duchovní, zákon zjevující ráj Boží; slovo evangelia je pokrmem lidské duše,

⁴⁾ National Churches and The Church Universal (Dacre Press Westminster 1944); původně vyšly tyto jeho stati v Eastern Churches Quarterly (vol. V, 1943, str. 172-219).

⁵⁾ Emil Georgiev: Dve proizvedenija na sv. Kirila (Sofia 1938); Rajko Nahtigal: Rekonstrukcija treh starocerkvenoslovanskih izvirnih pesnitev (Razprave I, Lublaň 1942, str. 76-122, 141-149); Roman Jakobson: Moudrost starých Čechů (New York 1943, str. 14-18); též v The Review of Politics 1945 (The Beginnings of National-Self-Determination in Europa). Psal jsem o Proglasu a pokusil se o jeho překlad v Akordu X, 1942-43, str. 215-222.

sílí srdce i rozum, vede k poznání Boha: duše, jež neslyší slovo Boží, je jakoby mrtva, propadá neodvratitelné zkáze jako tělo bez pokrmu; podobně jako setba potřebuje deště, aby mohla vzejít, tak třeba k vzrůstu víry četby Písma; národy bez knih evangelních v rodné řeči jsou nahé, bezbranné, uchystané za kořist muky věčné, poněvadž se nemohou dát do boje s ďáblem, protivníkem našich duší. Znějí tu, jak vidět, v těchto prastarých verších silné akcenty víry a je tu cítit živý vztah k reálnému světu.

Vypuzením učeníků Metodějových z Moravy a potlačením slovanské liturgie v říši Svatoplukově nebyla role staroslovanského překladu biblického v našem národě skončena. Možno s jistotou předpokládat, že slovanští kněží, s Kajchem v čele, kteří se utekli do Čech, vzali s sebou potřebné bohoslužebné texty, a s nimi též nejdůležitější knihy Písma sv., jmenovitě evangelia a žaltář, v slovanském překladě. Čechy přemyslovské ostatně přejala celé dědictví velkomoravské i s jeho politickými aspiracemi. Základní pojmy cyrilometodějské ideologie, — církev, národ a jazyk, — staly se též vůdčími myšlenkami tehdejších českých panovníků a jednou z příčin rozmachu přemyslovského státu. Církevní slovanština, řeč cyrilometodějských překladů biblických, byla v Čechách vedle latiny uznávaným spisovným jazykem. Znal ji nepochybně sv. Václav, — a když byl sv. Ludmilou dán k slovanskému knězi do učení, co jiného přede vším ostatním, bylo předmětem jeho studia než žaltář a evangelia v jazyce cyrilometodějském? V tomto jazyce, prostoupeném již některými prvky českými (t. zv. bohemismy), byly také sepsány nejstarší životopisy sv. Václava a jeho báby sv. Ludmily, a řada jiných památek, původních i přeložených, které se zachovaly, mnohdy ve velmi pozdních opisech, vesměs na Rusi, kam byly exportovány záhy i s kultem našich národních světců. Zkrátka, všecek kulturní vývoj český v prvních dvou staletích stál silně pod vlivem tohoto literárního a biblického slavismu.⁶⁾

Co odsunulo staroslovanskou bibli do pozadí, nebyl jen zánik slovanské bohoslužby v Sázavě a vítězství latiny koncem XI. století. Český jazyk prodělával právě tehdy rychlý vývoj po všech stránkách (mluvnické i lexikální). Čeština se pozvolna utvářela v samostatný jazyk, značně odchylný od církevní slovanštiny. Tím se dostavila potřeba nového, českého překladu biblického. A tu se nabízí sama sebou otázka, zda a do jaké míry působil na tento nový překlad tradiční text cyrilometodějský. Odpovědi je dávná kontroverse,⁷⁾ zahájená před víc než půldruhým stoletím Fort. Durychem a Gel. Dobnerem, kteří oba, dosti apriorně, připouštěli závislost staro-

⁶⁾ Srov. M. Weingart: První česko-církevněslovanská legenda o sv. Václavu (Svatovácl. sborník I, 1934, str. 863-1088); V. Chaloupecký: Prameny X. století legendy Kristiánovy o sv. Václavu a sv. Ludmile (Svatovácl. sbor. II, 2, 1939, zvláště str. 401-454).

⁷⁾ Přehled této kontroverse podává Jos. Hanuš v Památníku Čes. akademie 1898, III a, str. 39-40, nebo J. Jakubec, Dějiny čes. lit. I, 2. vyd., 1929, str. 39.

českého překladu evangelního na církevněslovanském. Jos. Dobrovský však naproti tomu popíral jakýkoli přímý vliv, ježto o něm nebylo dokladu v nejstarších památkách. Tu sem zasáhla ruka padělatele: V. Hanka „našel“, jak tvrdil, latinský zlomek evangelia sv. Jana z X. století s českým meziřádkovým překladem, silně promíšeným staroslovanštinou, a otiskl jej, až po smrti Dobrovského, v ČČM/1829). Tyto tak zvané „zlomky svatojanské“ uváděly se dlouho jako nejstarší ukázka českého biblického překladu. Ještě r. 1881 hájil J. Gebauer jejich pravost, až teprve chemická zkouška v roce 1886 prokázala, že jsou padělány.⁸⁾

Vyloučíme-li z dějin staročeské bible tento domněle nejstarší zlomek, který měl dosvědčit vznik staročeského evangelního překladu z předlohy staroslovanské, a to již pro X. století, nezůstane nám pak pro celá první tři staletí žádný jiný doklad, než něco letmých poznámek, glos, vepsaných v XI. nebo nejpozději v XII. století do jedné latinské bible, francouzského původu, chované nyní v Národní knihovně vídeňské. Je jich všech, po straně a mezi řádky, 122 a jsou psány latinkou, pravopisem velmi primitivním. Tlumočí se jimi některá místa z evangelia sv. Matouše a Marka. Jazykově je to směs staré češtiny s církevní slovanštinou. Vydavatel těchto t. zv. „vídeňských glos“, V. Jagić⁹⁾ opíraje se o dobrozdání historika Jos. Kalouska, hledal jejich původ v církevně-slovanském prostředí kláštera na Sázavě. V. Jagić a podobně i V. Vondrák¹⁰⁾ shledávali v církevněslovanské vrstvě těchto glos vlivy charvátské; prof. Fr. Trávníček, v své studii „Glosy Jagićovy a svatořehořské“ v sborníku Vajsové,¹¹⁾ však to odmítá, a to právem, a podrobným rozбором ukazuje, že jsou to glosy vlastně české s nemnohými paleoslovenismy. Jsou svědectvím o tom, jak české písemnictví souvisí s církevně-slovanským, „jak užívání českého jazyka v písemnictví bylo podníceno obdobím církevněslovanským.“ Co však překvapuje, je to, že se tyto vídeňské glosy ku podivu na několika místech shodují s evangelním textem první staročeské recenze biblické z druhé polovice XIV. století. Tak na př. Mt. 15, 27 *E t i a m D o m i n e* je glosováno „prau“, s čímž si Jagić nevěděl rady: „pravda“ se mu zdála slovo zde nevhodné, proto pokládá tuto glosu spíše za omyl, a přece objevuje se „pravda“ na tomto místě v textech XIV. a XV. století (Ev. sv. Matouše s homiliemi: „Pravda jest, pane“, Ev. Praž.: „Pravda je to, milý pane“). Jinde, Mt. 14, 24, *i a c t a b a t u r f l u c t i b u s* se překládá glosou: metáše se vlna(mi), jak se čte v Ev. Mat. s homiliemi, v Ev. Beneš., Olom. a Praž. Uvážíme-li poměrnou řídkost těchto glos, jen tu a tam roztroušených v latin-

⁸⁾ Fr. Prusík v ČČM 1893 vysvětlil z Dobrovského korespondence blíže okolnosti, jež předcházely Hankovo vydání, jakož i způsob a prameny jeho práce.

⁹⁾ Kirchenslavisch-böhmische Glossen, saec. XI-XII. Denkschriften vídeňské akad. 1903, sv. 50.

¹⁰⁾ O původu Kijevských listů a Pražských zlomků (Praha 1904, str. 84).

¹¹⁾ Slovanské studie (Praha, Vyšehrad 1948, str. 164-168).

ském textu, padají tím více na váhu jejich shody, jistě nikterak nahodilé, s první biblickou recensí, zvláště s jejím typickým představitelem, Evangeliiem Matoušovým s homiliemi, v němž nějaký kněz doby Karlovy komentoval sv. Matouše výklady vzatými ze Zlatého řetězce sv. Tomáše Akvinského, a tak vytvořil dílo „na svou dobu znamenité, odvážné svým plánem a umělé svým provedením“, svědčící o jeho velké šetlosti a značné pohotovosti jazykové.¹²⁾ Na první pohled zaráží tato spřízněnost skvělé práce theologické z dob největšího rozpětí gotické kultury v Čechách s primitivismem těchto nesouvislých a těžko čitelných glos, o víc než dvě staletí starších, a zdá se něčím nepochopitelným. A přece je tímto nepoměrem zachovaného materiálu takřka symbolisován ráz všech našich památek z epochy románské a gotické: z velkých děl doby románské, ať slovesných či výtvarných, zbyly — nepřízní následujících věků, odklizejících nemilosrdně vše, co neodpovídalo změněnému vkusu, — toliko trosky, stejně žalostné a záhadné, jako těch několik glos v nádherném latinském foliantu.¹³⁾

Poněvadž je vyloučeno, aby snad autoři evangelního textu z doby Karlovy byli použili vídeňských glos, nelze si uvedené doslovné shody vysvětliti jinak než předpokladem, že již tehdy, v XI. nebo počátkem XII. stol., kdy glosy ty byly psány, existoval souvislý evangelní překlad, který se v nich odráží. Je také nesporné, že to byl již překlad vysloveně český, s nemnohými palaeoslovenismy, a ten se pak dále udržoval a přetvářel, až nabyl té podoby, v jaké byl pojat do celkového svodu bible. V. Vondrák, který sto let po Dobrovském znovu uvedl na přetřes otázku o stopách staroslovanského překladu evangelního v staročeských literárních památkách,¹⁴⁾ dovedl najít jen 26 slov, u nichž možno mysliti na přímé převzetí z církevněslovanské předlohy. Žeť jistě neobyčejně chudá. Vysvětlí se to tím, že vědomé počesťování evangelního textu je proces velmi dávný, který si našel volnější dráhu a zesílil zvláště od té chvíle, kdy byla slovanská liturgie potlačena v posledním svém útluku na Sázavě. Uplynula však ještě plná dvě staletí až po tu dobu, do níž spadají nejstarší zlomky staročeského evangelního překladu. Tato dlouhá doba, jež ke konci XIII. století nabyla zvlášť rušného tempa rozvojem českého živlu v zemi a zmohutněním národního uvědomění v zápasech s výbojnou kolonisační německou, — stačila k tomu, aby stará církevní slovanština byla skoro úplně zapomenuta, a aby posléze pozůstatky jejich vlivů zmizely v jedinečném rozmachu českého písemnictví za doby Karlovy.

¹²⁾ Srov. Jos. Straka, *Listy filol.* 55, 1928, str. 331.

¹³⁾ V svých Staročes. evangeliích (Rozpravy Čes. akad. 1931, str. 127 násl.) pokusil jsem se ukázat, že tyto glosy zapadají přesně do perikopního systému řecké církve, takže vznikly asi někde v okruhu byzantsko-slovanského obřadu, a ovšem, bylo-li to na Sázavě, tedy před koncem XI. stol.

¹⁴⁾ Die Spuren der altkirchenslav. Evangelienübersetzung in der althöhm. Literatur (Sitzungsberichte vídeňské akademie 1903, sv. 129).

Vzkříšením slovanské liturgie v Praze, v klášteře emauzském, založeném r. 1346, byl oživen zájem o život i o dílo sv. Cyrila a Metoděje, ale ne všichni uvítali příchod charvátských mnichů s pochvalou a radostí. Mistr Klaret¹⁵⁾ na příklad, autor obsáhlého veršovaného slovníku latinsko-českého, se obával, že by z jejich církevní slovanštiny mohlo vzniknout nebezpečí pro ryzost českého spisovného jazyka. Ale sám se neubráníl tomu, aby do svého lexika nepojal několik výrazů zřejmě církevně-slovanských. Jak se zdá, byly vlivem hlalolských liturgických textů z Emauz zasaženy též některé sbírky evangelíí a žalmů, psané koncem XIV. století, ale věc ta potřebuje ještě podrobnějšího vyšetření. Co tu zbývá na tomto poli práce, vysvítá jasně ze stati nejlepšího znalce staročeské bible, dra J. Vraštila T. J. o „Významu nejstarších staročeských souvislých textů evangelních pro otázku o vlivu bible staroslovenské na staročeskou“ (v sborníku Vajsově):¹⁶⁾ Vraštil zjišťuje zde řadu nových palaeoslovenismů ve staročeských tetraevangelích, posavad nevycházejících a nezpracovaných, a volá po dalším intenzivnějším pátrání v tom směru na základě úplnějšího materiálu, než se to posavad dělo.

Konečně ještě jedno poučení si možno odnést ze studia staročeských glos vídeňských: některé z nich totiž nejsou úplně vypsány, nýbrž je tam zběžně načrtnut buď počátek nebo konec slova. Chtěly podepřít paměť, vybavit důležitější či nezvyklejší slovo a s ním všechny ostatní kontext. Tento zřejmě mnemotechnický ráz vídeňských glos odhaluje nám důležitou vlastnost nejstaršího evangelního překladu českého, že se udržoval a šířil hlavně ústní tradicí. V těch dobách se pracovalo víc pamětí. Znalost evangelia nebo žaltáře se získávala spíš z poslechu než z popisu, a podobně se šířily z počátku i ostatní skladby písňové a epické. Odtud vznikaly přirozeně jisté nesrovnalosti s latinskou vulgátou, jež si někteří badatelé nesprávně vykládali jako důkaz nevědomosti nebo povrchní práce prvních překladatelů. Ve skutečnosti však právě tato poměrná nezávislost na latinské předloze uvolnila tvůrčí schopnosti jazykové, takže nejedno obtížné místo je zde vyjádřeno ryzním úslovím českým, šťastným obratem nebo svěží parafrází.¹⁷⁾ Vůbec možno říci, že nejstarší typ evangelního překladu, obsažený ve sbírkách perikop Seitenstettenské, Vídeňské a Rajhradské a dosvědčený musejními zlomky již pro první polovinu XIV. století, vyznačuje se pružností díkce a pak jistými znaky stylu orálního, charakteristickými vůbec pro biblickou mluvu, jako jsou mnemonická rytmisace, členění textu na jakési recitativy, a pak důrazné vytyčení paralelismu.

¹⁵⁾ Svědčí o tom jeho verše 17. a 18.: *Sperno vzhrieim Sclavos Slověnniny zkřiveně pravos — isti ti variant proměnění řech Kazie cassant. Srov. V. Flajšhans: Klaret a jeho družina 1926, I, 104. Jak dokázal prof. B. Ryba (Věstník Král. Čes. spol. nauk 1943), literárním jménem Klaret se kryl Mistr Bartoloměj z Chlumce n. Cidlinou, kněz, kanovník a lékař z okruhu Arnošta z Pardubic.*

¹⁶⁾ Slovanské studie str. 169-173.

¹⁷⁾ Příklady viz v znám. „Staročes. překladu bible“ (1935, separ.) str. 7-8.

Jiná skupina evangeliářů — Benešův (knih. Olom. kap.), Neuberský neboli Čtenie zimního času (praž. mus.), Pražský (univ. knih. VIII C 17) a osm evangelií v latinském homiliáři knihovny benediktinského kláštera v Göttweigu (Dol. Rakousy)¹⁸⁾ — představují perikopní překlad značně odchylný od skupiny seitenstettenské a rajhradské. Jednak se tu jeví snaha o doslovné ztlumočení latinské předlohy což nejednou vedlo k hrubým latinismům, jednak je tradiční text pronikavě přepracován po stránce lexikální. Mezi těmito pokusy o nový překlad evangelních perikop jeden je zvlášť osobitý a zdařilý: je to t. zv. evangeliář Pražský neboli Třeboňský. Jeho autor na mnoha místech vystihl smysl originálu tak jadrně a případně, že v celé české biblické tradici neznám podobného příkladu¹⁹⁾. Prof. Dr. Rud. Col si toho povšiml v svém Novém Zákoně na jednom místě (Jan 12, 21),²⁰⁾ ale bylo by třeba, aby některý biblistův prostudoval tyto staročeské texty s hlediska jejich upotřebitelnosti pro dnešek. Nepochybuji, že by to bylo k prospěchu našich perikop, jazykově neobratných a zastaralých.

Staročeských evangeliářů je známo z edicí nebo popisů asi 16, pět z nich toliko ve zlomcích. Jsou to památky většinou nevzhledné, spěšné a mnohdy i nedbale vepsané na prázdné listy latinských rukopisů, s chybami tak hojnými, že se třeba s J. Dobrovským diviti, kterak se mohli kněží spokojit příručkami po stránce technické tak chatrnými. Jen dva evangeliáře mají slušnou úpravu: Neuberský a Olomoucký z r. 1421, nejobsáhlejší ze všech, dar kněžny Kačny a dcerou olomouckým Klariskám, a ten také jediný zachoval i starobylost, perikopní recensi epistol. Jinak evangeliáře byly zpravidla soukromou pomůckou kněžskou, kterou si často sám upravoval podle místních potřeb. Odtud se vysvětlí značná pestrost těchto textů po stránce jazykové, ve fonetice, v tvarech i lexiku, tu a tam i s příměsí nářečných prvků, jejichž krajový původ se někdy dá i blíže určit. Zmatek zvyšovala i nepřesná grafika písařů bezradných vůči překotným změnám v jazyce na přelomu XIV. a XV. věku. Není tedy divu, že některé evangeliáře, zvláště Olomoucký, se zdály obráncům Rukopisů²¹⁾ vítaným nalezištěm nejrozmanitějších forem, i nemožných, jimiž se pokoušeli, ovšem marně, doložit to, co bylo v těchto domněle starobylostech označeno jako známka podvrženosti.

Vedle evangelních perikop nejrozšířenější knihou biblickou byl staročeský žaltář. Patřil k nejnútnejší výbavě náboženské praxe

¹⁸⁾ O všech těchto evangeliářích viz podrobnější údaje v mých Staročes. evangeliářích (1931).

¹⁹⁾ Příklady v mé stati uvedené v pozn. 17, str. 10.

²⁰⁾ *Volumus Jesum videre* přeložil Col podle ev. Praž.: Pane, rádi bychom viděli Ježíše. Téhož obratu užil též vhodně v Skut. 17, 20 (*volumus ergo scire*): Proto bychom rádi zvěděli...

²¹⁾ Jos. Jireček: O zvlátnostech češtiny ve starých rukopisech moravských; V. Flajshans v ČČM 1896, str. 195-282 a v Osvětě 1896, str. 887 m.

a byl nepostradatelný zejména v ženských klášteřích a v kruzích laiků neznajících latinsky. Je pravděpodobné, že se v Čechách zprvu užívalo staroslovanského žaltáře, ale není o tom přímých zpráv. Jistě však i on byl stejně záhy počestěn jako evangelia, třebaž že z tohoto přechodného vývoje nezůstalo ani tolik sledů jako u evangelií v glosách vídeňských. Zato však úryvky žalmového překladu vepsané koncem XIII. století mezi řádky latinského žaltáře, který kdysi patřil svatojirskému klášteru na Hradčanech, jsou o celé půlstoletí starší než první známý zlomek souvislého evangelního textu. Tento prvotní překlad se zachoval v úplném znění v žaltáři Wittenberském (vyd. J. Gebauer 1880), a pak v nejstarší bibli Leskovecko-Drážďanské.²²⁾ Vyniká proti pozdějším větší mírou plynulosti a zvukové tvárnosti, vypěstěné ústním přednášením. Další redakci žalmového překladu představuje rukopis Klementinský (vyd. A. Patera 1890) z I. pol. XIV. stol. s textem na mnoha místech již porušeným hrubými latinismy. Také v žaltáři Kapitulním (vyd. E. Rippl 1928), sepsaném kolem r. 1370 lze pozorovat silný příklon k latinské vulgátě, ale bez poklesků proti duchu českého jazyka a s pronikavým smyslem pro názornost a výrazovou plastiku: tak na př. latinské „eripere” ve smyslu „vyprostiti, vysvoboditi” se tu překládá na různých místech celou řadou synonymních odstínů jako: vydržeti, vychopiti, vychvátiti, vychytiti, vylopiti (-ovati), vypopadnutí, vytrhnúti. Je zajímavé, že se tu leckde nabražuje starý český výraz církevněslovanskou variantou, což třeba patrně přičíst vlivu emauzských benediktinů.²³⁾ Konečně je tu zlomek Pasovský, podle P. J. Šafaříka,²⁴⁾ čtvrtá a poslední redakce staročeského žaltáře, asi z téže doby jako žaltář Kapitulní. Vedle těchto hlavních textů zasluhuje zmínku ještě žaltář Poděbradský z r. 1396 (vyd. A. Patera 1889) a shodný s ním žaltář Dubský z r. 1416 (v univ. knih. Olom.), oba s textem blízkým Wittenberskému, a několik menších zlomků, vesměs nově přetištěných. Ale ani těmito všemi edicemi nebyl staročeský překlad žalmů zpřístupněn v své celé bohaté rozmanitosti, neboť v rukopisných biblích a v částečných souborech knih Písma sv. se najdou žaltáře značně odlišné ode všech zmíněných redakcí, a bude třeba mnohého dalšího studia, než bude možno podat úplný obraz o vývoji staročeského překladu žalmového.

O ostatních knihách Starého i Nového Zákona dá se říci jen tolik, že byly postupně přeloženy asi v téže době, kdy se utvářel definitivně text evangelií a žaltáře, t. j. od konce XIII. do druhé polovice XIV. století. Určit přesněji, která z těchto knih byla zčeštěna dříve a která později, jak se o to pokusil před víc než osmdesáti léty Jos.

²²⁾ J. Gebauer bohužel v svém vydání žaltáře Wittenberského nepoužil tohoto textu z bible Lesk.-Drážď.

²³⁾ Na to jsem upozornil v své recenzi edice Ripplovy v Listech filol. LVII, 1930, str. 402-405.

²⁴⁾ O nejstarších rukopisech čes. žaltáře v Rozboru staročes. literatury 1842, str. 111-131.

Jireček²⁵⁾ bez valného úspěchu, na to bude lze pomýšlet až po kritickém vydání úplného textu staročeské bible. Právě ta okolnost, že k němu posud nedošlo, ztěžuje také řešení jiné otázky, kdy asi byly všechny knihy Písma sv., dosud přepisované jednotlivě nebo po skupinách, sebrány v jeden svod, kdy se všechny jednotlivé prameny slily v jeden veletok, prostě kdy vznikla první úplná staročeská bible. Na to máme dvojí odpověď, jednu od filologa, druhou od historika. Především J. Vraštil, hlavně v své rukopisné, posud netištěné práci o první recenzi staročeské bible,²⁶⁾ klade její vznik do osmdesátých let XIV. století, kdy byla napsána nejstarší česká bible Leskovecko-Drážďanská, shořelá v Lovani r. 1914. Podnět k tomuto památnému činu, pořídit celou českou bibli, hledá Vraštil přímo u Tomáše ze Štítného, který v duchu Miličových hájil, dovolává se sv. Augustina, právo na čtení Písma sv. v rodné řeči, aby lidé „také v svých domcích čtúc božie písmo, až do plna se posvětili milosrdenstvím jeho.“ Vraštil také poukázal na některé nápadné jazykové shody mezi biblí Leskoveckou a Štítným. Toto datování prvního biblického svodu potvrdil, alespoň pokud se týče Nového Zákona, prof. Bohumil Ryba svou studií o latinsko-českých mamotrekttech,²⁷⁾ stejně zajímavou pro jazykozpytce a literární historiky jako pro theology-biblisty. Předmětem jejím je biblický slovníček latinsko-český, t. zv. lokální mamotrekt, zachovaný v jednom rukopise archivu břevnovského opatství a psaný začátkem r. 1408 karlštejnským děkanem Frenclíkem z Lípy. Podrobné srovnání tohoto lexikálního materiálu se všemi přístupnými texty evangeliářů a biblí přivádí Rybu mimo jiné také k tomu poznatku, že jak tetraevangelium bible Leskovecké, tak celý Nový Zákon první recenze biblické sahá svou předlohou do doby Karlovy.

Zcela jinak se dívá na věc F. M. Bartoš. Je to jediný historik, který se soustavně obíral staročeskou biblí a který upozornil na mnoho dějinných skutečností, jež ušly filologům. V své obsažné studii z r. 1941 „Počátky české bible“, — je to nové zpracování jeho tří starších článků, — zabývá se F. M. Bartoš na př. po prvé po Dobrovském otázkou biblických korektorií v našich latinských i českých biblích. Co se týče doby vzniku prvního biblického svodu, zde Bartoš nepochopitelně nechal úplně stranou nejstarší kodex Leskovecko-Drážďanský a opřel své úvahy o časově druhý exemplář

²⁵⁾ V ČČM 1864 a 1872.

²⁶⁾ Tuto práci Vraštilovu chystá do tisku prof. P. Jakub Rabušič T. J. Jiný velmi cenný příspěvek k dějinám české bible je Vraštilova souhrnná stať s hojnými údaji bibliografickými v Čes. sborníku bohovědném. III. (1926), str. 334-341: České překlady biblické. — Domněnku, že vznik první biblické recenze souvisí se snahami Štítného, opírá Vraštil také o zajímavou syntaktickou zvláštnost, totiž o užívání zdvojených komparativních příslovcí jako: dálež dálež, výšež výšež, vícež vícež, lépež lépež a pod., jež se vyskytují jen u Štítného a v biblích 1. recenze.

²⁷⁾ Listy filol. LXVII, 1940 (separát stran 68). Srov. můj referát v Akordu VIII, 1940-41, str. 74-75.

biblického kompletu, o třís vazkovou bibli Litoměřicko-Třeboňskou, napsanou a ozdobně iluminovanou v letech 1409—1416 pro mocného a bohatého pána Petra Zmrzlíka a jeho ženu Annu z Frymburka. Tím posunul vznik první české bible až do doby prudkých náboženských bojů v Čechách, a jako vůbec pokládá znárodnělou bibli za výsledek snah reformačních, tak i staročeská bible se mu jeví jako „duchový vývoj husitské kultury“ (31). Mnoho místa věnoval Bartoš také zde své oblíbené teorii, že M. Jan Hus je původcem druhé staročeské biblické recense. Doklady, zejména jazykové, které pro to snesl, však nepřesvědčují, hlavně pro svou neúplnost. Takové podružné otázky lze řešit jen prozkoumáním celé rukopisné tradice. Bible Litoměřicko-Třeboňská je mezi ostatními kodexy významná také tím, že obsahuje abecední seznam biblických jmen s výkladem: tento staročeský biblický slovník uchystal do tisku (v publikacích Čes. Akademie) prof. B. Ryba. Zajímavý je také poukaz Bartošův na proslulou německou bibli krále Václava IV., kterou dal pořídit (podle Bartoše jako svatební dar pro krále) v letech 1389—1395 Martin Rotlev, zbohatlý v témž úřadě mincmistra jako Petr Zmrzlík; o tomto českém velmoži je také známo, že byl zákazníkem českého překladu kroniky Trojanské z r. 1411.²⁸⁾ Jeho zájem o bibli není třeba vykládat německým příkladem, působila tu jistě víc domácí tradice navazující na cyrilometodějství, jehož se ostatně dovolávali sami Husité na sněmu Kostnickém.

Časově třetí staročeská bible první recense souvisí právě s touto tradicí, alespoň písmem: byla psána r. 1416 v emauzském klášteře charvátskou hlaholicí, které se tam užívalo v bohoslužebných knihách, ale text její je důsledně český. Dosud zůstává hádankou, pro koho vlastně byl tento nákladný pergamenový kodex, z něhož se zachoval jen druhý díl a z prvního několik zlomků, pořízen. J. Vajs²⁹⁾ soudil z jistých značek, jimiž jsou v této t. zv. Hlaholské bibli opatřeny úryvky odpovídající lekcím brevíře, že slovanští mniši z ní četli při hodinkách místo z textu církevněslovanského, ale J. Vraštil³⁰⁾ právem odmítl tento dohad, poněvadž stejné indicace na stejných místech se nacházejí také v biblich latinských a českých, psaných latinkou. Mniši emauzští přepsali nebo dali přepsat hlaholským písmem také jiný rozsáhlý encyklopedický spis: český překlad historie scholastické od Petra Comestora, známý jinak z rukopisu r. 1404.³¹⁾ Jistě nelze přičítat vznik těchto velkých česko-hlaholských kodexů, které představují hodnotu celého jmění, nějaké soukromé zálibě. Snad se nalezne klíč k této záhadě v charvát-

²⁸⁾ Srov. Vraštil v rukopisné studii str. 24.

²⁹⁾ Česká bible hlaholská (Věstník K. Čes. spol. nauk 1908, XIII), Vajsův názor přejal také Zd. Nejedlý (Dějiny zpěvu předhusitského II, 1913, str. 410-412).

³⁰⁾ V rukopisné studii str. 57.

³¹⁾ O tomto hlaholském Komestoru, zachovaném jen v nepatrných zlomcích, srov. studii prof. Frant. Ryšánka v sborníku Vajsové „Slovanské studie“ str. 207-255.

ské hlaholské literatuře, kde byla v poslední době prof. Štěpánem Ivšičem³²⁾ objevena řada překladů z češtiny, takže — možno říci — všechna význačná díla české náboženské tvorby si tam našla cestu.

Konečně čtvrtý a poslední kodex první recense je dvoudílná bible Olomoucká z r. 1417; v ní jest nejúplněji zachován text první recense, jelikož z Leskovecké máme k dispozici toliko jen asi třetinu ve fotografiích a opisech, a z Hlaholské jen druhý díl, a Litoměřicko-Třeboňská, která byla podrobená pronikavé korektuře, je porušena četnými rasurami s nadepsaným textem druhé recense. Pro tento jedinečný význam, jaký má Olomoucká bible jakožto východisko a základ studia staročeského překladu biblického, rozhodla se svého času Akademie Velehradská celý kodex facsimilovati a vydati v světlotiskových reprodukcích. Nepřízní doby však vyšel r. 1933 jen první svazek podávající celý Pentateuch. To je vše, co se učinilo pro zpřístupnění textu první recense biblické, která značí epochu v našem literárním a kulturním vývoji. Zdá se to neuvěřitelné, ale nebylo z ní přetištěno ani čtveroevangelium ani žádná větší ukázka. Je to tím trapnější, že tento staročeský překlad bible přesahuje daleko svým významem rámec bohemistiky. Vždyť je to především vůbec nejstarší slovanský překlad celé bible. Úplná církevněslovanská bible byla pořízena na Rusi arcibiskupem Gennadijem, s použitím starších textů cyrilometodějských doplněných novými překlady, teprve r. 1499, t. j. o sto let později.³⁴⁾ Na staročeské bibli je zcela závislá bible staropolská. Již nejstarší žaltář polský, t. zv. svatofloriánský, psaný koncem XIV. století pro královnu Jadwigu, je přepsán z české předlohy.³⁵⁾ Podobně jediná rukopisná bible polská — bible královny Žofie z r. 1455, z níž se zachovala jen asi třetina v Šarošpataku v Uhrách, — není nic jiného než popoštěná bible staročeská, Čeští badatelé (Jiří Polívka, J. Vraštil), a mnohem větší počet polských učenců, snažili se vyzkoumat, která staročeská bible sloužila za předlohu polským písařům, ale posud marně. Hlavní překážkou je tu právě to, že staročeský text je těžko dostupný a vědecky nezpracovaný. Zdá se, že to nebyla první re-

³²⁾ Srov. Boh. Havránek: Staročes. literatura v hlaholském písemnictví charvátčím (sborník: Co daly naše země Evropě a lidstvu I, 1939, str. 52).

³³⁾ Srov. M. Weingart: Dobrovského Institutiones (Bratislava 1923) I, str. 49-51; Iv. Franko: Pryčynok do studij nad Ostrožskoju Biblijeju (Zapysky Nauk. Tov. im. Ševčenko, t. LXXX).

³⁴⁾ A. Sobolevskij: Iz istorii russkoj perevodnoj literatury (Vestnik archeologii i istorii izdavaenij Archeol. Institutom, vyp. X, S.-Petersburg 1898, str. 19-28). Jako překladatel byl účasten na bibli Gennadijově také nějaký dominikán jménem Venijamin (= Benjamín), o němž Sobolevskij myslí, že byl Charvát-glagoláš, který přes Prahu a Krakov přišel na Rus, což však je velmi málo pravděpodobné.

³⁵⁾ Polský text je otrocky závislý na českém. „Nejstarší pokus, žaltář floriánský, určený pro knižovnu královny Jadwigy, vznikl koncem XIV. století na českém území, v blízkosti československého národopisného rozhraní, v Kladsku, v klášteře, který založil pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic“. Srov. Olaf Jansen (= R. Jakobson) v sborníku „Co daly naše země“. I, 50).

cense, nýbrž některý text recense druhé, nejspíš bible Boskovská z let 1410-20 (v universitní knihovně Olomoucké) nebo text jí blízký. Nejnovější studie prof. Stanislava Urbańczyka o biblí královny Žofie a o staročeských překladech Písma sv. (v Rozpravách Polská Akademie filologického odd. sv. LXVII, 1946)³⁶⁾ podává instruktivní přehled všech otázek týkajících se bible královny Žofie a jejího poměru k české předloze. Je to zároveň vzácný příspěvek ke studiu staročeské bible, nepostradatelný každému, kdo se jí obírá.

Co odstrašovalo mnohé od práce nad staročeskou biblí, je přílišné množství materiálu, na něj nestačí síly jednotlivce; bude třeba celých generací bohemistů a biblistů, než bude tento úkol zdolán. Jen z XV. století se zachovalo přes 30 rukopisných biblí a skoro třikrát tolik jejich částí a fragmentů. Není sporu, že toto bohatství památek, z nichž některé patří mezi klenoty knižního a iluminačního umění, třeba přičíst ke kladným hodnotám husitského hnutí, tolik si zakládajícího na svobodném hlásání slova Božího. Často se v té souvislosti citují slova Eneáše Silvia, pozdějšího papeže Pia II, jimiž dává italským kněžím co do znalosti bible za vzor prostou Tábořskou ženu.³⁷⁾ Ale kromě popularisace překladu již hotového nelze bezpečně říci, že by husitství bylo valně přispělo k další úpravě biblického textu. Druhá recense biblická vznikla již na samém prahu XV. století, jak svědčí sborník Mikulovský z r. 1406; Urbańczyk z jazykových důvodů soudí, že tvůrce druhé recense staročeské bible třeba hledati spíš v okruhu vlivu Štítného než mezi stoupenci Husovými. Ostatně celá otázka staročeských biblických recensí, jejich počet a povaha, bude muset být, jak ukazují Rybovy a Urbańczykovy příležitostné poznámky, od základů znova prozkoumána. Dnes ještě jsme hodně vzdáleni od chvíle, kdy bude možno napsat dějiny staročeského textu biblického, ale ani teď při zběžném listování starými památkami, se neubráníme obdivu nad úžasným úsilím, s jakým se v bouřlivých a neklidných dobách XV. století pracovalo na zdokonalení českého biblického překladu.

Použitím knihtisku pro šíření bible začíná se nové období v dějinách jejího českého textu. Proti dřívější kolísavosti, zaviněné jak růzností předloh, tak svévolí nebo nepozorností opisovačů, nabývá text tiskem pevně a pro celá další století rozhodující podoby. V obou prvotiscích české bible, pražském 1488 a kutnohorském 1489, bylo použito za základ textu revidovaného v době Jiřího z Poděbrad,

³⁶⁾ Z dawnych stosunków językowych polsko-czeskich. Cz. I: Biblia Królowej Zofii a staroczeskie przekłady písma św. Srov. můj referát v Čas. pro mod. filol. 1948, str. 207-212.

³⁷⁾ Slova ta cituje Jar. Vlček (Dějiny čes. lit. I, 3. vyd. 1940, str. 172) podle Palackého (Děj. nár. čes. III, 2, str. 5): Pudeat Italiae sacerdotes, quos ne semel quidem Novam legem constat legisse: apud Taboritas vix mulierculam invenias, quae de Novo testamento et veteri respondere nesciat.

asi toho typu, jaký je obsažen v rukopisné bibli Lobkovické, psané v letech 1476 až 1480.³⁸⁾

Do roku 1500 byl v Čechách kromě celých biblí vytištěn též Nový Zákon třikrát (1475?, 1487 a 1498) a žaltář dvakrát (1487 a 1499). U žaltáře je to pochopitelné, poněvadž to byla velmi oblíbená a rozšířená příručka modlitební: žalmy činí značné procento veškeré výroby prvotiskové; ale vydání samého Nového Zákona, který se jinak tiskl pro kněze latinsky, v řeči lidové, a to třikrát, je něčím velmi řídkým, neboť do r. 1501 se setkáváme s tištěnými překlady Nového Zákona jen ještě u dvou národů: u Němců a u Francouzů.³⁹⁾

Tisk celé bible žádal arci velkého nákladu. První z obou zmíněných inkunabulí, bible Pražská, vytištěná r. 1488 v staroměstské tiskárně Jana Kampa, vyšla za podpory pražských měšťanů a konšelů, Jana Pytlíka ze Zvoleněvsi, písaře hor viničních, a (Jana?) Severina, kramáře, Jana Bílého z Chlumce „od čapuón“, lékaře, a kupce Matěje „od bílého lva“, kteří, jak se praví v explicitu na konci Nového Zákona, „prohlédajíce napřed ke cti a chvále božie a k dobrému a počestnému koruny slavné země české, a ku prospěchu věrných Čechův i Moravanův . . . náklady znamenité činili sú“, aby tato bible byla k šťastnému konci přivedena. Jistě vynikali tito mužové — z nichž Jan Pytlík je znám jako příznivec humanistických snah a Jan Bílý svým přátelstvím s německým humanistou Konradem Celtesem⁴⁰⁾ — zbožností a láskou k svému národu nad průměr tehdejšího pražského měšťanstva a pro toto své biblické mecenášství si zaslouží naší vděčné paměti.

Druhá česká bible prvotisková se objevila již rok poté (1489) z tiskárny Martina z Tišnova v Kutné Hoře. Tato proslulá Kutnohorská bible jest již proti Pražské bohatěji vybavena; zdobí ji 117 dřevořezeb, které byly buď vypůjčeny ze známé tiskárny Ant. Kobergera v Norimberce nebo podle nich neuměle napodobeny.⁴¹⁾ Textově se bible Kutnohorská jen málo odchyluje od bible Pražské.

Oba tyto biblické prvotisky se pokládají právem za vzácné svědectví české kulturní vyspělosti, neboť bible jako prvotisky (před r. 1501) vyskytují se, nehledíme-li k jejich vydání latinskému a hebrejskému, t. j. v řečech neživých za účely vědeckými, toliko ještě v pěti jazycích národních: německém, francouzském, vlášském, holandském a španělském.⁴²⁾ Česká bible je také jediná biblická inkunabule slovanská.

Na těchto dvou biblích, Pražské a Kutnohorské, zakládá se přímo další tištěná bible česká, tak zvaná Benátská z r. 1506. Je to nád-

³⁸⁾ J. Jireček, Rukověť II, 118. Tato Lobk. bible, vyvezená za třicetileté války do Švédska a chovaná ve Štokholmě, byla vrácena do knihovny brněnské v r. 1878 prostřednictvím rajhradského benediktina a dějepisce Bedy Dudíka spolu se štokholmskou legendou o sv. Kateřině a jinými rukopisy.

³⁹⁾ Zd. Tobolka, Knihopis československých tisků (1925), I. 11.

⁴⁰⁾ Tobolka, Knihopis I, 20.

⁴¹⁾ Tobolka, Knihopis I, 17.

⁴²⁾ Tobolka, Knihopis I, 10.

herný kodex se 109 ilustracemi, řezanými ve dřevě; dali jej pořídit, nelitující naň „velikých nákladů“, opět měšťané pražští Jan Hlavsa, Václav Sova a Burian Lazar v Benátkách v tiskárně Petra Liechtensteina, Němce z Kolína nad Rýnem. „Zprávci aneb korektory“ při tom byli Jan Jindřišský z Žatce a Tomáš Molek z Hradce nad Labem. Text je převzat z bible Pražské a Kutnohorské, při tom některé jejich „nedostatky“ byly opraveny. Přidán je překlad čtvrté knihy Ezdrášovy, pak summaria (krátké obsahy) k jednotlivým knihám a kapitolám, jakož i postranní odkazy (konkordance). Bible Benátská byla svým uspořádáním biblických knih vzorem pro všechny následující edice strany „pod obojí“ (utrakvistické) i katolické až do konce XVIII. století.⁴³⁾ Třebas, že vznikla, stejně jako oba prvotisky, z prostředí kališnického, nabyla takové vážnosti i u katolíků, že v XVII. století byla omylem pokládána za dílo katolické: při tom zůstala nepovšimnuta jedna dřevorezba, zjednodušený obraz A. Dürera k 6. kapitole Zjevení sv. Jana, se třemi jezdci apokalyptickými, kde se mezi skosenými oběťmi ocítá v tlamě pekelné také papež, podle podpisu Julius II.⁴⁴⁾ S biblí Benátskou souvisí též Skorynovy pražské tisky biblické, které jsou důkazem, že vliv české bible zasáhl nejen sousední Polsko, nýbrž i vzdálenější východoslovanské oblasti. František Skoryna, lékař, rodem z Polocka na Bílé Rusi, vytiskl v letech 1517—1519 v Praze 23 knih Starého Zákona, jež přeložil s pomocí textu církevněslovanského, pokud mu byl dostupný, českého a polského do rodné západoruštiny. Sám nazývá svůj překlad „ruskou biblí“. Z bible Benátské převzal Skoryna obsahy kapitol v čele jednotlivých knih, postranní odkazy, tak zvané konkordance, a pak zvláštní nápisy (na př. ve Velepísni, v Jeremiáši). Byly to patrně technické a typografické možnosti, které pohnuly Skorynu, aby se svou ruskou edicí zakotvil v Praze. Toto přesvědčení o vhodnosti Prahy pro ten účel bylo v něm posíleno snad také tím, že se zde vydávaly společnou akci českých a polsko-ruských židů knihy židovské. V Praze byla zřízena r. 1512 první židovská tiskárna ve střední Evropě, a právě v době Skorynových tisků, vyšel zde roku 1518 hebrejský Pentateuch v krásné úpravě.⁴⁵⁾

V dalších vydáních české bible, jež v XVI. století dala pořizovati vládnoucí strana „pod obojí“, zůstával text benátský celkem nezměněn. Kromě bible z r. 1540, tištěné Linhartem Milchthalerem v Norimberce v zmíněné již tiskárně Kobergerově, všechny ostatní vycházely v Praze. Napřed to bylo dvojí krásné vydání bible,

⁴³⁾ Tobolka, *Knihopis II* (1939), 60.

⁴⁴⁾ Tobolka, *Knihopis II*, 59, 108.

⁴⁵⁾ O tomto zajímavém faktu z kulturních vztahů rusko-českých pojednal obšírně prof. dr Ant. Florovskij ve Sborníku filologickém XII, 1946, str. 153-258: *Češskaja biblija v istorii russkoj kul'tury i pis'mennosti*. Fr. Skorina i prodolžateli jeho dela (srov. můj referát v *Čas. pro moderní filol.* 1947, 139-148). O Skorynovi a jeho závislosti psal již dříve A. Florovskij ve sborníku „Co daly naše země...“ I, str. 140-141.

v r. 1529 a 1537 „prací a nákladem“ měšťana Pavla Severýna z Kapí Hory; jsou to t. zv. „Severýnky“. Daleko větší proslulost si zjednaly, již pro velký počet svých vydání, tak zv. „Melantrišky“. Jejich základem je vydání bible z r. 1549 u Bartoloměje Netolického, s nímž se dělil o práci a náklad Jiřík Melantrich Rožďalovský, známý svým pozdějším přídomkem „z Aventýnu“. Do konce XVI. století vyšla ještě čtyřikrát: 1556/7, 1560/1, 1570 a 1577. Počítá se tedy celkem pět vydání Melantrišek; k nim přistupuje počátkem příštího století, r. 1613, ještě další vydání, pořízené v téže oficině „prací a nákladem“ vnuka Melantrichova, Daniele Adama z Veleslavína, shodné textově, typově i ilustračně s oběma předchozími vydáními. Melantrišky jsou chloubou českého knihtisku, a třeba jsou si na první pohled podobny, možno dokázati podrobným srovnáním, že „každé z pěti vydání je novým, úplně samostatně vytištěným tiskařským výtvozem, nikoli jen dotiskem některých archů“.⁴⁶⁾ Na úpravě textu Nového Zákona a některých předmluv k jednotlivým knihám biblickým spolupracoval s Melantrichem též známý právník a historický spisovatel Sixt z Ottersdorfu.

Melantrišky byly oficiálním textem vládoucí tehdy české církve „pod obojí“, která však ještě setrvala v zásadě na půdě katolické. Když bylo po 140 letech opět obnoveno pražské arcibiskupství a v čelo katolické církve v Čechách postaven Antonín Brus z Mohelnice, muž vzdělaný a obezřelý, mírný k pokleskům, ale pevný v zásadách, uznávala i utrakvistická konsistoř jeho pravomoc a domáhala se toho, aby jim ordinoval kněze. Antonín Brus jim skutečně dvakrát, v roce 1565 a 1566, vysvětil celkem 42 kněží. Ale ve straně „pod obojí“ se uplatňoval v dalším vývoji stále víc vliv luteranismu a Českých bratří, takže po zrušení kompaktát na sněmu r. 1567 a po přijetí české konfese r. 1575, roztržka mezi utrakvisty a katolíky, kteří pomalu začali přecházet od obrany k útoku, stávala se čím dál tím zjevnější. Arcibiskupu Brusovi byl také svěřen dozor nad tiskem knih. Bez jeho povolení nesměly se v Čechách knihy ani tisknout ani prodávat.

Byl také zakázán dovoz knih a traktátů odjinud, jmenovitě z Norimberka, kde byla v r. 1540 též vytištěna česká bible, jak již bylo řečeno, a tamní česká impresse byla zrušena. Také Jiřík Melantrich musel svůj tisk bible předkládat pražskému arcibiskupovi k censuře.⁴⁷⁾ Nicméně vloudily se tam přece některé nesprávnosti s protikatolickým zahrocením, ne sice do textu samého, nýbrž do předmluv, summarií a rejstříků. Proto jesuita Václav Šturm vytýkal vydavateli, že bibli „zmelantrichoval“. Ale jinak po opravě těchto závadných míst dovozoval její užívání i Koniášův Klíč. Melantrišky byly katolíkům blízké také proto, že zůstávaly na půdě latinské Vulgáty, která byla právě tehdy sněmem Tridentským opět prohlá-

⁴⁶⁾ Tobolka, *Knihopis II*, 76.

⁴⁷⁾ Kl. Borový, *Antonín Brus z Mohelnice* (1873), str. 121-122.

žena za neporušenou a závaznou normu biblické tradice a po důkladné opravě znovu vydána (1590, 1592 a 1604).

Zatím Čeští bratři podnikli velké dílo biblické, které si vzalo za východisko texty původní, řecký a hebrejský. Počátek učinil Jan Blahoslav svým překladem Nového Zákona z řečtiny, jenž vyšel v krásném tisku ivančickém dvakrát, v r. 1564 a 1568. Toto druhé vydání z r. 1568 vydal v r. 1931 ve fototypické reprodukci dr Jaroslav Konopásek. Příklad Blahoslavův povzbudil Jednotu českých bratří k tomu, aby přeložili také Starý Zákon z původního jazyka hebrejského. Práce byla postupně rozdělena mezi deset mužů, z nichž dva, Mikuláš Albrecht z Kaménka a Lukáš Helic, znali také hebrejsky. Hlavní pomůckou při překladu byla jim polyglotta Antofská, kterou za přispění katolických učenců španělských a nizozemských vydal v letech 1569-72 v Antverpách Benedikt Arias Montanus, a latinský překlad Starého Zákona od heidelberských profesorů Fr. Junia a Em. Tremellia (1575-78). Přihlíželi však též k prvním třem českým tištěným biblím a ponechávali z nich, co se dalo. Text byl opatřen hojnými poznámkami po straně; v nich byla obsažena celá náboženská nauka Českých bratří, se svým zřejmým sklonem ke kalvinismu. Tímto obsáhlým poznámkovým aparátem vzrostla bible na šest velkých svazků, jež byly postupně vytištěny v l. 1579—1594 v bratrské tiskárně v Kralicích, na panství Jana z Žerotína.⁴⁸⁾ Kromě tohoto opravdu monumentálního vydání, slavné „Šestidítky“, vyšla z téže kralické tiskárny bratrská bible ještě dvakrát: r. 1596 v malém příručním formátu a r. 1613 ve foliu, obě v jednom svazku a bez výkladů; samotný Nový Zákon, t. j. šestý díl první Kralické bible, byl vydán r. 1601. Všechny kralické tisky jsou typograficky vzorně vybaveny a jména obou bratří, kteří vedli tiskařské práce, Zachariáše Solína, a po jeho smrti (1596) Václava Elama, budou vždy s pochvalou vzpomínána v dějinách českého knihtisku.⁴⁹⁾ Stejná péče byla věnována i jazyku. Jako jeho přednosti se velebí „důslednost v tvoření forem, přesné logické spojo-
vání myšlenek, vytríbenost, něžnost a zbožnost výrazu, zvláštní určitost, jasnost a bohatost tvaroslovná, skladební i slovníková“.⁵⁰⁾ Řeč bible kralické se stala na dlouho vzorem, a to nejen pro kruhy bratrské a protestanské, nýbrž i pro spisovatele katolické. Jistě jsou mnohým známa slova jesuity Matěje Václava Šteyera, často citovaná, která svědčí o tom, jak si Kralické bible vážil, i když při tom musel zdůraznit, že ji katolíkům není dovoleno číst nebo přechová-

⁴⁸⁾ O tomto kralickém vydání, o bibli Melantrichově z r. 1570, o „Dlabačově“ Novém Zákonu z r. 1475-1481 a o bibli Benátské z r. 1506 jedná též O. Müller: Česká kniha v XV. a XVI. století. Černé umění v letech 1468-1600. Praha, Grafia, 1946.

⁴⁹⁾ Toholka, Knihopis II, 92-104; J. Vraštil v Čes. slov. boh. III, 336.

⁵⁰⁾ J. Vraštil na uv. m. 336. Stručný mluvnický a lexikální rozbor jazyka Kralické bible podává V. Vondrák: Vývoj současného spisovného českého jazyka (Brno, 1926, str. 16-25): jazyk bible Kralické pokládá za jazyk Husův, zdokonalený v své pozdější vývojové fázi.

vat. Ve své malé mluvnici české, nadepsané „Žáček“ neboli „Orthographia aneb výborné dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti nebo tisknouti“ (r. 1668), praví hned v nápisě, že je „vytažena z české biblí, která na několik dílů rozdělena byvši, mezi nekatolickými jest u veliké vážnosti, ale pro kacířské bludy od katolíků ani čísti ani chovati se nemá. Nicméně poněvadž (podle všech zdání) nad jiné české knihy vlastněji, pěkněji a pilněji vytištěna byla, způsob jejího písma nemůže se než nad míru chváliti“. Podobný smířlivý postoj zaujímal katoličtí spisovatelé XVII. století i k jiným kulturním statkům předešlé epochy, a rádi je přejímali, pokud neodporovaly učení církve.

Na straně katolické daly se pokusy o vlastní biblí již v XVI. století. Příčiněním olomouckého biskupa Viléma Prusinovského byl vydán v Nise r. 1566 Nový Zákon, podle Vulgáty, ale překlad byl dělán nepřímou z němčiny a brzy zapadl. Rovněž se neuskutečnil plán kardinála Dietrichsteina, který kolem r. 1630 pověřil kapucína Martina Poláka, aby připravil český překlad bible, a činil kroky u sv. stolice o jeho schválení, ale k tisku nedošlo a rukopis se ztratil. Nicméně katolíci, i když ještě neměli své bible, používali s oblibou Písma sv. k hájení své víry. Svědčí o tom knížečka: „Kde jest to psáno? Odpovědi z biblí na otázky nynějších a předešlých v sv. víře bludníků“, vydaná v letech 1632—1728 pětkrát.⁵¹⁾ Není tu nic více než ke každé otázce — kde jest psáno, že máme věřit to neb ono — výbor citátů z Písma, které tuto pravdu dokazují. Tato knížka měla být podle „přípisu“ na pomoc těm horlitelům, kteří chtěli „pravou víru v českém království na čas u mnohých pokleslou, pozdvihnouti a skrze starou pravdu v myslích lidských zase ducha přímého obnoviti a oheň lásky Boží v srdcích vyschlých vyrazit.“ Teprve pražský arcibiskup Matouš Ferdinand z Bilenherku se znovu zasadil o katolickou biblí, tentokrát se zdarem, ale sám se nedočkál ani Nového Zákona, který vyšel až za jeho nástupce Jana Bedřicha hr. z Valdštejna r. 1677. „Ani ten se však nedožil vydání celé bible. Zemřel r. 1694; nedlouho před svou smrtí daroval dosud nerozprodáný náklad Nového Zákona, 2.100 výtisků v ceně 3.150 zl. Dědictví Svatováclavskému (založeno r. 1669) s tou podmínkou, aby výtěžku bylo použito na vydání Starého Zákona. K tomu bylo potřeba ještě 6.000 zl. K uložení tohoto obnosu přispěli značnou měrou vlastenečtí jesuité Bohuslav Balbín, Jiří Kruger, bratři Tannerové, Jan a Matěj, a rektor koleje klimentské Fr. Retz, kteří věnovali Dědictví buď některá svá díla nebo výtěžek za ně.“⁵²⁾ Tak

⁵¹⁾ Tobolka, Knihopis II, seš. 85-94 (1947), č. 3881-3885, uvádí tato vydání: 1. 1638, 2. 1673, 3. 1686, 4. 1719, 5. 1728. Podobná knížka latinská je na př.: *Ad tritissimam in fidei controversiis quaestionem: Ubi scriptum est? catholicorum vera, non tamen debita; acatholicorum obrusa, sed frivola Responsio* (3. vyd. Constantiae 1729). Poměr české knížky k latinské bude muset být podrobněji vyšetřen. Srov. také mé Čes. liter. baroko (str. 7-8).

⁵²⁾ J. Vraštil v uv. sp. 337-338.

konečně vyšly dva díly Starého Zákona v r. 1712 a 1715, které spolu s Novým Zákonem z r. 1677 tvoří t. zv. bibli Svatováclavskou. „Tisk a obrazová její výzdoba spočívá z velké části, hlavně v Starém Zákoně, na materiálu tiskárny Melantrich-Veleslavinovy, kterou dostali jezuíté darem z konfiskací pobělohorských.“⁵³⁾ Stejnou podobu, jak co do textu, tak i co do úpravy, má Svatováclavská bible v novém přetisku, v tiskárně Jana Karla Hrabý, v letech 1769-71.

Svatováclavská bible se pokládá právem za největší literární čin českých jezuitů a tvoří rovnocenný protějšek bibli Kralické. Pracovali o ní postupně tři vynikající literáti jesuitští: Jiří Konstanc, autor jednoho z nejlepších barokních spisů mluvnických: *Brusu jazyka českého* (1667), který pracoval o Novém Zákoně od r. 1670 do své smrti 1673; dále M. V. Šteyer († 1692), jemný znatel českého jazyka, jak vysvítá z jeho již zde vzpomenutého „Žáčka“ a z toho, že vydal r. 1660 mluvnici české řeči, sepsanou latinsky jeho řádovým druhem Jiřím Drachovským, jakož i z celé jeho literární činnosti; a konečně Jan Barner, vynikající kazatel a překladatel, připoutaný k této bibli po Šteyerovi již od r. 1662. Také jejich úsilí se neslo k tomu, aby podali jazykově dílo ryzí, při tom „neváhali si vzíti za vzor bibli Kralickou“. Ale jinak vycházeli z jiného základu. Jejich překlad je ztlumočením latinské Vulgáty, které se drží někdy až otrocky věrně; užívají také ze starších tisků hojně bible Benátské (1506) a dvou bibli rukopisných, jedné papírové a druhé pergamenové. Ale živý styk s lidmi je chránil od přílišného archaisování, jemuž hověli měrou daleko větší autoři bible Kralické, takže celkem máme při čtení bible Svatováclavské dojem jazyka svěžího, jadrného a zvučného. Svatováclavská bible sama je svědectvím o tom, jak si katolíci v době t. zv. Temna vážili Písma svatého a jak mocně byli zasaženi tradičním českým biblismem, který se v předchozích staletích projevil tak bohatou úrodou rukopisů a paleotypů. Řeč barokních kazatelů byla vypěstěna ve škole bible, a jeden z nich, jezuita Daniel Nitsch, právem obdivovaný pro nádheru svého stylu, napsal přímo hymnickou chválu na bible české, jakožto zdroj jazykové krásy a řečnické výmluvnosti.⁵⁴⁾

Svatováclavská bible zasáhla také do vývoje novočeského jazyka pronikavěji než bible Kralická, která v dalších svých vydáních byla nucena opustit domácí půdu: byla přetiskována pro pobělohorské emigranty v Německu, a to napřed v Halle (Magdeburské), „v Kannsteinské impresi Sirotčího domu“ (r. 1722, 1745 a 1766) a v Berlíně r. 1807 a 1813: všechna tato vydání jsou chatrná a úpadková, přes svou zevní úhlednost, ježto mění libovolně text bible Kralické a hemží se mnohými chybami a omyly; o málo lepší jsou obě vydání prešpurská z r. 1787 a 1808. V tomto porušeném

⁵³⁾ Tobolka, *Knihopis II*, 106.

⁵⁴⁾ Je přetištěna z jeho Berly královské (1709) v mém *Čes. liter. baroku* (str. 185-186). — *Evangelium sv. Matouše* z bible svatováclavské vydali v Pourově edici r. 1939 Jan Dokulil a dr. Ad. Vykopal.

stavu podávala Kralickou bibli zprvu také Britická a zahraniční společnost biblická, která teprve později, přičiněním Josefa Růžičky a Jana Karafiáta od r. 1866 se vrátila k původním tiskům kralickým. Ale ani tak nepodávají nám tyto edice Britické společnosti biblické Kralickou bibli celou: jsou v nich vynechány knihy t. zv. deuterokanonické: Tobáš, Judit, Moudrost, Sirach (Eccli), Baruch a dvě knihy Machabejské, a pak ještě některé části knihy Daniel (3. 24-40, 13-14) a Esther (10. 4-16. 24), jichž všech protestanté na rozdíl od katolíků neuznávají za kanonické a rovnocenné s ostatním Písmem svatým. Prvotní vydání kralická i hallská je však uváděla alespoň na konci Starého Zákona pod společným názvem „apokryf“, jakožto dobrou a užitečnou četbu.

Jak patrně, kralický text biblický ustrnul v té podobě, jaké nabyl koncem XVI. století, a tím ovšem se ocitl v rozporu s novodobou češtinou. Vyrovnat tyto protivy a opravit text též po stránce věcné ve smyslu nauk protestantských, pokusil se Jan Karafiát se svými přáteli v svém jubilejním revidovaném vydání Kralické bible, jež vyšlo v r. 1915 na paměť M. Jana Husa. S Kralickou biblí nic společného nemá překlad Nového Zákona od Fr. Žilky (1933, 1934, 1946): je to samostatné a zcela nové, místy velmi zdařilé ztlumočení řeckého textu v duchu protestantském, které však jde ve snaze přiblížit co nejvíce Písmo svaté modernímu člověku až příliš daleko a opouští to, co všichni ctíme jako drahocenný odkaz minulých věků, českou mluvu biblickou, i tam, kde je posud nezastaralá, jasná a srozumitelná.⁵⁵⁾

Na straně katolické měl biblický text přirozenější vývoj.⁵⁶⁾ V jádře se tu stále udržoval překlad bible Svatováclavské, byl však od svého druhého vydání (1769-71) podroben několika revisím. První pronikavá oprava, v každém směru zdařilá, byla provedena již za několik let. Na přání císařovny Marie Terezie měla se vydávat laciná bible pro lid. Pražský arcibiskup Antonín Petr Příchofský svěřil tento úkol dvěma vynikajícím učencům a znatelům českého jazyka, pavlánům Fortunátu Durychovi a Fr. Faustinu Procházkovi, kteří urychleně připravili celou bibli k vydání: r. 1778 vyšel Nový Zákon a dvě leta poté (1780) celá bible. Nebylo to nic jiného, než text svatováclavský, nově přehlednutý a vzorně upravený po stránce jazykové. Josef Dobrovský uvítal tuto bibli jako knihu opravdu klasickou, kterou by se měli Češi právem řídit při psaní: „... ryzost řeči, jež v ní vládne, je přiměřena důstojnosti slova Božího“ ... „V tehdejší anarchii pravopisné nabylo toto dílo nemalého významu

⁵⁵⁾ Srov. mou stať: Český biblický styl (v Akordu VIII, 1940-41, str. 12-15.

⁵⁶⁾ To uznává na př. dr Jar. Konopásek a ukazuje to zajímavě na citátu z Jana 4, 22 násl. z Kralické bible (Lid. nov. 8. IV. 1930). I v novodobých přetiscích udržuje se tu staročeské „modliti se“ ve smyslu „klaněti se“ (lat. adorare), čímž se stává text prostě nesrozumitelným. Nebo jaký to má smysl tisknout ještě r. 1914 v Šalamounově Velepísni (2, 5): Občerstvětež mne těmi flašemi(!), posilňte mne těmi jablky ... Ve vydání bible Kralické v Kutné Hoře (1942) je zde již: Občerstvětež mne těmi hruďmi broznů...

tím, že se podle něho ustálil vzorný na tu dobu pravopis český.”⁵⁷⁾

Další vydání Nového Zákona r. 1786 a celé bible 1804 obstaral již sám Fr. F. Procházka: „hledí si pokroků vědy biblické, hojněji se přiklání k textu bratrskému, v Novém Zákoně značnější měrou přibliží k textu řeckému”.⁵⁸⁾ Na této Procházkově bibli zakládají se skoro všechna novodobá vydání katolická, pokud jsou určena pro širší vrstvy lidové. Tak zvláštní vydání konsistorní z r. 1851, a pak obě vydání bible české v Dědictví Svatojanském, r. 1857, tištěné ještě švabachem, a r. 1888-89. Značnější změny provedl v svém vydání bible In. Frencl a Jan Fr. Desolda v r. 1860-64; bible ta, vydaná na oslavu cyrilometodějského jubilea (1863), je také první česká bible vytištěná latinkou. Stranou tohoto vývoje stojí katolický kněz Fr. Bezděka se svou bibli, tištěnou u Kobra v l. 1862-65, ozdobenou titulním listem a iniciálkami od Jos. Mánesa; její text vyšlý ostatně bez církevního schválení, je skoro beze změn převzat z bible Kralické. (Srov. Český bibliofil 1931, 60, 63).

Hlavní nedostatek Svatováclavské bible byl spatřován v tom, že nepřihlížela k původním textům. Vytýká jí to již Fr. Sušil, který svým překladem a výkladem Nového Zákona (1863—1872) nemálo přispěl k protřibení novozákonního textu v češtině.⁵⁹⁾ Také velké exegetické dílo, Hejčlova a Sýkorova bible, vydaná Dědictvím Svatojanským v l. 1913—1926 a určená svými obsáhlými výklady spíše pro kruhy vědecké, nepřetrhává úplně souvislost s minulostí. Jan L. Sýkora zůstává v Novém Zákoně důsledně na tradiční půdě, jen v listech sv. Pavla se víc opírá o řecký text než o Vulgátu. Jan Hejčl se však v Starém Zákoně čím dál víc vzdává starého textu svatováclavského, kterého se přidržoval ještě v Pentateuchu a v knihách historických, a pokouší se o nový překlad se zřetelem na texty původní. Tato snaha o věrné přetlumočení originálního textu zcela vítězí u prof. dra Jos. Hegra, který vydal v brněnské edici Akordu celou řadu svých starozákonních překladů, pořízených s vědeckou přesností podle kriticky upraveného textu hebrejského. Předchůdcem Hegrovým v tom směru byl orientalista pražské university Rudolf Dvořák.⁶⁰⁾ Také o překlad Nového Zákona z původního řeckého textu vyvíjí se u katolíků v poslední době pozoruhodné úsilí. Již J. Hejčl, který před tím provedl revisi Sýkorova novozákonního překladu, vydal takto list sv. Judy Tadeáše a listy Petrovy a Janovy (v Olomouci 1932-33). V Hejčlových stopách pokračoval v úpravě Sýkorova textu prof. dr Rudolf Col v svém Novém Zákoně (v Olomouci 1947), který je velmi pečlivě vypraven jak po stránce

⁵⁷⁾ J. Vraštil v uv. sp. 338.

⁵⁸⁾ J. Vraštil na uv. místě.

⁵⁹⁾ Srov. P. Vychodil: František Sušil, Brno 1898, str. 264—314; Tim. Vodička: František Sušil, Brno 1946, str. 68—81.

⁶⁰⁾ Ztlumočil s velkým uměním a vydal ve Sborníku světové poesie „Píseň písní” a knihu „Rút”, a v Rozpravách České akademie překlad prvních 72 žalmů. Jeho mladistvým, ovšem neuskutečněným plánem bylo přeložit nově celou bibli z původních jazyků za pomoci filologů a theologů. Srov. J. Vraštil v uv. sp. 340.

13. <i>Krejza</i> : Sv. Terezie z Lisieux	„ roz. „	61.—
14. <i>Papini</i> : Sv. Augustin	„ roz. „	127.—
15. <i>Reinsberk</i> : Skaut přemýšlí o Kristu	„ 18.— „	roz.
16. <i>Resl</i> : Katechese II.	„ 114.— „	roz.
17. <i>Schaller</i> : Sv. Benedikt	„ 90.— „	130.—
18. <i>Štašek</i> : Kázání u sv. Vavřínečka	„ 15.— „	roz.
19. <i>Šalda</i> : Listy o poesii a kritice	„ 90.— „	130.—
20. <i>Třebízský</i> : Pomněnky	„ roz. „	75.—
21. Logos I. roč.	„	160.—
22. Logos II. roč.	„	240.—
23. Logos III. roč.	„	240.—
24. Desky pro I. roč.		22.—
25. Desky pro II. roč.		22.—
26. Desky pro III. roč.		22.—
27. Oficiální portrét pražského arcibiskupa		35.—

NAKLADATELSTVÍ BOHUSLAV RUPP, PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ 23

Zde oddělte, vyplňte a pošlete nevplaceně

Datum:

Objednávám na dole uvedenou adresu — doporučeně se sl. listem na dobírku — pošlete obratem.

Z Vašeho nákladu objednávám

DÁLE OBJEDNÁVÁM:

Minařík, PŘÍRUČKA váz:

MARIÁNSKÉ SLOUPY váz:

PŘESNÁ ADRESA:

NOVINKY KATOLICKÉ LITERATURY

kteřé Vám obratem dodá Vaše knihkupectví U sv. Jindřicha,
BOHUSLAV RUPP, PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ UL. 23

TVÁŘÍ K VÝCHODU — příspěvky k poznání křesťanského východu — sborník původních statí a překladů. Ve sborníku jsou především práce, které uvádějí do studia křesťanského Východu. Základní význam má studie Ivana Marianova: „K základům katolického unionismu,“ sem patří i dva články Josefa Myslivce, seznamující s řeckým církevním rokem a řeckými liturgickými knihami. Dále článek P. Antonína Saňky o Svaté Hoře athosské, studie J. Myslivce o duchovních mystériích na Východě a polemická stať Ioanna Stranníka: „Putování po Východě“. Z překladů dvě ukázky z nejstarší ruské literatury (kázání sv. Kyrila Turovského na Paschu a řeč. metr. Ilariona ke cti sv. Vladimíra) a kapitolku P. Fr. Muckermanna S. J. o Solovjevovi, která nejlépe ukazuje, co je Východ a co Západ s hlediska křesťanského. I. vydání - brož. 87 Kčs - stran 120 - obrázková příloha (18 fotograf. snímků).

V knihovničce JISKRY vyšlo: *Dr Bohuslav Petřelka: CÍRKEV a naše spása, Dr Augustin Štancl: RÁJ, Dr František Tomásek: VÝCHOVA DÍTĚTE*. Každá z těchto brožurek po 3 Kčs.

MĚSÍC SVATÉHO JOSEFA - odpustkové modlitby k sv. Josefu a rozjímání na každý den v březnu - přeložil a upravil Josef Bouzek, kanovník vyšehradský. Vydání II. - stran 56 - brož. 20 Kčs.

Dr Silvestr M. Braitto O. P.: SVATÝ FILIP NERI - apoštol mládeže a reformátor Říma. Jest světcem, který je neobyčejně sympatický samozřejmostí a prostotou své svatosti. Tajemstvím sv. Filipa u duší je jeho umění přiblížit jim Boha v jeho otcovské dobrotě, která vyzývá „všechny, kteří hledají lásku a štěstí, do svého náručí. Svazek vyšel po prvé v r. 1937 a byl dlouho rozebrán. Je to kniha, která si zaslouží nového vydání jak pro důkladnost historického studia, jímž je podložena, tak zejména pro ducha, v jakém je napsána. II. vydání, stran 235, brož. 72 Kčs.

Marie Holková: ČESKÁ NEDĚLE - modlitby pro katolický dorost. Vydání I., stran 72, brož. 18 Kčs, váz. 29 Kčs.

F. S. Kovář: PROTI PROUDU - historický román. Román je práce zajímavá a hodnotná, jednak vhodnou volbou tematů — vrcholného období života a působení bl. Jana Sarkandra — jakož i prostředím, jež tuto výraznou postavu obklopuje. Je to období — dvouletí bezprostředně předcházející před bitvou bělohorskou — doposud v historickém románu nezachycené a nezpracované, jemuž ústřední postava zbožného a obětavého kněze, který pro lásku ke svým farníkům jakož i pro pevnost v zachování zpovědního tajemství pyká mučením a smrtí, dodává pozoruhodné sjednocení a ucelení umělecké. Děj je soustředěn do moravského kraje, hlavními dějovými středisky jsou města Holešov, Brno, Olomouc, Tovačov. Ilustroval akad. malíř K. Bouda. Stran 281, brož. 150 Kčs, váz. 180 Kčs.

Gustav Kubský: PŘÍBĚH JEDNOHO LÉTA. Špionážní zápletky, úzkost z blížící se války, okupace země cizím vojskem a odpor českého lidu. Není to nedávna současnost, jedná se o jednu z nejvýznamnějších válek v XIX. stol. o porážku císařské armády rakouské od Prusů u Hradce Králové v létě 1866. Čtenář je udržován v napětí až do poslední stránky, kdy vidí, jak odporný špión hyne v souboji rukou svého stejně ohavného pomocníka. Vhodná zvláště pro mládež. Vydání I., stran 220, brož. 135 Kčs, váz. 160 Kčs.

Seznam knih které Vám můžeme dodat z našeho nákladu. V objednávce stačí uvést pořadové číslo - poznamenejte však zda brož. neb váz.

1. Baar: Vánoce	brož. 75.—	váz. 100.—
2. Baar: Velkonoce	„ 75.—	„ roz.
3. Baar: Maria	„ 81.—	„ roz.
4. Bělohávek: Den Páně	„ roz.	„ 112.—
5. Brait: Podstata křesťanství	„ roz.	„ 77.—
6. Dacik: O přátelství	„ 28.—	„ roz.
7. Hronek: Katechetika	„ 75.—	„ roz.
8. Hronek: Na klíně mateřském	„ 45.—	„ 70.—
9. Jarolímek: Blahoslavení	„ 96.—	„ roz.
10. Kadlec: Byzantské křesťanství	„ 70.—	
11. Kubalík: České křesťanství	„ roz.	„ 105.—
12. Kudrnovský: Bohověda a její studium	„ 63.—	„ roz.

Zde odstříhnete podle vyznačené linky a pošlete nám svou objednávku
Lístek většího formátu podléhá trestnému portu

Při odeslání
nevyplácejte

Poštovné zapraví
příjemce

OBCHODNÍ ODPOVĚDNÍ LÍSTEK

Knihkupectví a nakladatelství
BOHUSLAV RUPP

PRAHA II

Jindřišská 23

NEJSTARŠÍ DUCHOVNÍ LYRIKA. Vydal a úvod napsal Antonín Škarka. Šestý svazek sbírky Památky staré literatury české, vydala Matice česká. Literární studie a rozbor nejstarších duchovních textů, psaných pouze českým jazykem. Stran 104, 5 příloh, cena za brož. výtisk Kčs 50.—

František Trávníček, ÚVOD DO ČESKÉHO JAZYKA. Český jazyk jako celost. Studie o českém pravopise. Stran 86, cena za brož. výtisk Kčs 25.—

Ivan Borkovský, O POČÁTCÍCH PRAŽSKÉHO HRADU a o nejstarším kostele v Praze. Naše minulost sv. 5. Autor, který má značný podíl na archeologických výzkumech pražského hradu, podává zde plný obraz toho, jak vypadal pražský hrad v době románské, kde se přesně nalézal a zvlášť se rozšiřuje o prvním kostele P. Marie na pražském hradě. Stran 95, cena za brož. výtisk 50.—

Dvě knihy o klášteře ZLATÁ KORUNA. Zrušený cisterciácký klášter v krumlovském okrese, malebně položený na toku Vltavy, nazvaný podle trnu z Kristovy koruny, který klášteru věnoval jeho zakladatel král Přemysl Otakar II., patří k nejpoutavějším a do jisté míry i nejzajímavějším dílům jihočeské gotiky. Nyní vyšly skoro současně dvě knihy, hodnotící jeho význam duchovní i jeho význam umělecký a historický. První je skromná formátem. Vyšla ve sbírce Umělecké památky — malá řada jako 21 svazek. Na jejích 47 stranách shrnul známý historik Dobroslav Líbal celý běh dějin od jeho založení až do zrušení a popsal jeho umělecké památky. Knížka je doplněna 30 obrázky a mapkou. Cena za brož. výtisk Kčs 42.— Druhou knihou je již dílo obsáhlé, vyšlé z pera Th. Dr. Jaroslava Kadlece. Toto dílo hodnotí především duchovní význam kláštera a zabývá se přesnými podrobnostmi, jednotlivými osobami, představenými kláštera a i dějinami doby, jimiž klášter procházel. Kniha je doplněna obrazovými přílohami, má 362 stran a její cena jest za brožovaný výtisk Kčs 390.—

Václav Mencl, ČESKÁ ARCHITEKTURA DOBY LUCEMBURSKÉ. Obsáhlé reprezentační dílo známého historika, zabývající se architektonickými památkami z doby lucemburské. Zde jest opět především pamatováno na památky církevní, které v této době byly na uměleckém rozkvětu. Kniha má 191 stran textu se 120 kresbami plánků a 186 obrazů na křídových přílohách a její cena jest za vázaný výtisk Kčs 345.—

Dr. J. Prokeš, DĚJINY PRAHY. O Praze bylo vydáno v poslední době mnoho knih. Byly to však vesměs knihy se zaměřením jenom na určitou její část nebo na určité období jejích dějin. Chybělo nám však dílo, které by zahrnovalo celé dějiny našeho hlavního města od založení až do poslední doby. Nyní přichází se svými DĚJINAMI PRAHY Dr. J. Prokeš, který si vytkl za úkol vytvořit takové dílo, které by skutečně obsáhlo celý vývoj města. Zatím vyšel pouze první díl jeho díla, který končí 16. stoletím. Tento díl má 746 stran na hlazeném papíře a jeho cena jest za brožovaný výtisk Kčs 450.—, za vázaný Kčs 510.—

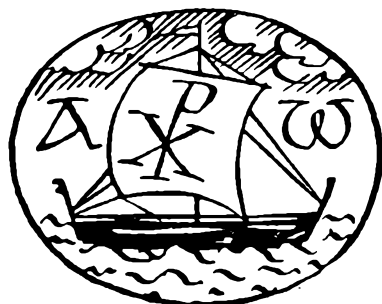
Prof. Vilém Pech, VELKÝ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. 70.000 hesel na 900 stranách stane se každému nezbytným doplňkem jeho knihovny. Vázaný výtisk Kčs 210.—

Fr. Zvolský, ZNAKY ČESKÝCH MĚST. Heraldické kapitoly sv. 2. Obsáhlé heraldické dílo, které se stává soustavným přehledem všech městských znaků. Dílo bude vycházet v sešitech. Celé dílo, které vyjde asi v 15 sešitech, bude stát Kčs 540.—

Ruppovo odborné knihkupectví dodá rychle a spolehlivě vše, co potřebujete a hledáte.

LOGOS

ČASOPIS PRO HOMILETIKU A KATECHETIKU

ROČNÍK IV/1949

Z OBSAHU:

ČÍSLO 3-4

Dr JAN EV. URBAN
Pro duchovní vedení

Dr KAREL ŠEBOR
Umění trpěti

LADISLAV VOJKOVSKÝ
Trojí výzva svatého Petra

JIŘÍ BENDA
Buďte činiteli slova

KAREL ENDL
Nanebevstoupení Páně

VILÉM VONDRA
Láska přikrývá množství hříchů

Dr FELIX MIKULA
Sešli Ducha svého!

VOJTĚCH TVRDEK
Nevyzpytatelný Bůh

Dr JOSEF BŮDA
Úskalí Starého Zákona

Dr KAJETÁN MATOUŠEK
Proč katolíci věří

VYDÁVÁ ARCIDIECÉSNÍ PASTORAČNÍ ÚSTŘEDÍ V PRAZE
NAKLADATEL BOHUSLAV RUPP

LOGOS

ČASOPIS PRO HOMILETIKU A
KATECHETIKU • VYDÁVÁ ARCI-
DIECÉSNÍ PASTORAČNÍ ÚSTŘEDÍ
V PRAZE SE SCHVÁLENÍM
PRAŽSKÉHO ORDINARIÁTU ZE
DNE 8. VI. 1946 č. 8442

REDAKTOR: Dr. Antonín L. STŘÍŽ, kanovník, Praha VI, Štulcova 12
Telefon 477-27. Na adresu redaktora zasílejte všechny
rukopisy, časopisy na výměnu a recensní výtisky
knih.

SEKRETÁŘ

REDAKCE: Karel KUČERA, Praha XIX-Dejvice, Sadová 3.

REDAKČNÍ: Dr. Alexandr Heidler, Msgre Dr. Josef Hronek, Dr. Antonín
KRUH: Maml, Dr. Kajetán Matoušek, Dr. Jan Merell, Msgre Karel
Reban, Dr. František Tomášek, Dr. Čeněk Tomiško

Časopis vychází pětkrát do roka v dvojčíslech o 64 stranách

Cena jednoho dvojčísla Kčs 24,-, roční předplatné na celý rok Kčs 120,-

Příští dvojčíslo vyjde 20. dubna 1949

ADMINISTRACE A EXPEDICE ČASOPISU: NAKLADATELSTVÍ BOHUSLAV RUPP
PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ UL. 23 TELEFON 311-87

UPOZORNĚNÍ ODBĚRATELŮM!

Stále nás docházejí reklamace, že první dvojčíslo čtvrtého ročníku
časopisu Logos jest neúplné. Proto pro informaci sdělujeme:

Příloha „Biblica“ v 10. čísle minulého ročníku začíná na str. 597
a končí na str. 616. V novém dvojčísle ročníku 1949 začíná str. 1
a končí str. 20.

Příloha „Proč katolíci věří“ začíná v 10. čísle ročníku 1948 na str.
1—22 a v novém dvojčísle tohoto ročníku pokračuje na str. 23—38.
V tomto čísle obě přílohy pokračují.

LOGOS

ČASOPIS PRO HOMILETIKU A KATECHETIKU

V PRAZE DNE 20. DUBNA 1949 — ČÍSLO 3—4.

P. Dr Jan Ev. Urban OFM

PRO DUCHOVNÍ VEDENÍ

Kněz jako lékař (CJC canon 888 § 1) a vychovatel zdravého křesťanského duchovního života stojí dnes mnohdy před problémem, jak dalece zachováti princip sebezáporu (pokání, kajícínosti, oběti*) a současně dbáti věčných podmínek dnešního života. Kněz, který nevykonává své zpovědnické povolání řemeslně, nýbrž se snahou po skutečném účinku v mravním a duchovním životě svého klienta, musí být přesvědčen, že změna mravního života je daleko svízelnější otázkou než změna nemocného organismu. A jako k léčení organismu je třeba u lékaře především poctivé mravní vůle i snahy a potom příslušného vzdělání a umění, tak i kněz musí být těmito dvěma složkami — mravní a intelektuální — naplněn a nespokojiti se pouze slovy. Je třeba dávat rady k činu, činy zkoumati, upravovati, vyžadovati. Tyto činy mají, jak jsme řekli, povahu vindikativní, léčebnou a posilující. Kněz, plný vědomí vážnosti a dosahu tohoto úkolu, nechce nedbati tisíciletých zkušeností v duchovním vedení a proto je přesvědčen, že bez ducha pokání (Mat. 4, 17) není úplného mravního a duchovního života. K tomu ovšem nalézá v tradici klasické způsoby kajícínosti, počínaje Otci pouště, až do tělesných kajícíností a sebezáporů nedávných světců, jak jsou uloženy v Konstitucích téměř všech církevních společností. Jsou to posty, noční modlitby, výchova smyslů a překonávání zlovyků určitými cvičbami. Tyto cvičby bývají někdy tělesně i duševně namáhavé. A tu narážíme na zkušenost, že jich dnešní život prostě nepřipouští, neboť by jich většina lidí tělesně ani duševně bez zkázy zdraví nevydržela. Tento fakt není nadržování lidské slabosti nebo zhýčkanosti, je prostě skutečností. Nutno

* pokání jakožto náhradný akt za hříchy, kajícínost jakožto léky pro praecedentní léčení vadných vlastností, oběti jakožto posilující prostředky pro vzrůst ctnosti.

si jen srovnat celkový obraz denního života téměř každého člověka před 50 nebo 100 lety s dneškem. Jaká jednoduchost, jaká složitost! Jaký rytmus a tempo tehdy a dnes! Jaké nároky! Nemožno tedy ani pomýšlet na léčbu nebo výchovu klasickými prostředky a způsoby. To by ovšem znamenalo, že se tedy musí zřít duchovní vůdce podstatných složek výchovy a zůstatí pouze při povzbuzování, útěchách a domluvách, které však bez sankcí zkušenosti a provedení nebudou mít účinku. A ježto jsme přesvědčeni a jsme k tomu poslání, abychom především vytvářeli dokonalého křesťanského člověka v celé plnosti a nemluvili jen krásná a neúčinná napomenutí, je zřejmo, že jednak nemůžeme u p u s t i t od provádění křesťanského zdokonalování, ale také že nemůžeme p o u ž í v a t přejatých způsobů.

Je tedy otázka, jak prováděti tuto tvůrčí stránku lidské osobnosti v dnešní době.

Především si uvědomme, že nejde o sebetýrání, o pokání pro pokání, o splnění romantických představ o světcích minulých dob. Jde o cíl. Cílem jest dokonalá, hluboká a rozvinutá křesťanská osobnost, ne včera, nýbrž dnes a zítra. Musíme tedy hledati takové způsoby výchovy a léčby, které vedou k tomuto cíli. Bylo by anachronismem a zřejmou neznalostí mravního evangelního principu, kdyby se ukládaly a radily výkony jenom aby se vzbudila podobnost s mravními hrdiny minulosti. Je třeba zachovati ducha a smysl, ale reálně přizpůsobovati formu, případně tvořiti formy nové. Vůdčím zákonem je možnost a účelnost.

Při promýšlení tohoto principu si řekněme několik zásad a směrnic:

1. Napodobení kajících skutků minulosti je pro dnešního kandidáta svatosti aspoň ve světě, ale bez velkého úsilí i v klášteřích, nemožné nebo i zbytečné, v tomto případě určitě, není-li kombinován se současnými potřebnými skutky pokání.

2. Časová plnost a zaměstnání dnešního člověka, duševní i tělesné vypětí vylučuje, ano i zakazuje další přepínání.

3. Současná doba má mnoho prvků přímo ničících nejen okolnosti, ale i podstatu křesťanského mravního života: nedostatek času, klidu, vnitřního ticha a pod.

4. Jest třeba léčiti právě tím, co duchovnímu organismu schází.

Asi po těchto neúplných zásadách řekněme již několik případů:

Nebudeme ukládati dlouhé posty podle klasického podání, ani noční, ani tělesné kajícínosti (ostatně myslím, že není velké nebezpečí, že by toto někdo příliš ukládal, spíše je nebezpečí, že neukládá ani toto, ani co chceme říci dále).

Podle mnohých se hlasů morálních a duchovních učitelů měli bychom zanést do svých libri poenitentiales asi takováto remedia:

Určenou vybranou četbu v určité vymezené týdenní době, kteroužto dobu moudře upravujeme.

Denní, týdenní dobu samoty v přírodě, den, půl dne, 2 hodiny, místo neukázněného mrhání zbývajícím časem, — samoty plné uklidnění a ticha: Mlčelivost (nenucená) a ovládání řeči po určité době.

Denní — podle osobního zaměstnání — několikaminutové — 10, 15 minut — vnitřní zastávky a v nich úplně klidné a pokojné vstupy do Boha nebo přijímání výživných a silných pravd nahlednutím do evangelia.

Ovládání zvědavosti, vtipkování, narážek, planého mluvení a bezcenného kritisování.

Omezení zábavné četby na určenou dobu.

Ukázněné poslouchání rozhlasu, pokud se týká hudby a zpěvu a pod., hlavně na počátku a konci dne, kdy má v duši mluvit Bůh.

Vymezení kouření, pití.

Velmi důležitá, dnes přímo podstatná kajícnost, je trpělivost při snášení hluku, různého omezování libovůle a různých předpisů: na př. omezení libovůle při přechodu ulice, kdy dříve si chodil každý, jak chtěl, různých dnešních technických a administrativních nutností, které přináší současný život. Co musí všichni a co jedni provádějí mrzutě a donuceně, mohou jiní proměnit svým úmyslem v sebevýchovu a sebekázeň, ano v lásku Boží.

Noční modlitby, které konávali svatí křesťané celé hodiny, se dnes stejnohodnotně nahradí krátkou adorací při probuzení a jen někdy adorační smírnou hodinou.

Vlídlost a pokoj v dnešním častém rozčilování našeho okolí, ve vlaku, v zaměstnání.

Vnitřní smíření v duchu oddanosti s různými hlubokými změnami života a vnitřní akty přijímající je by rovněž byly účelným a přece potěšujícím pokáním.

Ochota z nadpřirozených pohnutek k omezení pro dobro druhých.

Jednomu ovšem nenapadnou ještě mnohé jiné, Pánem Bohem do dnešní doby vložené kajícnosti, na př. dlouhé cesty kněží v pohraničí, jejich samota a opuštěnost a obtížný způsob života — ale šlo tu o zásadní směr, ve kterém by se zachovala podstata křesťanské kajícnosti, čili sebevýchovy a přizpůsobily se její způsoby. Šlo při tom o potvrzení, že jest nutno opravdu z věčných důvodů a bez obav přijímati nové způsoby duchovního vedení, ale že se také nesmí pro nemožnost dřívějších způsobů zanechati i výchovy samotné.

*

II. neděle po velikonocích

Dr Karel Šebor:

UMĚNÍ TRPĚTI

Sv. Petr nám připomíná oběť Spasitelovu, aby v nás vzbudil vděčnost a vědomí, komu máme děkovat za svoji spásu. Avšak nač hlavně poukazuje v celé dnešní epištole, je příklad, který nám Kristus Pán dal svým utrpením. Bojování je život člověka na zemi, to pocítovali křesťané zvláště v prvních dobách pronásledování, a to pocítuje každý křesťan, ba každý člověk během svého života. S utrpením a těžkostmi života se setkáváme neustále; sv. Petr nás vede do školy Spasitelovy, jenž utrpení vyvolil za hlavní cestu spásy, abychom také my uměli správně trpět a tím dokonale a užitečně žít.

I. Těžkosti života se stávají lehčími, jestliže si uvědomíme, že jsou v plánu Božím. Pokrmem Spasitelovým bylo plnit vůli Otce nebeského (Sv. Jan 4, 34). A proto vidíme u něho často nepředvídané, ano protichůdné rozhodnutí: Spasitel se skryl před zástupem, který ho chtěl učinit králem po zázračném nasycení několika chleby a rybičkami (Jan 6, 13), a naopak dovolil, aby mu provolávali slávu, když vjížděl do Jerusalema (Luk. 19, 40); zmizel záhadně svým nepřítelům, když ho chtěli zajmout (Jan 10, 39) a v zahradě Getsemanské se sám vydává v jejich zajetí (Jan 17, 8). Nevyhledával tedy Kristus Pán slávu nebo utrpení, nýbrž hledal ve všem vůli Otcovu. Také my, drazí přátelé, snažme se najít stejné měřítko pro své činy, pro to, po čem toužíme, čeho se lekáme: ptát se, je-li to vůle Boží. A jistě i nám dá Otec nebeský poznat, co od nás žádá. Prosme za tu milost, aby nám bylo radostí, že můžeme vůli Boží plnit, neboť ona je tím nejlepším pro celý svět. Bůh nebude k vůli nám odstraňovat s cesty všechny překážky, ale my můžeme sami tyto překážky odstranit tím, že v nich budeme vidět nikoliv nepřitele, který musí být odstraněn, nýbrž příležitost k důkazu lásky a poslušnosti Otce nebeského. Ve škole jsme četli poučný příběh o dvou lidech, kteří měli odnést hromadu kamenů, větších i menších. Jeden z nich byl pohodlný, a proto začal odnášet nejprve malé kaménky. Když došel k velkým, již neměl síly a nesplnil svůj úkol. Druhý byl pracovitý a moudrý: odnesl, pokud byl při plné síle, nejprve největší balvany a pak čím dále tím lehčí odnášel menší kameny. S duchovním životem křesťanským je tomu podobně: je to práce velkých i malých úkolů. Jsou křesťané, že odnášejí jenom malé kaménky, k velkým se ani nedostanou, ba mnozí raději nechají křesťanství, než by přinášeli oběti. Naše místo je na straně Spasitelově, který svým příkladem nás vybízí, abychom Ho následovali. Učinně také my ten rozhodný krok: Když se nám bude zdát něco nepřijemné, ať už

v práci, ve styku s lidmi, různými nesnázemi života, nenaříkejme, ale společně se Spasitelem pláňme i tyto nesnadné úkoly. Nehledme na sebe okem povýšeným, že se nám ubližuje, ale ptejme se, co Bůh od nás chce, jak podle jeho svaté vůle máme se zachovat, abychom plnili jeho plán.

II. Utrpení je cesta k vítězství. Avšak při tom všem zůstává snad v mnohé duši otázka: A co bude se mnou? Co já z toho mám? To je právě na utrpení to nejkrásnější: že přináší největší užitek tomu, kdo je podstupuje. Spasitel nás vykoupil a tím nám získal nepřehledné bohatství milostí a zásluh. Země přestala být pustou a nehostinnou Saharou; stala se půdou úrodnou. Ovšem je třeba na ní pracovat, vzdělávat ji. Jako tělesný chléb je dobýván s potem v tváři, tak také vítězství duchovní stojí námahu. Naučme se také tak hodnotit těžkosti životní: jsou nejužitečnějším prostředkem našeho posvěcení, jsou nejlepším doporučením Bohu, aby vyslyšel naše prosby, aby nám pomohl. Je třeba se osmělit v utrpení, abychom poznali, jak příjemná je koupel a hlavně jak blahodárná v jeho očišťujících vodách. Blahoslavení, kteří protivensktví trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské (Mat. 5, 10).

III. Správné hodnocení utrpení dodává člověku jistotu a klid. Dnešní doba je velmi neklidná. Do duší zapadá tolik podnětů, často nejistoty. A přece je uvnitř každé duše uložena silná touha po klidu, po možnosti věnovat se práci, úkolu. Čím nejvíce člověk trpí, bývá pronásledován, strach, nejistota... A jako ovce, jež nemají pastýře, stávají se plachými, nepasou se klidně, jsou uváděny ve zmatek, tak je tomu také s námi. Chceme-li si dnes zachovat křesťanský klid, možnost spokojeně žít, pak bezpodmínečně musíme přezkoumat svůj poměr k různým těm nesnázím a překvapením, jež pro nás skrývá moderní svět. Abychom se cítili bezpeční v ruce Dobrého pastýře, který nedá svým ovečkám ublížit, ale který naopak se stará o jejich blaho nejlépe. Abychom měli, drazí přátelé, podobnou odevzdanost a jistotu u Spasitele jako sv. Pavel, když volá v listě k Římanům (8, 35): Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? A odpovídá s radostí: ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížata, ani věci přítomné, ani budoucí... nebudou nás moci odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, Pánu našem.

O to se také my upřímně přičiňujme! Spasitel trpěl pro nás, pro naše vykoupení, ale zároveň také pro náš příklad. Nechce nás zbavit těžkostí, nepříjemností, nejistoty světa, abychom poznali, že zde není naše stálé přebývání. Chce, abychom tím více zatoužili po věčné radosti, abychom se i v tomto slzavém údolí cítili bezpečnými pod dohledem jeho dobrotivých a bdělých očí. Potom také my v něm budeme pomáhat přetvořovat svět, aby žil spravedlností.

III. neděle po velikonocích

Ladislav Vojkovský:

TROJÍ VÝZVA SVATÉHO PETRA

„Nyní jste se obrátili k pastýři a strážci svých duší . . . !” Uvažovali jsme o těchto slovech minulou neděli a pochopili jsme, jak asi potěšil obraz dobrého pastýře první křesťany, vystavené tolika pronásledováním.

Sotva dovedem ovšem pochopit, v jakých okolnostech žili. Někteří dějepisci se domnívají, že sv. Petr už věděl o chystaném zániku Neronově, když psal svůj list. Císař chtěl křesťany úplně vyhladit jako škůdce lidstva i říše římské, jako paliče a lidojedy, kteří požívají malé děti na svých tajných schůzkách . . . Co všechno si jen dovedli židé i pohané o křesťanech vymyslet!

Dnes čteme v epištole opět vážná slova prvního zástupce Kristova na zemi. V předvečer velikých zkoušek dává hlava Církve věřícím otcovské rady. Mají následovat Krista a proto nemají odplácet zlé zlým. Dobrý příklad, plnění povinností vůči zákonitým představeným, poslušnost vůči zaměstnavatelům — to mají být jejich zbraně v nadcházejícím zápase.

1. Přečtu ještě jednu slova epištole: „Miláckové . . . navštívení.” (I Petr 2, 11—12.)

Drazí moji, co jiného chce sv. Petr od věřících, než a p o š t o l á t d o b r é h o p ř í k l a d u ? Mají se varovat hříchu. Mají žít příkladně u vědomí, že život je doba přípravy, cesta k věčnému cíli u Boha. To byla skutečně nejlepší cesta, jak vyvrátit pomluvy. Před zářným příkladem křesťanského života měly se rozplynout pohanské předsudky a pohané sami měli být příkladem křesťanů získání pro Krista. Že tomu tak bylo, toho jsou nám dokladem četná obrácení těch, kdo pozorovali skutky lásky u křesťanů nebo dokonce jejich hrdinský zápas, když podstupovali mučednickou smrt.

I dnes je zapotřebí, aby křesťané dávali dobrý příklad, neboť je smutnou skutečností, že právě špatný příklad katolíků způsobil nejvíce odpadů od víry a utvrdil mnohé v jejich protikatolických předsudcích.

V prvním čísle časopisu „Charita” četl jsem zprávu o hrdinské sestře řeholnici, ošetřovatelce v nemocnici Šedých sester (Theodora Tůmová). Za 34 let své služby v nemocnici dala 73 nemocným svou krev, aby je zachránila před jistou smrtí. Dávala vždy půl až 2 a půl litru . . . Nezdá se vám, drazí přátelé, že tento příklad prosté a neznámé dosud řeholnice mluví jasnější řečí o významu katolických řeholí, než sebe krásnější kázání? Nebo naše organizace katolické Charity! Od okupace dala na dobré účely 2 miliardy Kčs a vydrží 370 různých ústavů. Nemluví tato stručná zpráva hlasitěji, než mnoho knih o sociálním poslání Církve?

Je proto zapotřebí, aby všichni katoličtí křesťané dávali svým spoluobčanům dobrý příklad!

2. Svatý Petr dále vysvětluje, jak se mají křesťané chovat k tehdejšímu pohanskému státu. Byla to jistě otázka neobyčejně důležitá! Mohli bychom nazvat věty epístoly krátkým pojednáním o sociálním životě s ohledem na povinnosti k státu.

„Poddáni buďte ctěte!” (Verše 13—17 přečíst s důrazem.)

Netřeba mnoho výkladů. Je známo, že v době císařství byly v říši římské dvě třetiny obyvatelstva zotročeny. Bohatí měli někdy i několik tisíc otroků. Zákony připouštěly, aby se s nimi jednalo jako se zvířaty, a proto se bouřili. Byli však vždycky přemoženi. Za vzbouření Spartakova bylo jich na 6.000 ukřižováno, v jiném vzbouření opět na 20 tisíc jich nalezlo potupnou smrt. Hlava Církve nabádá křesťany k jiné taktice. Zvítězí trpělivostí a láskou. To se také stalo, jak dějiny učí.

Všimněte si však, že Písmo sv. hlásá také povinnosti státu vůči poddaným! Má se s nimi zacházet spravedlivě, podle zákona Božího! A tak jsou vlastně slova náměstka Kristova jen vysvětlením slov samého jeho Mistra: „Dávejte, co jest císařovo, císaři, co jest Božího, Bohu!”

3. Konečně napomíná apoštol služebníky: „Služebníci slépějich.” (Verše 18—21.)

Řekl jsem již, že vzpoury otroků byly krvavě potlačovány. Však také měli proč se bouřit! Byli prodáváni od svých pánů na trzích a nemohli si vybrat zaměstnání podle své libosti. Neměli žádných práv. Damofilos dával je bičovat a nechal je pracovat v okovech, jiný ukrutník krmil jejich těly ryby . . . Zabil-li však některý svého pána, bývali ukřižováni všichni otroci.

Církev nenabádala otroky ke vzpourám. Důsledně však při tom hlásala rovnost všech lidí před Bohem. Tak s úžasem vidíme, že brzy otrokyně i její paní klečí vedle sebe při společném sv. přijímání, že pánové, přijímající křest, současně propouštějí své otroky, roku 218 je v Římě zvolen papežem bývalý otrok papež Kalixt, jenž prohlašuje krátce nato manželství mezi otroky a svobodnými za platné . . . Později přijetím do kláštera nabývá otrok svobody, prodej otroků Židům nebo Arabům je trestán vyloučením z Církve, jsou zakládána sdružení pro vykupování otroků. Byla uskutečněna nenásilným způsobem největší revoluce lidských dějin.

Drazí v Kristu! Pro první křesťany bylo jistě velmi těžké vykonat to, co apoštol žádal. Varovat se hříchu a dávat příklad dobrý v době znepravňené, plnit povinnosti vůči představeným — pronásledovatelům, sloužit pánům i zlým — to si dnes ovšem sotva dovedeme představit. Avšak první křesťané poslechli hlasu Církve a zvítězili.

Počínějme si podobně i my! Dbejme hlasu Církve a náměstka Kristova, který Církev řídí! Budeme-li katolíky ne jen na papíře, nýbrž skutkem a příkladem, budeme-li plnit příkladně i své povin-

nosti k vlasti i své povinnosti pracovní z lásky k Bohu, získáme si mnoho zásluh a vyplní se na nás slova dnešního evangelia: „Bude se radovat vaše srdce a vaši radost nikdo vám nezveze.“

IV. neděle po velikonocích

Bohuslav Hlaváč:

DOVEDEŠ SI PŘEDSTAVIT BOHA?

Kdyby lidé znali Boha, Otce světél, od něhož všechno dání dobré sestupuje, u něhož není proměny, ani ze změny zastínění, více by v něho věřili, více by ho milovali, více by ho poslouchali. Ale jak možno milovat někoho, koho neznáme, o kom máme jen velmi vzdálenou a dokonce mylnou představu?

Ptávám se mladých lidí, zdali věří v Boha. Katolíků se ptám. Nejprve jsou trochu dotčeni a překvapeni a chtěli by říci, že samozřejmě, ale ti, kteří jsou bystří a přitom upřímní, přiznají, že věří, ale horší že už je to s tím, že si Pána Boha neumějí dobře představit. Jsou to lidé, kteří přemýšlejí. Jistě i mnozí z vás stojí před toužebnou obtíží.

Lidé naší generace znají svaté náboženství ještě z dob školního vyučování na obecné škole, kde všechny pravdy náboženské musely být podávány tak prostě a názorně, aby byly dětskému rozumu přístupné. Na střední škole bývá již výsledek náboženského vyučování žalostný, neboť již samotná léta dospívání berou tak mnohemu všechen zájem o věci duchovní.

Proto u tolika lidí musíme počítat s tím, že v náboženských vědomostech zůstali při té „násobilce“, a i z toho že mnohé bylo zapomenuto; a to co zbylo, zdá se dospělému člověku jako ty pohádky z mládí. Krásné a poetické, ale příliš jednoduché a prosté, než aby to lákalo lidského ducha. Vina však spočívá na lidech. Člověk, který dospíval a který ve všech věcech dosáhl vzdělání přiměřeného svému věku a svým rozumovým schopnostem, v náboženství zůstal na úrovni desetiletého dítěte.

Vy, drazí křesťané, kteří jste v životě dávno již zaměnili počítadlo logaritmickým pravítkem, kteří nepracujete v tovární laboratoři se školním kahanem, křivulí a třecí elektrickou, kteří svým dětem nepromítáte malované panáčky laternou magikou, ale již dávno máte své rodinné filmy a kteří neposloucháte večerní zprávy z radia na krystalku, ale moderním superhetem — slovem, kteří se snažíte vědět co nejvíce a znát a umět užívat vše, co duch lidský vybídal a vytvořil - v poznávání Tvůrce toho všeho, v tom jste zůstali tam, kam vás dovedla počáteční — obecná škola.

Je ovšem tuze těžké porozumět, pochopit, co je skryto ve slovech: Bůh je bytost duchová, jednoduchá, nekonečná.

Ba dokonce povrchní zkušenosti ze světa hmotného nás lákají k domněnce, že ta duchovost a jednoduchost není tuze velkou předností a výhodou.

Pouhý duch! Copak to je! To my, lidé, nejsme jen nějakými mátohami a stíny, ale máme skutečné tělo, které žije, dýchá, hýbá se a má sílu. Však si ho také opatrujeme, chráníme před úrazem a nemocí a všichni se třese o svůj život. Ach, ano, dokud žijeme a volně dýcháme, je nám dobře. Rádi jsme na světě. Škoda by bylo se vzdát této tělesnosti.

Také tak smýšlíš, drahý posluchači? Také. Nemusíš se za to hanbit. Tělo je dobré, vždyť je utvořeno od Boha, hodí se pro tento svět a pud sebezáchovy do nás vložil Stvořitel.

Ale být bytostí d u c h o v o u, bez těla hmotného, smrtelného, konečného, k zemi tihnoucího by bylo něco více. Nebyl bych vázán prostorem, časem, a mé možnosti by nebyly omezeny schopností mých smyslů.

Takový je Bůh. Těžko si to ovšem představit mně, člověku, který nikdy nic takového neprožil, ale cítím, co vše je za tím skryto.

Anebo: Bůh je bytost j e d n o d u c h á. To že je nějaká přednost? Nuže, přece není lepší jednoduchá, čoudící svíčka, než žárovka na mém stole, které dává proud údolní přehrada s elektrárnou, transformátory, rozvodovny, automatickými pojistkami a vším, co moderní elektrotechnika vybudovala.

Copak je lepší jednoduché počítadlo s kuličkami na drátě, než pěkný počítací stroj? Tak se nám zdá.

Ale považ! Není to vlastně nevýhoda, že ty všechny stroje a aparáty musí být tak důmyslné, složité a drahé? Nebylo by lepší, kdybych slyšel, co se kde děje bez toho složitého radiového aparátu, který je tak často polámaný, a kdybych nebyl odkázán na to, co do toho lidé ve vysilačkách povídají?

Nebylo by dokonalejší, kdybych se mohl s každým domluvit bez toho telefonu a bez těch drátů a složitých ústředen, které k tomu potřebujeme?

Pravda, mohlo by to být jednodušší.

Pohled! Dokonale jednoduchý je Bůh. Nemusí chvátat rychlíkem, autem, letadlem, aby nezmeškal. Není u něho rozdílu mezi minulostí, přítomností a budoucností; je věčný. Nemusí po léta sbírat vědomosti z knih, nemusí mít žádné kartoteky, to všechno svým Rozumem obsahuje. Jednoduše.

Převyšuje nás. Nekonečně nás převyšuje, že si to ani neumíme představit. Ale tušíme to. A osvícení světlem zjevení Božího věříme, že všechny jeho nekonečně dokonalé vlastnosti jsou nedílně v jeho nekonečné a přece jednoduché plnosti jeho božského bytí. A jednou v nebi tomu všemu porozumíme. Budeme s ním spojeni na věky. Stojí tedy za to, zde na světě ho uctívat a žít podle jeho vůle.

Drahý příteli, který toto posloucháš, vracej se k těmto myšlen-

kám častěji ve svém všedním životě. Hledej takové důkazy ve svém okolí. Snad jsi rolníkem; pohled tedy při práci na své hospodářské stroje. Traktor, sekačku, samovazač, čistící mlátičku. Jsou krásné, složité, usnadní mnoho práce. Snad jsou to ty nejlepší, jaké jsou k dostání. Ale nejsou dokonalé! Rozbije se jedno kolečko a stojí ti ty stroje v kolně, dokud neseženeš náhradní. Nedokonalost, konečnost, pomíjelnost je zakleta v každé hmotě. Jediný Bůh je dokonalý. Přemýšlej o něm častěji a čti o něm a mluv s druhými a tvá víra v Otce světél bude pak skálopevná a nic jí neotřese a nikdo ti ji nevezme.

V. neděle po velikonocích

J i ř í B e n d a, O. Praem.:

BUĎTE ČINITELI SLOVA, NE TOLIKO POSLUCHAČI JEHO

- I. Úvod: Sv. Jakub o slovu pravdy.
- II. Stať: 1. Hledme v zrcadlo zákona Božího!
2. V čem spočívá zbožnost?
- III. Závěr: Nyní v zrcadle, potom tváří v tvář.

1. Ještě vám tane na mysli, drazí přátelé, epístola sv. apoštola Jakuba z minulé neděle a její hluboká poučka: Bůh nás zplodil slovem pravdy. Přemýšleli jste během týdne, které je to slovo pravdy, kde je pravda? Kdo řekl světu pravdu neměnnou, na slabosti a pomíjelnosti světa nezávislou? Takovou pravdu mohl říci někdo sám neměnný, věčný, neomylný — sám Bůh! A tak slovo pravdy je slovo Boží. Každou neděli slyšíte z něho úryvek a jeho výklad. Obé nutně náleží k bohoslužbě neděle. A dobrý křesťan touží v neděli nejenom být přítomen nejsvětější oběti mše svaté, nýbrž touží i po slově Božím. Kdybyste šli s někým v neděli na českém venkově delší cestou ke kostelu, slyšeli byste, jak předcházející srdečně a křesťansky zdraví: Vítám vás k slovu Božímu. A když s nadšením přikývli věřící po promluvě svému duchovnímu otci: Dejž to nebeský Bůh! a vycházeli na cestu k domovu, znělo od úst k ústům stejně srdečně: Vítám vás od slova Božího. Odcházeli se slovem Božím v srdci, s pevným odhodláním podle slyšených slov Božích také zařídit svůj život, aby nevyzněla nadarmo slova svatého apoštola Jakuba: Miláčkové, buďte činiteli slova, a ne posluchači toliko, oklamávající sami sebe.

2. Setkáváte se často na svých cestách s dobrými lidmi, které však nevidíte mezi sebou ve společném shromáždění věřících při nedělní mši svaté. S láskou jim připomenete: Proč pak nepřivedete své hodné děti k nedělní svaté oběti? A v odpověď slyšíte jen bolestnou pravdu: Šli bychom, ale známe věřící horlivé návštěvníky bohoslužeb, kteří slovo Boží slyší, ale podle něho se v životě neřídí. Ano, nedostatečná výmluva a přece bolestná výtku. Nad tím zjevem se rmoutil i svatý

apoštol Jakub a vysvětluje jeho pošetilost přirovnáním. Ten, kdo jen poslouchá slovo Boží a podle něho se neřídí, podobá se člověku, jenž popatří na svou tvář v zrcadle, a hned odejde a zapomene, jaký byl. Představte si velká, kovová, leštěná zrcadla, která sloužila v tehdejších domácnostech k úpravě šatu, a je vám přirovnání jasnější. Jestliže neučiní svou úpravu hned před zrcadlem, nýbrž odejde po své práci, snadno zapomene, co na něm bylo neupraveno a tak zrcadlo mu není nic platno. A teď apoštol pozdvihuje tento obraz na stupeň duchovní. Duchovním zrcadlem, podle něhož zkoumáme, zda je na nás vše v pořádku, je — zákon Boží. Je to zákon dokonalý, příkaz Ježíše Krista pro celý náš život, zákon, hlásaný celému světu. Čím je nám zrcadlo pro tělo, tím je zákon Kristův pro naši duši. Nemáte-li času hledat pravidla křesťanského života soustavně z celého obsahu Zjevení Božího vytažená, jak je podává křesťanská mravouka, pak můžete čerpat z Evangelia, a to v obrazech překrásných, skutečných a životních, z nichž dobře vycítíte, co se shoduje s vaším postavením, s vašimi starostmi a záležitostmi a co musíte ještě ve svém životě upravit, s pravdou zákona Božího srovnat. A nespokojte se s drobty, které vám dává nedělní úryvek Evangelia, dnes může každý mít svůj vlastní Nový Zákon, chovaný s posvátnou úctou mezi svými knihami. Jen vezmi a čti — a dnes podle svatého apoštola Jakuba dodáváme: a hned jednej! Poznáš-li pravdu Boží a v jejím zrcadle se odrážející svou vlastní chybu, neodkládej ji, nesmlouvej s ní, nehledej omluvy, jinak zapomeneš a slovo Boží ti nic nepomůže. Což neznáš heslo: Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek? A přenesesh-li je do smyslu dnešní epístoly, zní: Co jsi dnes, snad slovy Božími, to je slovy Písma svatého, nebo snad ústy jeho vykladače, totiž kazatele poznal jako zakázané, jako zasahování do zákona přirozeného a tedy i Božího, jako trestuhodné porušování Desatera, poznal-lis svou chybu, zanech jí ihned, nevycházej z domu Božího, abys v sobě neutvrdil pevné předsevzetí: Můj Bože, zákonodárce spravedlivý a vševědoucí, již se ti nestanu nevěrným. Dnes učiním konec své polovičatosti, nechci stát před tváří Boží neupravený, zlomený, neb i ničemný!

Jak je přání apoštola Jakuba nutné a prospěšné, pochopíte, uvědomíte-li si, v čem vlastně spočívá náš duchovní růst? Jak vlastně chceme dospět ke svému mravnímu zdokonalení? Chápu tvou snahu, že nechceš upadat do svých chyb, které na tobě každý vidí a pro něž tě podceňuje, bylo by ti však lhotežné trvat v chybách mravních, které vidí jen vševědoucí oko Boží, když víš, že ani jedna a nejmenší z nich neujde spravedlivé odplatě? Tady již nejde o naše mravní zdokonalení, to již jde o naši spásu. A kdo by chtěl v těch věcech vyjednávat, odkládat, či dokonce hazardovat? Kdo by chtěl očekávat milosrdenství v hodině smrti od Soudce, když Jej za života neustále odbýval, vypořádání s Ním oddaloval? Chceš-li tedy spět k dokonalosti, začni hned dnes! Stejně připomínají

zkušením rádci duchovního života, že cesta ke spáse je pomalá a trnitá, jak o ní mluví Evangelium, ale musí se začít. Zdokonalování a zbožnost vůbec je nahlížení do zrcadla zákona Božího a odstranění chybičky za chybičkou. Kdybychom po každém hlásání slova Božího odložili jednu chybičku, uvažte, kam bychom pokročili za rok? A za život lidský by snad byly rozmnoženy řady světců. Nemysleme si ovšem, že se s tou chybičkou již nesetkáme; znovu se vrátí, znovu poznáte slabost svých lidských sil a jestliže ji znovu se sebe střesete, poznáte na sobě viditelné působení zvláštní pomoci Boží, protože jste se stali nejen posluchači jeho Slova, nýbrž též jeho činiteli.

3. Užili jsme, drazí přátelé, se svatým Jakubem obrazu zrcadla, abychom si objasnili, jak máme hledět v obsah zákona a pravdy Boží a podle něho upravovat sami sebe, svou duši, aby se v její čistotě ohránil sám Bůh. V podobném obrazu nás k Bohu vede i svatý Pavel. Praví v epistole: Nyní patříme skrze zrcadlo, tam však tváří v tvář. Nyní vidíme Boha i jeho zákony nejasně — skrze tvorstvo světa — budeme-li však zákony Boží nejen poslouchat, nýbrž se jimi ve svém životě řídit, naší odměnou bude spása — patření na Boha tváří v tvář.

K a r e l E n d l :

NA SVÁTEK NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ

„A po těch slovech byl vyzdvižen před jejich zraky a oblak vzal jej a jejich očí.“ (Sk. 1, 9).

Sledujme děj nanebevstoupení Páně, jež dnes slavíme, podle vyprávění sv. Lukáše na počátku „Skutků apoštolských“. Sv. Lukáš zachovává častý zvyk starověkých spisovatelů i v tom, že svou knihu někomu zvláště věnuje a tohoto hned v první větě přímo oslovuje.

„První knihu jsem sepsal, Theofile,“ tak začíná kniha Skutků apoštolských, „o všech věcech, které Ježíš činil a kterým učil od počátku . . .“ Napsal tedy pisatel Skutků apoštolských před touto knihu jinou, svou první, a to o životě a učení Ježíše Krista. A opravdu na počátku jeho evangelia je oslovován též Theofilus.

Theofilus, jemuž sv. Lukáš oba své spisy věnuje, byl asi vznešený Říman, jehož evangelista vyučil a uvedl do Církve. Ale i pro nás platí věta, abychom z tohoto díla mohli poznat, jak spolehlivé je to učení, jehož znalosti se i nám dostalo.

Vykladači poukazují na postup slov: „... c o J e ž í š č i n i l a č e m u u č i l.“ Na prvním místě je tu poukázáno na skutky, děje, činy, divy. Právě toto všechno především svědčí o božství Ježíše Krista, je to božská pečeť jeho učení. Božský původ a naprostá závaznost jeho učení plynou právě z jeho života a činů.

Svatí Otcové napomínají k tomu, aby každý, komu doopravdy záleží na šíření a vkorenění Božího slova a na jeho obraně, to konal a podle toho žil, čemu chce učit a co chce rozšiřovat. Sv. Jan Zlatoústý praví, že je studené a pohoršlivé učit a neplnit a ukazuje, že Kristus sebe pokořil, ano zmařil, a mohl proto říci: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ Učil lásce k chudobě, sám nemaje místa, kde by sklonil hlavu, učil milovat nepřátele a sám se na kříži za ně modlil. Také svatý život prvních křesťanů byl nejlepší obranou učení, jež křesťané vyznávali. A jindy, ani v přítomné době nebude jinak.

Ježíš Kristus dal apoštolům příkazy, aby kázali evangelium všem národům. Slova „skrze Ducha svatého“ praví, že rozkaz ten dal Kristus z moci Boží. Tak je to ve shodě s oním místem evangelia sv. Lukáše (4, 18), kde Kristus praví: „Duch Páně nade mnou, proto pomazal mne; poslal mne zvěstovat evangelium chudým, uzdravovat zkroušené srdcem . . . ohlásit milostivé léto Hospodinovo a den odplaty.“

Po čtyřicet dní se ukazoval Pán apoštolům a jiným věřícím. — S tímto počtem dní se setkáváme i jinde v Písmě sv. Tak dlouho trval pobyt Mojžíšův na Sinaji, kde mu Bůh dával základní zákony předobrazného království Božího. Ježíš Kristus se připravoval tak dlouho v postu a modlitbě v samotě pouště na nástup svého díla a teď věnuje 40 dní na dokonání svého díla. To má své důvody, svůj účel. Chce apoštolům nezvratně dokázat, že žije ve stavu oslavy, neboť jejich víra v jeho zmrtvýchvstání musí být neotřesitelně pevná. Na této jejich víře bude spočívat celé jejich apoštolské působení, celá jejich věrnost a důvěra.

Do doby těch čtyřiceti dnů spadají také svrchovaně důležité děje: ustanovení apoštola Petra za nejvyšší hlavu Církve, ustanovení svátosti pokání, rozkaz, aby apoštolé šli do celého světa, kázali, křtili, slavný slib Ježíšův: „Já s vámi jsem po všechny dny . . .“ příslibení Ducha svatého.

Ježíš mluvil o království Božím — o tom všem ještě, co měli apoštolé vědět o Církvi, o jejím šíření, upevňování, organisování, o všem, čeho bude třeba k vedení a posvěcování duší.

Jinak od zmrtvýchvstání trvá stav oslavy Ježíše Krista. Láska k apoštolům, důležitá zařízení, která se týkala Církve — království Božího, jsou důvodem, že se na zemi svým lidem po těch čtyřicet dní zjevuje. K těm zjevením náleží i to poslední v den nanebevstoupení.

Kristus rozkazuje apoštolům, aby setrvali pospolu v Jerusalemě. Mají tam očekávat splnění slibu Otcova, jak jej sdělil sám Ježíš a před ním již proroci. Rozumí se tu slib seslání Ducha svatého, jak patrně z dalších slov o křtu Duchem svatým. Nejde o křest ve smyslu první ze sedmi svátostí. Ten se předpokládal. Tím křtem byli apoštolové zajisté pokřtěni dříve. Zde jde o náplň všech těch milostí, jichž se jim mělo dostat sesláním

Ducha svatého jako nutné výbavy pro nesmírný jejich životní úkol. Toto působení Ducha sv. v apoštolech přirovnává Pán ke křtu, jaký uděloval sv. Jan Křtitel. Má tu vyniknout rozdíl mezi obojím. Jan Křtitel udílel jen vnější znamení jako výzvu k pokání. Zde však jde o veliké duchovní přetvoření a celé to dalekosáhlé působení Ducha svatého v apoštolech a potom v církvi učící a církvi vůbec. Neboť apoštolé měli vykonávat jménem Ježíše Krista dílo spásy, celé učení jeho zachovávat, b e z o m y l u všem národům kázat po všechny dny, přes všechny možné překážky, oběti, přes všechny zvláštnosti zemí, lidí, národů a přes všechna pronásledování.

Je zcela pochopitelné, že právě z Jerusalema se měli rozejít k plnění svého úkolu. Bylo to místo posvátné, podle jména místo pokoje, tedy místo, z něhož vhodně měla po této zemi být roznesena zvěst pokoje, jaký Spasitel lidstvu přinesl. Tam byl chrám, jediné místo bohoslužby starého zákona. Tam se konaly předobrazné oběti, učilo se zákonu, tam se o slavnostech shromažďoval z daleka lid. Tam i Kristus sám učíval, v tomto městě ustanovil i nejsvětější svátost, tam se odehrála jeho cesta křížová, tam za spásu lidstva zemřel, byl pohřben, tam začíná zmrtvýchvstáním i jeho oslava. — Odtud tedy se nejvhodněji měly po zemi a lidstvu roznést plody jeho oběti i jeho učení. Tam začíná svou činnost Duch svatý. Právě v Jerusalemě při začátku této činnosti Ducha svatého bylo mnoho lidí, jako o slavnostech vůbec, a ti měli být svědky veliké události a známost o ní měli roznést do svých domovů.

K slovům Ježíšovým, jimiž ujišťuje o vyplnění Božího zaslíbení v blízkých dnech, se pojí otázka apoštolů o obnovení království pro Izraele v blízké době. Je tu míněno obnovení království Davidova ve smyslu u Izraelitů běžném. Pán Ježíš jen poukazuje, že budoucí věci jsou skryty v Bohu; kromě toho takové království zakládat nepřišel. Odkazuje je však na úkol, který pro ně Bůh připravil v blízké budoucnosti. Duch svatý sám začne své dílo, dá jim sílu k velkému a vznešenému poslání. — To poslání obsahuje slova: „Budete mi svědky v Jerusalemě, v Judsku, v Samařsku, a n o a ž n a s á m k o n e c z e m ě.“ — Dosud vydával Ježíš Kristus svědectví sám o sobě a potvrzoval je Otec jeho. Nyní měli svědectví vydávati o něm apoštolé slovy, životem, divy. Od počátku byli s ním, viděli vše, co jejich Mistr činil, slyšeli vše, čemu učil. Teď měli svědčit apoštolé a to jejich svědectví mělo splývat se svědectvím Ducha svatého. Jeho milost měla je posvěcovat, osvěcovat, chránit omylu, dodávat jim moudrosti a statečnosti.

Ježíš Kristus naznačuje i pořádek a postup jejich misijní činnosti. Začít mají v Jerusalemě, kde Duch sv. počíná své dílo, pokračovat v Judsku, Samařsku, jako zemi, jež tvořila jakýsi přechod mezi židovstvem a pohanstvem, potom mezi pohany po celé zemi. Sv. Lukáš pak opravdu Jerusalemem

začíná a končí své dílo Římem, zmiňuje dvouletý pobyt sv. Pavla. Slova Ježíše Krista o příchodu Ducha svatého, o svědectví apoštolů po celé zemi uvádí sv. Lukáš jako poslední slova Spasitele na této zemi.

Evangelista krátce jen zmiňuje děj nanebevstoupení Páně. „A po těch slovech byl vyzdvižen před jejich zraky a oblak vzal jej s jejich očí.“ Ve svém evangeliu (24, 50—52) praví: „... vyvedl je pak ven směrem k Bethanii, pozdvihl své ruce a požehnal jim. Když jim žehnal, odloučil se od nich a vznášel se do nebe.“

Nanebevstoupení Páně se stalo s hory Olivetské. To je pochopitelné. Tam se chodil Ježíš Kristus modlit, tam se odhodlal k vykonání svého díla — „ne má vůle, nýbrž tvá se staň“. Půda této hory vsakovala jeho krvavý pot, tam byl zrazen, jat — tam tedy začíná jeho utrpení — tam vrcholí jeho oslava.

Co se tam tehdy stalo, je jedním z článků apoštolského vyznání víry, o tom je řeč v Písmě sv. Je to předmět víry.

Co se tam stalo, platí lidské přirozenosti Ježíše Krista. Jako slova „sestoupil s nebe“ nemohou znamenat nic jiného než, že druhá Osoba božská na naší zemi přijala lidskou duši a lidské tělo, tak slova „byl vyzdvižen, vstoupil na nebesa“, znamenají dokonání oslavy lidské přirozenosti Ježíše Krista.

Praví-li se „vyzdvižen jest“, stalo se to mocí božskou a silou lidské vůle Ježíšovy, jíž oslavené tělo zcela podléhá, nejsouc ovládáno tíží.

Ježíš končí prostě dosavadní způsob své přítomnosti na zemi. Směr jeho vzestupu znamená jeho nadzemský, jiný než dosavadní způsob bytování. Zastřením Ježíše mrakem končí zrakový dojem apoštolů jako svědků děje.

Ježíš Kristus bytuje nyní i svou lidskou přirozeností ve stavu své, jemu výlučně vlastní oslavy, což je vyjádřeno slovy „sedí na pravici Boha Otce“.

Že andělé mají tu také svoji úlohu, nepřekvapí. Jsou to skvělí, věrní Boží služebníci, nejschopnější a nejoddanější tlumočníci vůle svého Pána. Mluví-li se o nich při jeho narození, je zcela pochopitelné, že budou mít svou úlohu i při odchodu s této země po vykonání vykupitelského velečila.

Toto poslední zjevení a nanebevstoupení Páně se událo pro poučení a utvrzení jeho učedníků. Samo sebou je jen dovršením oslavy, počínající zmrtvýchvstáním.

Svým nanebevstoupením zanítil Spasitel v duších apoštolů žár svaté touhy. Ústy andělů je posílá s touto touhou do světa. Neměli se soustředovat na viditelnou blízkost svého Mistra, nýbrž jít do světa kázat, až je Duch svatý vyzbrojí. Jeho činnost v Božím království začíná krátce potom. — Ta touha dodávala apoštolům zvláštního usměrnění a pevnosti. — Na zemi se vidí jako cizinci, kteří svůj pravý domov mají jinde; vidí sebe jako poutníky, kteří

neodpočívají, neprodlévají zbytečně na zemi u ničeho, jejichž cíl je v dáli. Vědí, co je čeká, ale věděli o minulém životě Mistrově, nyníjší jeho oslavě, znali záruku, že je čeká najisto úděl podobný.

Tak byly okřídleny kroky apoštolů, znásobena jejich síla, aby mohli konat své nadlidské dílo, k němuž je Pán poslal.

Ale i náš zrak zamířil Ježíš k sobě. Vstoupil na nebesa jako hlava svého tajemného těla. „My jsme tedy umístěni v nebesích” (Ef. 2, 6). Oslavení hlavy vrhá svou zář na celé tělo, jehož jsme údy. Jeho sláva a moc i jako člověka je největší možná, protože člověčenství Kristovo je pojato v slávu a velebnost trojjediného Boha. — Z této oslavy Spasitelovy se učíme křesťanské naději. Ta musí napínat všechny naše síly. Vše, co zde na zemi konáme, trpíme, obětujeme, opouštíme, nabývá své ceny, váhy, hodnoty v pohledu na oslaveného Ježíše Krista.

Neděle v oktávu Nanebevstoupení Páně

Vilém Vondra:

LÁSKA PŘIKRÝVÁ MNOŽSTVÍ HŘÍCHŮ

Sv. Petr, kníže apoštolů, mluví dnes o tom nejdůležitějším v našem náboženství: o lásce. To však ještě není hlavní důvod, proč si chceme povšimnout jeho slov. Mluví o lásce ve spojitosti s tím, co je jejím opakem, to je ve spojitosti s hříchem, který však zato je člověku nejvlastnější. Jsou to slova: *L á s k a p ř i k r ý v á m n o ž s t v í h ř í c h ů*. Tato podivuhodná věta stojí za uvážení. Proto o ní uvažujme zejména ve spojitosti se sedmerým nepřitelem člověka, se sedmi neřestmi.

Srovnáváme-li krále všeho tvorstva, člověka, s tím, nad čím má být pánem a co mu má být poddáno, zejména s přírodou, můžeme nacházet různé podobnosti, avšak i různé nepodobnosti. Mám tu na mysli především mravní stránku člověka. Hřích je u člověka asi to, co v přírodě zřúda. Tu hned vidíme velkou nepodobnost: co je v přírodě výjimkou, bývá u člověka pravidlem. V hříchu přichází na svět a „bojování je život člověka”, jak praví již starozákonní Job (7, 1). Proto přišel Vykupitel na svět, aby lidi jako odňaté ratolesti, které nenesly ovoce, narouboval na sebe a očistil každou, aby nesla ještě více ovoce (Jan 15, 2). A čím zahojí Bůh rány, jimiž je každý oddělen od něho? Na to odpovídá sám ten, který byl poslán jako vinný kmen, s nímž má být každý ve spojení, když praví: „Nebot Bůh tak miloval svět, že dal jednorozeného Syna, aby nikdo, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný” (Jan 3, 16). Tu se tedy prvně největší měrou uplatnilo slovo *Láska* přikrývá množství hříchů. „Nebyli jste vykoupeni nicotnými věcmi, zlatem nebo stříbrem, nýbrž drahou krví Krista” (I Petr 1, 18-19),

výmluvnější než zločinně prolitá krev Abelova, která volala k Bohu o pomstu, neboť „mluví důrazněji než krev Abelova“ (Žid. 12, 24), protože mluví o srdci, poněvadž mluví o nekonečném milosrdenství Božím.

Ano, láska přikrývá množství hříchů, je to podivuhodná věta, která však ve zkratce vystihuje ještě podivuhodnější skutečnost: láskou Boží byly naše hříchy shlazeny! Tedy ne přikryty, jako pokrýváme cenné věci, abychom si je uchovali neporušeny, nýbrž jako „krycí barva“ ruší barvu spodní, tak zahladil Kristus naše hříchy svou láskou, svou obětí. A náš úkol je napodobovat Boha, následovat Krista. Jakkoliv se zdá ta věta neuvěřitelná, přece je pravdivá. Je ohlasem samých slov Spasitelových i jiných výroků Písma sv. Tak v knize Přísloví čteme: „Všecky však chyby přikrývá láska“ (Př. 10, 12) a „Láskou a věrností se smývají hříchy“ (Př. 15, 27). Tu se ovšem myslí láska k bližnímu, stejně jako sv. Petr má na mysli vzájemnou lásku, neboť zdůrazňuje lásku k sobě vespolek, povinnost pohostinství, posluhy a dobré rozmluvy. Spasitel jde ještě dál a každý projev lásky k bližnímu povyšuje do řádu božského: „Co jste učinili jednomu z nejmenších z těchto mých bratří, mně jste učinili“ (Mt. 25, 40). Jak podivuhodná slova! Kdo zvládá jejich dosah? A přece je málo známe. Kterýsi profesor způsobil rozruch svým tvrzením, že někomu může být odpuštěn i hřích, podá-li potřebnému sklenici vody. A přece tato slova nejsou ničím jiným než odrazem slov Spasitelových: „Kdokoli vám dá napítí vody z číše proto, že jste Kristovi, vpravdě vám pravím, nepřijde o svou odměnu“ (Mk. 9, 41). Je proto jen přirozeným důsledkem tato výzva: „Co tedy chcete, aby lidé činili vám, tak činite i vy jim!“ (Mt. 7, 12.) Proto také po vysvětlení, kdo je bližním člověka, praví Pán: „Jdi a jednej i ty podobně!“ (Jako milosrdný Samaritán — Lk. 10, 37.)

Právě v tom spočívá jedinečnost křesťanství, že je náboženstvím lásky, lásky dávající a přetvořující, lásky jakožto daru: „Blaženější je dávatí než brátí“ (Sk. ap. 20, 35). Celý Nový Zákon hlásá lásku.

Jestliže však láska přikrývá množství hříchů, pak nám pomáhá překonávat i jejich zdroje, z nichž prýští ony hříchy. Je to sedm hlavních hříchů, nebo lépe řečeno, neřestí. Můžeme oněch sedm neřestí přirovnat k sedmi branám, jimiž chce nepřítel vniknout do hradu a zcela jej ovládnout. Je ovšem možné, že u někoho jedna nebo více bran zůstává zcela zavřeno, avšak i jedinou branou může proniknout nepřítel do hradu duše a zcela ji zahubit, „neboť kdo zachovává celý Zákon a pochybí v jedné věci, proviní se proti všem“ (Jak. 2, 10).

První, nejširší a nejnebezpečnější brána je pýcha. Znamená počátek všelikého hříchu (Sir. 10, 15), neboť to byl první hřích andělů i lidí, chtějících se rovnat Bohu. Sv. Bernard vypočítává dvanáct stupňů pýchy, z nich první je zvědavost. Pyšný člověk se nemůže radovat, jeho tvář je zachmuřená, nedovede se ani upřímně

zasmát. To nejlépe potvrzuje nedostatek lásky, neboť láska „se nechlubí a nevyvyšuje“, nýbrž „raduje se s pravdou“ (I Kor. 13, 5), kdežto pýcha je první a nejzlobnější lež. Člověku, který vpravdě miluje, nepřipadá za těžké se pokorit, poněvadž uznává svou nepatrnost před mocným Bohem. Právě pokorná poddanost je neklamnou známkou ryzí lásky. A tak láska přikrývá množství hříchů, plynoucích z pýchy, jako samolásky, chlubitosti, marnivosti, žárlivosti, svárů a neposlušnosti.

„Kořen všeho zla je chtivost peněz“ (I Tim. 6, 10), praví sv. Pavel, neboť peníze si chce člověk otevřít cestu k novým a novým požitkům. Před touto druhou neřestí varuje Pán Ježíš: „Dejte pozor a varujte se každé lakoty, protože život člověka nezáleží v tom, že má nadbytek majetku“ (Lk. 12, 15). A jako odstrašující příklad uvádí boháče, který si pochvaluje přehojnou úrodu: „Duše, máš mnoho statků uložených na mnoho let. Odpočivej, jez, pij, hoduji!“ Ale Bůh mu řekl: „Pošetilče, této noci požádají od tebe zpět tvou duši. Či pak bude, co jsi připravil? Tak je s tím, kdo hromadí poklady a není bohat před Bohem“ (Lk. 12, 19—21). Nedivme se proto, když sv. Pavel nazývá lakomce modloslužebníky (Ef. 5, 5). Naproti tomu láska nehledá svého prospěchu, tím, že by hromadila do svého měšce, poněvadž blaženější dávat než brát.

Třetí brána, kterou chce nepřítel duše proniknout do nitra hradu, je smilstvo. Jako ten, kdo špatně vede, je svědce, tak ten, kdo špatně miluje, dopouští se smilstva. „To si dobře zapamatujte, že žádný smilník nebo nečistý . . . nemá dědictví v království Kristově a Božím“ (Ef. 5, 5), ba více, „Smilství však a všeliká nečistota nebo lakomství ať není mezi vámi ani jmenováno, jak se sluší na svaté“ (Ef. 5, 3). Nic tak nehanobí člověka jako hříchy tělesnosti a jestliže se lidé chlubí jinými hříchy, těmito nikoli.

Čtvrtá neřest se zmocňuje „malých, skrčených duchů“ — je to z á v i s t. Je ji možno překonat jen velkou láskou: „Láska je dobrotivá, láska nezávidí“ (I Kor. 13, 4). Malíři znázorňují závist hubenou tvář člověka, který se užírá pro dobro jiných. Prává láska však dává, proto netouží si přivlastnit, co jí nepatří, a tak překonává nebezpečí „malých duchů“.

V evangeliu Lukášově čteme o podivuhodném člověku, který neměl hříchy — abychom se tak vyjádřili slovníkem naší doby — a přece byl zavržen. Neznal své sociální povinnosti a nechal svého bližního, k němuž podle sebe neměl žádných závazků, umřít hladu. Sami tušíte, že je to boháč a žebrák Lazar. Ovšem o boháči se také praví, že se odíval šarlatem a kmentem, a denně skvěle hodoval. Jediná neřest — nestřídmost — a přece jej stála ztracenou věčnost. Není proto nestřídmost tak nevinná věc, jak by si někdo myslil. Sv. Pavel sice praví, že by mu zhola nic neprospělo, kdyby rozdál všechn svůj majetek na pokrmu chudým — ovšem kdyby k tomu chyběla láska, neboť ta musí být pohnutkou, aby přikryla množství hříchů a dopomohla člověku k milosti.

Nebezpečnou neřestí je h n ě v. Má zajisté své různé stupně, proto praví Apoštol národů: „Hněváte-li se, nehřešte; slunce ať nezapadá nad vašim hněvem” (Ef. 4, 26). Proto: „Každý člověk má být rychlý k slyšení, ale pomalý k mluvení, pomalý ke hněvu. Neboť hněv člověka nevykonává, co je spravedlivé před Bohem” (Jak. 1, 19—20). „Ať se od vás vzdálí veškerá hořkost, zlost, hněv, křik a utrhaní se vši zlobou” (Ef. 4, 31). Zde snad nejzřejměji možno pozorovat, že se „lásky neroztrpčuje, nepřipočítává zlo”, ježto se řídí nejlepším vzorem: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem” (Mt. 11, 29).

Konečně sedmá brána, kterou nepřítel spasení chce zahubit duši, je l e n o s t. Jak tvrdě zazní slova: „Služebníku špatný a lenivý!” (Mt. 25, 26) jako v onom podobenství Kristově o líném služebníku, který nechtěl hospodařit s jednou hřivnou. „Každému, kdo má, bude přidáno a bude mít hojnost; tomu však, kdo nemá, bude vzato i to, co má” (Mt. 25, 29). Proto rostme v lásce ve všem k tomu, který je hlavou, Kristus! (Ef. 4, 15.)

Jestliže sedmi branami může vtrhnout nepřítel, pak je třeba bdělosti a modlitby, a to obojí vychází z lásky, která přikrývá množství hříchů, takže hřích nevládne již nad člověkem, nýbrž působí, že útoky vnějších i vnitřních nepřátel sílí odolnost, neboť těm, kdo milují Boha, všechno napomáhá k dobrému (Řím. 8, 28), takže právem můžeme říci, že víra i spása člověka je konec konců otázkou lásky, neboť „lásky je naplnění zákona” (Řím. 13, 10).

Hod Boží svatodušní

Dr Felix Mikula:

SEŠLI DUCHA SVÉHO . . . I OBNOVÍŠ TVÁŘ ZEMĚ!

Kdo chce Ducha svatého plně přijmout anebo se s ním dokonaleji obeznámit, měl by se zachovat alespoň podobně jako apoštolové před jeho sesláním. Ti se uzavřeli na delší dobu celému světu, trvali na modlitbách a věnovali se jen a jen velkému svatodušnímu tajemství, které se blížilo.

I. Kdo je vlastně Duch svatý?

Sv. Pavel se octl na své třetí cestě v Efesu (Sk. 19). Když se tu hlásili k němu někteří jako učedníci, zeptal se jich: „Zdaliž jste přijali Ducha svatého, když jste uvěřili?” Oni mu odpověděli: „Ani jsme neslyšeli, že Duch svatý je.” Sv. Pavel hned tušil, že vůbec nebyli pokřtěni. Opravdu se ukázalo, že byli pokřtěni jen křtem Janovým, který teprve připravoval na křest svátostný. Nebylo tedy divu, že o Duchu svatém ještě nic nevěděli.

Smutnější je, když dnes nevědí celkem nic o Duchu svatém vě-

řící, kteří byli nejen pokřtěni, ale i biřmováni a jak se říká, byli i křesťansky vychováni. Dovedou totiž o Duchu svatém říci jen jednu větu: Duch svatý je třetí božská osoba. Je to sice pravda neskonalé obsažná, ale i ta jim zní hluše, zůstává u nich neplodnou.

Nutno přiznat, že nauka o Duchu svatém je vysoká a tajemná. S touto pravdou třeba se skutečně obeznamovat po dobré duševní přípravě. — Kardinál Manning (zemř. 1892) byl ještě jako anglikánský universitní kazatel v Oxfordu jednou požádán, aby řekl také něco o Duchu svatém. Slavný kazatel přišel do rozpaků. Musel přiznat především sám sobě, že toho o Duchu svatém ví málo, že by jeho vědomosti nestačily ani na jedno kázání. Vymínil si tedy delší dobu na přípravu. Pak teprve kázal o Duchu svatém. Kázal dobře a mohutně. Není divu. Když se tak svědomitě připravoval, zasáhlo ho světlo Ducha svatého a uzrálo v něm rozhodnutí navrátit se do pravé Církve, kterou opustili před třemi stoletími jeho předkové. Teď se dověděl o Duchu svatém hodně a když se stal katolíkem, napsal o Duchu svatém několik spisů. Dověděl se, že Duch svatý není jen příliš vysoký a proto málo užitečný pojem. Pochopil, proč na př. Církev hlásá o něm tak vytrvale, že je s v ě t l o, s í l a, l á s k a

L á s k a, zosobněná láska mezi Otcem a Synem je Duch svatý především. Božské osoby se mohou vzájemně milovat jen láskou neskonalou, živou a v každém směru dokonalou.

K těm hlavně, kdož si už uvědomili, že Duch svatý je především láska, předokonalý výraz nezištného božského milování a nezištný rozdatel všeho dobra, mluví dnes Církev svými modlitbami a hymny. V těchto modlitbách a hymnech velebí vlastnosti Ducha svatého, vynáší jeho působení, jeho dílo v duších a v Církvi. Vypočítává, co všechno L á s k a dovede, aby tak co nejnázorněji chabému lidskému rozumu o tajemství Ducha svatého co nejvíce pověděla.

II. *Kdy vyzývá Církev se svými věřícími Ducha svatého?*

Všem věřícím bude patrně nejznámější častá modlitba Církve o s v ě t l o Ducha svatého.

Docela zvláštním světlem je dozajista Duch svatý. Prosíme o jeho světlo na př. před kázáním, před zpytováním svědomí, před vyučováním, před každým zvlášť odpovědným dílem. Církev nás tak vychovává. Ale už Kristus sám líčil apoštolům Ducha svatého jako vševědoucího učitele, který naučí všemu.

Nedívíme se proto, že z vůle Boží přišel Duch svatý na apoštoly v podobě ohnivých plamenů. Těmto plamenům neodolala žádná temnota ani vnější ani vnitřní. Jak záračně mizela veškerá nevědomost a nejasnost především z duší apoštolů! Jak skvěle se splnila v den Letnic předpověď Kristova, že Duch svatý je naučí a doučí všemu! — Apoštolé byli většinou prostí rybáři a „neškolení lidé“, jak by se dnes řeklo. Ani jejich chápavost nebyla vždy nejlepší.

Někdy nerozuměli poměrně snadným věcem, které jim řekl Kristus. Musil jim na př. vysvětlit i takové názorné přirovnání o rozsevači. Teď ale, po sestoupení Ducha svatého, rozuměli najednou všemu a dovedli mluvit o všech tajemstvích víry. Ve šlépějích Mistra se stali sami rozsevači nadpřirozených pravd.

Duch svatý nepřestal působit v Církvi svým světlem nikdy. Jeho světla se dostávalo jednotlivcům i větším celkům.

Svým světlem ukazoval Duch svatý lidem dobré vůle docela jiné cesty než kterými se ubírali předtím. Přiváděl lidi, které svět znal předtím jako prostřední a malé, k vysokým metám, až na oltáře Církve. — Zasáhl neočekávaně svým světlem na př. Ignáce z Loyoly, který se chtěl původně stát slavným jako důstojník. Když byl Ignác raněn u Pampelony a musil na loži čekat na své uzdravení, četl život Kristův a životy svatých. Této příležitosti využil Duch svatý a vnukl raněnému důstojníkovi nové myšlenky, na které by byl jinak nepřišel. Své dílo dokonál pak Duch svatý v Manrese, kam se po svém uzdravení Ignác odebral, aby tam mohl pobýt v samotě, rozmlouvat jedině s Bohem a věnovat se jedině své duši. Už tehdy, v době tak krátké, byl Ignác velkým a moudrým světlem. Dokazuje to knížka Duchovních cvičení, kterou napsal, a řehole, kterou s takovým důmyslem založil. — V téže době osvětlil Duch svatý podobně náhle sv. Františka de Borgia, Ignácova krajan a pozdějšího člena jeho řehole. František byl urozený a statný muž. Měl vysoké postavení, ač byl ještě mlád (29letý). V r. 1539 musel pohlédnout do tváře mrtvé královny Isabely, která byla pověstná svou krásou a Františka dlouho podporovala její náklonností a přízní. František se mrtvé a znetvořené tváře přirozeně zhrozil. Ale do této přirozené hrůzy zapadl i paprsek vyššího světla, takže tento okamžik se stal důležitým mezníkem v životě Františka Borgiaše, budoucího světce.

Nesčetné tisíce a miliony jiných duší osvětlil Duch svatý svým světlem, způsobem více nebo méně navenek nápadným, jestli jeho světlo hledaly anebo alespoň mu nekladly překážky. On přicházel k duším s moudrostí hojnou a pravou. A jaká to bývala moudrost! Ne taková, která pouze vysiluje nervy a působí napětí v mozku, nýbrž taková, která vytváří svaté a šťastné lidi a učí rozsévát štěstí také kolem sebe.

III. *Kdy máme tedy vzývat Ducha svatého především?*

Doba působení Ducha svatého neskončila a nikdy neskončí. Měli bychom ho tedy vzývat tím více, čím dokonaleji ho známe. Jak už bylo naznačeno, měli bychom se k němu utíkat, kdykoliv potřebujeme světla, útěchy, síly, obnovy a obrození.

Právě jsme rozjímali o tom, jak Duch svatý vylévá své světlo. Neměli bychom se tedy jako praví křesťané pouštět do žádného vážnějšího díla dříve, než jsme se poradili s Duchem svatým, než jsme se pomodlili za dar jeho osvětlení.

Ú t ě c h u poskytuje stále Duch svatý. — Je to útěcha, která často udivuje svět, protože jejího původce nezná nebo neuznává. Věřící ji nalézají, když se na př. v neštěstí vroucně m o d l í. Taková vroucí modlitba učinila odhodlanými v nedávné době na př. naše velké trpitele v koncentračních táborech. Tito mohli utěšovat ještě i své kamarády, ač sami trpěli stejně jako oni. Věřící člověk býval v tomto prostředí pravou oasou; všem bylo lépe v jeho blízkosti, protože skrýval v sobě pramen osvěžení. Týž Duch svatý svou útěchou učinil snesitelným hrozně duševní utrpení matek, které ztrácely své děti, často jediné syny, anebo musily dokonce celé měsíce vyčkávat jistý termín jejich poprav. — Svou útěchu rozdává Duch svatý věřícím v hodné s v a t ě z p o v ě d i. Potvrzuje to zkušenost skoro všech věřících. Proto tak mnozí ve chvílích mimořádně těžkých, na př. když ztratili někoho ze svých blízkých, nalézají cestu ke zpovědnici. Od zpovědnice vede ještě častěji jejich cesta k s v. p ř i j í m á n í; vždyť se už tolikrát věřící duše přesvědčily, že v této nejvznešenější svátosti především působí ten, který je znám jako velký a dobrý Utěšitel. — Tutéž dávnou zkušenost učinili věřící u svátosti p o m a z á n í nemocných, jak se vám častěji připomíná.

Pamatujme, že Duch svatý uděluje i nadále s í l u a popud k velkému dílu, k lepšímu a svatému životu vůbec. Jeho mohutnému příchodu neodolali kdysi apoštolové, poddali se jeho vedení jako slabé třtiny mohutnému víchru. Zmizela jejich trapná bázlivost a byli najednou hrdiny. Protože Duch svatý sestoupil na ně v podobě ohnivých plamenů, šlehal posvátný žár i z jejich prvního veřejného kázání, takže neodolali síle Ducha svatého ani přítomní zástupové. — Několik let nato neodolal síle a záři Ducha svatého Šavel. — Jedenáct století později neodolal na př. sv. Norbert. Vyjel si mezi veselé společníky; na cestě udeřil blesk přímo před něj. V tomto blesku byl patrně i záblesk světla Ducha svatého; jinak by ta náhoda sotva byla stačila, aby se Norbert rozhodl sloužiti cele Bohu jako sloužil před tím cele světu. — Že byl Duch svatý silou všech mučedníků, to jsme si jistě připomněli již při mnoha příležitostech.

Duch svatý vůbec p ř e t v á ř í věci stvořené k lepšímu. — Vyznal to již král David, když volal k Bohu v jednom žalmu: Sešli Ducha svého a budou stvořeni i obnovíš tvář země. — Asi právě proto Duch svatý tak mocně přetváří a obnovuje, že je Láska. Vždyť láska vůbec působí divy u jednotlivců i ve společnosti. Dává hned lidské tváři jiný vzhled, rozkazům dodává účinnosti, bere jim strohost, přísnosti propůjčuje jemnost. — Co teprve dovede vykonat v duši Duch svatý, tatáž Láska, která dala světu Spasitele, která zázračně přetvořila apoštoly, ten Duch lásky, který působí v Církvi, kterým vlastně církev žije a dýchá, který zachránil národy! — Jak víte, zjevil se Duch lásky i v podobě holubice. Holubice je symbolem nejen čistoty, nýbrž i laskavé mírnosti; myslilo se, že nemá zluč. — Všichni, kteří jste se v životě tolik namáhali, abyste vykonali velké dílo, abyste ovlivnili a přetvořili své spolu-

bližní, a přece jste ničeho nedosáhli, asi jste málo počítali s pomocí a milostí Ducha svatého; asi bývalo ve vašich slovech a ve vašem počínání hodně žluči a málo lásky Ducha svatého. Tedy všichni, kteří byste rádi dosáhli hodně úspěchů u svých svěřenců a spolu-bližních, pamatujte, že ve vaší snaze nesmí být tolik žluči. Vždyť nedosáhnete-li úspěchu láskou a dobrotou, pak už je snad lépe ponechat všechno na Pánu Bohu, neboť po zlém teprve nic nedosáhnete.

(Z á v ě r.) Před závrtné tajemství nás přivádí dnešní den, před tajemství tak hluboké, jako je božství samo. Přesto však, doufáme, podařilo se nám pomocí zjeveného slova a pomocí Církve svaté napovědět o tomto tajemství tolik živých pravd, že se dnes zahřeje na něm i naše nitro, že ani nám nebude těžké pokleknout, modlit se s matkou Církví hymny o Duchu svatém a též v radostné víře a důvěře volat s králem Davidem: Sešli Ducha svého . . . a obnovíš tvář země.

i

Svátek Nejsvětější Trojice

V o j t ě c h T v r d e k :

NEVYZPYTATELNÝ BŮH

„Jak nevyzpytatelné jsou jeho soudy a nevystihlé jeho cesty“ (Řím. 11, 33).

Legenda. — Viděl poustevník ze své poustevny, jak bohatý statkář pro jednu ukradenou ovci zabil pastýře stád v lesním údolí. Když viděl tu nespravedlnost a ukrutnost a že ji Bůh nepotrestal, zapochyboval poustevník o Boží spravedlnosti, opustil svou celu a vrátil se do světa. Na cestě se k němu přidá mladý poutník. Cestují spolu. Večer oba přijme na nocleh vlídný muž, otec malého dítěte. Ráno poustevníkův průvodce zardousí toto dítě a oba prehnou. Druhý večer zase najdou pohostinství u dobrého muže, a tomu za pohostinství, než se rozloučí, vezme poutník tajně stříbrný pohár. — Po třetí prosí o nocleh tvrdého boháče, který jim teprv po dlouhém zdráhání a prošení vykáže za nocleh opuštěný chlév. Jako odměnu dá mu ráno poutník ukradený stříbrný pohár. Na mostě, přes nějž se ubírali, je potká stařec; poutník se ho na něco ptá, pak strčí do starce, ten spadne do řeky a utopí se. — Po delší dobu už sledoval poustevník jednání svého druhu s rostoucí nevolí a hněvem, po této příhodě se zřekne a chce od něho pryč. Tu mu však zasvitlo světlo, poslané od Boha, aby mu poodhalilo nevyzpytatelné úradky Boží. Otec onoho dítěte by se byl stal lakomcem, kdyby mu zůstalo na živu. Upřílišněná láska k dítěti by byla probudila a živila v jeho srdci tuto neřest. Druhému hrozilo nebezpečí, že se stane opilcem; takhle vystřízlivěl a zůstal střídmy. Tvrdý boháč dostal v darovaném poháru svou odplatu na zemi, neboť na věčnosti jej čekal trest.

A stařec, shozený do vody, byl by později upadl do hříchu těžkého a v něm zemřel — tak byl zachráněn. A konečně pastýř pykal svou smrtí za to, že kdysi udeřil svou matku a nikdy to nenapravil; ale jeho pán litoval svého unáhleného činu a na odčinění šel do kláštera.

Nedivme se, že Boží soudy a úradky, Boží cesty a řízení jsou nevyzpytatelné, nevystihlé malému, omezenému lidskému duchu. Nemůže být jinak.

1. Neboť Boží cíle jsou příliš vysoké, abychom na ně stačili. „Sotva se dovtipujeme toho, co na zemi je, a co je před očima, s námahou nalézáme; to pak, co na nebi je, kdo vystihl? Vůli tvou (Bože) kdož poznal, nedal-lis ty mu moudrost a neseslal-lis s výsosti svého svatého ducha?“ (Moudr. 9, 16n.)

Co by nám řekl brouček, kdybychom jej chtěli vzít z jeho úkrytu v zemi na vrchol kostelní věže a tam že jej v jasů a volném prostoru proměníme v nádherného motýla? Snad kdyby dovedl odpovědět, řekl by: „Nechte mne jen tam v té zemi se hrabat, tam je mi dobře; nerozumím, co se mnou vlastně chcete!“ — Bůh má s člověkem vysoké cíle. „Převeliké a drahocenné dary nám dal, abyste se jimi stali účastni božské přirozenosti“ (2. Petr 1, 4). „Zrodil nás znovu zmrtvýchvstáním Ježíše Krista k neporušitelnému, neposkvrněnému a nepomíjejícímu dědictví, které je pro nás uchováno v nebesích“ (1. Petr 1, 3). Cíl Boží s člověkem je spása duše: to znamená rozvití všech vloh duše k nadpřirozenému, to znamená ukojení a naplnění všech jejích vznešených tužeb po dobru, po kráse, po štěstí, po tom, co je věčné. Cíle lidí jsou při srovnání s tím tak nízké, tak nicotné: majetek, bohatství, mamon; prchavý požitek, zábava, rozkoš; klamná čest, prestiž, šalebná lidská sláva. A člověk těmito cíli zaujatý, ztrácí i pochopení pro to, oč Bůh usiluje, co je Boží cíl; a proto mu mnoho a mnoho zůstává tajemného, co v našem pozemském životě směřuje k tomuto Božímu cíli.

2. Boží cesty jsou pro nás příliš záhadné, spleťité, abychom je mohli zde na zemi proniknout a rozluštit. „Nejsou myšlení má myšlení vaše, ani cesty vaše cesty mé“ - dí Pán. „Oč totiž převyšují nebesa zemi, o tolik cesty mé vyšší jsou než cesty vaše a má myšlení než myšlení vaše“ (Is. 55, 8—9). Proč utrpení a bolest, proč pronásledování a bída; proč právě v takové míře a proč takovým způsobem a proč zrovna mně; a proč zrovna to a to . . . to všechno jsou otázky, které daleko přesahují náš zrak a náš obzor. Je to jako bychom se dívali na krásný koberec svrchu a zespodu, pozorovali jeho rub a líc. Na rubu vidíme jen pestrou, neuspořádanou strakatinu, spleť vláken sem tam se proplétajících, zdánlivě bez jakéhokoliv ladu a skladu. Svrchu, na lici, vidíme, jak se sbíhají v krásný vzorek, který uchvacuje náš zrak. My, lidé, se díváme zespodu, vidíme rub; Pán Bůh se dívá shora, pozoruje líc.

Prěkvapen a užaslý stál jednou těžce postižený a zarmoucený muž před novým strojem v přádelně. Točila se tu celá spousta kol a koleček, válců a cívek, pohybovaly se a proplétaly niti nepochopi-

telným způsobem. Když na to ten muž nějaký čas hleděl, řekl: „Vidím tu sice podivné otáčení a pohyb, nechápu však, jakou to má všechno souvislost a účel.“ — „Pojďte se mnou,“ řekl dozorce, vedl jej k zavřenému skříni a pravil: „V té skříni je celé to tajemství, ale nemohu vám je teď ukázat, neboť jen pán má od toho klíč.“ — A tomu muži najednou vzešlo světlo v jeho duševní krizi. „Už vím,“ zašeptal, „jen Pán má od toho klíč.“ A jeho srdce se uklidnilo.

3. Boží moudrost, která je za vším, co nás obklopuje a která určuje cíl i všechny cesty k němu, je příliš vysoká a vznešená, aby se lidská moudrost s ní mohla měřit — je nekonečná. „Výši nebe a šíři země a hlubokost moře kdo může změřit? Moudrost Boží, jež předchází všechny věci, kdo může vystihnout?“ (Sir. 1, 3.)

Dobrý vychovatel ledacos dělá a dopouští, čemu ještě jeho chovanec nerozumí; hoch se nad tím mrzí a vzpírá a vzdoruje. On sám však ví dobře, nač to je. Jak teprv Bůh, nejmoudřejší vychovatel, vůči němuž jsme všichni — i ten nejmoudřejší — jako malé, nerozumné, nedospělé děti. Až teprv dorostem věčnosti, budeme soudit jinak. Zatím nám zbývají a přísluší trpělivost a pokorná víra a důvěra v Boží otcovskou moc a moudrost a lásku. Jako je nezbadatelné temno, do něhož se halí Boží úradky, tak velká musí být naše pokora, s níž se těmto úradkům klaníme a podřizujeme. (Řehoř Vel.)

Dějiny uvádějí bezpočet činů a podivných událostí, ale devadesát procent ze všeho, co vyprávějí, je pro nás tajemstvím a musí tajemstvím zůstat. „Jen Pán má od toho klíč.“ Všechny události na nebi i na zemi mají svůj původ, průběh i výsledek od ducha i srdce Božího, této tajemné schránky. Přejde však den, kdy Pán otevře tuto božskou schránku a zjeví celému světu tajemství svého řízení — při posledním soudu. A tehdy celý svět andělský i lidský zvolá s úžasem: „Spravedlivý jsi, o Pane, a spravedlivé jsou tvé soudy!“ (Ž. 118, 137.)

Neděle v oktávě Božího Těla

Matěj Kolářík:

VÝZNAM MONSTRANCE

Triumfem lásky a úcty k svátostnému Spasiteli, vrcholem slavností velikonočních a korunou svátků Páně jsou krásné, theoforické průvody. Střediskem pocty a klanění se stává věřícím srdcím eucharistický Kristus, svátostný Boží beránek, živý Bůh, Ježíš Kristus ve svaté Hostii, nesený v nejkrásnější nádobě bohoslužebné, zvané monstrance čili ostensorium. Vznik monstrance se datuje od zavedení svátku Božího Těla léta Páně 1264 papežem Urbanem IV. na popud zbožné řeholnice řádu sv. Augustina, svaté Juliany, zemřelé r. 1258. Slavný učitel andělský, pěvec eucharistický, svatý Tomáš Akvinský prohlásil, že pro svátostný poklad Eucharistie

je třeba zvláštní schránky umělecké, větší nežli je schrána nad oltářem, do níž se Nejsvětější Svátost tehdy zahalovala a zavěšovala nad oltářem, a větší, nežli jsou relikviáře, v nichž spočinula při prvních průvodech Božího Těla v Mont - Cornilonu u Lutychu v Belgii. Zbožná, přemýšlivá hlava a pilné ruce řeholníků zhotovily pro svaté Hostie zvláštní nádoby, které jmenovali ostensoria neboli monstrance, poněvadž se v nich nejsvětější Svátost ukazovala věřícím.

Nejstarší monstrance ze 13. století mají podobu chrámové fasády nebo věže se skleněnou nebo krystalovou nádobkou uprostřed, do níž se umisťoval Poklad věřících. Ponejvíce bylo zhotoveno monstrancí gotických, v podobě štíhlé, vznosné, s malou věžičkou. Doba baroková zrodila zase monstrance v podobě zářícího slunce, jež nejvhodněji vyjadřují přítomnost Slunce duchovního, podle slov žalmisty Páně: „Na slunci postavil stánek svůj” (Žalm 18, 6). Paprskovité ozdoby ukazují ohniško milosti svátostného Boha. Monstrance se nazývá také ostensorium čili tabernaculum od latinských sloves ostendere, monstrance, to je ukazovat. Římský rituál ji nazývá tabernaculum - svatostan a nařizuje, aby za sklem uložené Tělo Páně bylo věřícím dobře viditelné. Proto monstranci může posvětit jedině biskup, který se při jejím svěcení modlí, aby všem, kdož budou Jednorozenému Kristu vzdávat počtu, dostalo se za to požehnání života a ve věku budoucím věčné blaženosti.

Každá monstrance musí být zhotovena z dobrého kovu, ze zlata nebo ze stříbra, a když je z mědi nebo mosazu, musí být dobře vyzlacena. Uvnitř monstrance je nádoba na svatou Hostii zvaná lunula čili melchisedech, půlměsíček, který celý má být ze zlata nebo ze stříbra, galvanicky pozlacený. Zadní část lunuly má pohyblivý charnýr čili stěžečku, aby se mohla vsunout svatá Hostie.

Nejnovější doba zhotovuje monstrance v podobě kříže a sloh novogotický ustupuje jednoduššímu, ale umělecky promyšlenému pojetí. Nejvíce monstrancí je u nás barokových, překrásných, uměleckých. A byli to čeští mistři kovářští, pasířští, kovoliti a zlato-tepeční mistři, dovední řemeslní umělci, kteří po celé Evropě svými krásnými monstrancemi šířili slávu české umělecké dovednosti.

Nejkrásnější monstranci ze zlata má basilika Sv. Petra v Římě, kdež je také jediná monstrance ze slonoviny. V Čechách největší monstranci má kostel v Sedlci u Kutné Hory, poklad bývalého kláštera cisterciáckého. Za válek husitských byla zazděna a r. 1712 objevena katem kutnohorským při střelbě ptáků.

Každá monstrance musí mít nahoře křížek, nikdy nesmí mít nahoře sochu svatého. Nad schránou pro nejsvětějšího Beránka bývají různé ozdoby, mající za účel roznítit úctu a pozornost k nejsvětější Svátosti.

Monstrance se skládá z podstavce, ořechu a kupy. Podstavec čili noha značí skálu Petrovu, Církev katolickou, jíž božský Spasitel zaslíbil svoji trvalou pomoc až do skonání světa. Ořech čili kmen

značí nezníčitelnost úcty k nejsvětější Svátosti oltářní. Zlato — nejdrahocennější kov — toť obraz nejvzácnějšího pokladu srdcí věřících, nejsv. Svátosti a zlata naší lásky a obětí svátostnému živému Bohu. Kupa, mající podobu slunce, značí paprsky nadšení a lásky, vzcnost víry Boží, velebnost, za niž se nikdy nemáme stydět a všudy ji vyznávat. Paprskovité ozdoby kupy toť proudy milostí, vycházející ze slunce Božího, teplo lásky, světlo osvětlení rozlévající.

I naše duše má být monstrancí, ozářenou svatou vírou, do níž také Spasitel se vkládá ve svatém přijímání. Jako apoštolové s posvátnou úctou vzhlíželi na proměněného Spasitele, i my máme klekat pokorně, bít se v prsa a hluboko se kořit svátostnému Pánu.

S monstrancí se konají průvody, při nichž katolíci mají projevit manifestaci své víry, veřejnou adoraci Kristu, Bohu živému. Takovému průvodu se podobá náš celý život, v němž také víru v Krista, svátostného Boha máme manifestovat, za ni se nestydět a z ní čerpat sílu, útěchu a pomoc. (Zde možno uvést popis, dějiny a symbolický výklad místní monstrance.) Až nás bude Církev Boží volat při výstavu, o průvodech, pojďme, klanějme se Kristu, Bohu svému. Zachovejme krásné tradice, zbožné zvyky a v počtu největším vždycky doprovázejme eucharistického Pána! Vybídněte mládež, kažte jí příkladem. Vytrvejte ve víře, Krista milujte, neboť Kristus je náš život a sláva (Kol. 3, 4).

Pokoj Kristův vládniž v srdcích vašich, buďmež mu vděční chvalozpěvem, písněmi duchovními, v milosti zpíváme v srdcích svých Bohu ve jménu Pána našeho Ježíše Krista; prosme Ho o smilování, za odpuštění hříchů svých, abychom jako zářící monstrance jednou se zaleskli ve slávě Otce svého.

III. neděle po Sv. Duchu

K. M. Kučera :

STŘÍZLIVÍ BUĎTE A BDĚTE

V jedné cestopisné knize vypravuje autor, jak v Africe znepokojoval lev při stavbě železnice domorodé dělníky. Vždy se báli chvíle, kdy lev svým řevem ohlašoval svou blízkou přítomnost. Chvěli se bázní ve svých stanech a když řev ztlchl, věděli, že se nyní šelma tiše plíží pro lidskou kořist. Ozbrojení běloši hlídali tábor, ale lev jim dlouho unikal, než se jim ho podařilo zastřelit.

Jediná, lidské krve chtivá šelma a kolik způsobila zla a nesnází, než byla dopadena. A k takové šelmě, ke lvu řvoucímu a hledajícímu kořist, připodobňuje dnešní sv. epištola dábla. Slyšíme napomenutí: „Střízliví buďte a bděte.“ Nesmíme podceňovat toto napomenutí. Písmo sv. nedává bezúčelné výstrahy. To není báchorka, to není pohádka pro malé děti, které prý je třeba někdy postrašit čertem, aby byly hodné a nezlobily — jak se snad někdo může domnívat.

Zlý duch je skutečností zjevenou nám Bohem nejvyš pravdomluvným, Bohem, který neklame.

Budme střízliví a bděme. Budme silní — a my dobře známe svoji slabost. Nejsme však bezmocní. Máme možnost účinně se bránit a odrazet útoky ďábla modlitbou, sebezáporem, snahou žít podle vůle Boží. Když pak klesneme, nezoufat, ale znovu a znovu povstat a vpřed. Nejsme bezmocní, neboť Bůh není neutrální v našem boji. Syn Boží se pro nás obětoval, Pannu Marii, svou Matku, dal nám za duchovní Matku naši. Též nás vybídl, abychom ctili Jeho Srdce. Kdo v rozbouřeném moři života, plném úskalí, upírá jak k majáku svůj zrak k Srdci Kristovu a k Srdci Panny Marie, ten neprohráje, ten zvítězí. Jako je dobře dítěti, jež má naživu oba rodiče, kteří se o ně starají a pečují a ono oba — otce i matku — miluje a jim důvěřuje a dává se jimi vést, tak i my nyní a stále vzhůru k Božskému Srdci Páně a Nejčistšímu Srdci Panny Marie. Není dnes třeba mluvit o účtě k Panně Marii. Náš lid, který dovede plnit Její poutní místa, který se shromažďuje v hojném počtu kolem Jejího oltáře při májových pobožnostech, ví, jak je dobře být blízko Srdci duchovní Matky. Nikdy není ztraceno, co Jí svěřeno.

Dnes upneme pozornost k účtě k Srdci Kristovu, vždyť pátek minulého týdne byl Jeho svátkem. Jako si znázorňujeme vševedoucnost Boží obrazem oka, tak vnitřní život Kristův, Božství Páně podstatně spojené s člověčenstvím, znázorňujeme si obrazem Srdce Kristova. Nekonečná je láska Srdce Páně, protože nekonečný je Bůh. Tuto účtu zavedla Církev, když prozkoumala zjevení sv. Markety Marie Alacoque — první se stalo r. 1673.

Pán Ježíš slíbil těm, kteří ctí Jeho Srdce: „ . . . pomoc, potřebnou jejich stavu, totiž mír jejich rodinám, posilu v práci, útěchu v utrpení, požehnání jejich podnikání . . . právě toto Srdce bude jim útočištěm v životě a především v hodině smrti.”

A jak ctít Božské Srdce Páně? Každý první pátek v měsíci se pomodlíme (kdy a případně jak dále prohloubit účtu k Srdci Páně, podle místních poměrů) litanie k Božskému Srdci Páně a příslušnou modlitbu. Budeme usmířovat za hříchy své a druhých. A vy ta různá utrpení a nesnáze svého života věnujte Srdci Páně jako pokání a smír za viny své, svých drahých, národa i ostatních lidí. Jako dítě, když zlobilo, prosí za odpuštění, tak i my usmířujeme Boha za urážky učiněné hříchy.

Hlavním cílem našeho života je vybojovat si blaženost věčnou. Jak nás zastihne smrt? Připravené, smířené s Bohem nebo v těžkém hříchu? Šťastná hodinka smrti v milosti Boží je Pánem Ježíšem přislíbena těm, kdo ctí Srdce Páně a splní podmínky, které jsou: dobře se vyzpovídat, při sv. zpovědi mít upřímné a pevně předsevzetí nedopustit se již těžkého hříchu a pak přistoupit k sv. přijímání věnovanému Srdci Páně jako smír za hříchy. A učinit tak devětkrát po sobě, bez přerušení, vždy první pátek v měsíci.

Ukázali jsme si nebezpečí, se kterým musíme počítat, totiž ne-

bezpečí ďábla. Řekli jsme si, jak tomu nebezpečí čelit: úctou k Božskému Srdci Páně a k Srdci Panny Marie.

Nuže. Známe cestu duchovního života. Nastupme ji. A nezapomínejme zvláště na Zaslíbení prvních devíti pátků. Jen ten, kdo vůbec nemůže v pátek, nechť přistoupí k sv. přijímání vždy první neděli v měsíci. Boží slitovnost zná ocenit dobrou vůli člověka. Buďme střízliví a bděme, aby ďábel, který obchází jako lev řvoucí, nás nepohltil.

P. I v a n K r a t o c h v í l, OSA:

SVÁTEK SVATÝCH APOŠTOLŮ PETRA A PAVLA

Klíče a řetězy. Dnešní epištola vypravuje o řetězech, jimiž Petr byl spoután, evangelium zase mluví o klíčích, které Kristus odevzdal Petrovi. Zdá se, že se tyto dvě věci, klíče a řetězy, k sobě velmi málo hodí. Je to přece věc neslýchaná: Mít klíče a přitom být řetězy spoután. Cožpak se nedají železa otevřít klíčem? Nač tedy dostal Petr od Krista klíče? — Je pravda, že se tyto dvě věci, řetězy a klíče, k sobě nehodí, neboť klíče naznačují moc a svobodu, řetězy pak poddanost a nesvobodu. Než, přihlédneme-li blíže k slovům Kristovým, nemůžeme nepozorovat jednu věc: Kristus praví: „Tobě dám klíče království nebeského a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Klíč je přece k tomu, aby se jím otvíralo nebo zavíralo. Proč praví Kristus Pán: „cokoli svážeš?“ a ne: „cokoli otevřeš nebo zavřeš?“ Nenaznačuje tím, že Petrovy klíče jsou zároveň řetězy? Neboť jen řetězy se spoutává a svazuje, ne klíči. Než víme také příliš dobře, že nikdo nepoutá sám sebe, nýbrž jiné. Proto také dal Spasitel Petrovi klíče, aby jimi jiné poutal. Spasitel však dopustil, aby Petr byl spoután.

Petr však nevězí v okovech dlouho. „Spadly řetězy s rukou jeho,“ píše svatopisec. A také žalář jej dlouho nehostil, neboť sotva „přišli k bráně železné, která vede do města, otevřela se jim sama.“ Slušelo se přece, aby dlouho nebyl spoután ten, jenž měl poutat klíči ostatní.

To, co vidíme dnes v epištole, častěji se v dějinách už opakovalo. Bývalo touhou mocných panovníků, jimž sláva a moc vstoupila do hlavy tak, že vedle sebe nesnesli sobě rovného a na sobě nezávislého, aby mohli spoutat Petra v jeho nástupcích. A protože se dá poutat i klíči, jak vidíme na slovech Kristových, pokoušeli se nejdříve o tento způsob. A teprve potom, když zjistili, že jejich klíče nestačí na spoutání Petra, použili řetězů.

Z evangelií poznáváme, že už židy trápilo, že se vyskytl Někdo, kdo nepotřeboval jejich povolení. Kdo konal zázraky a uzdravoval v sobotu a neptal se jich, zda smí. Proto ho odstranili; násilím, pro-

tože si nedal říci po dobrém. Ale po několika měsících místo jednoho vyrůstá celý zástup, apoštolové. Židé se s nimi dostávají do styku po prvé při uzdravení chromého od narození. Včera, ve svatvečer svátku sv. apoštolů Petra a Pavla, vypravovala o tom epištola.

Petr a Jan šli spolu do chrámu a u jedné z chrámových bran je prosil chromý žebrák o almužnu. „Podívej se na nás,” praví mu Petr. I pohlédl na ně pozorně, v naději, že něco dostane, a to více než od jiných. Petr však řekl: „Zlata ani stříbra nemám, ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod.” A vzav jej za pravou ruku, pozdvihl ho. Tu přišla síla do nohou a kostí chromého žebráka. Vyskočil, postavil se a chodil. Následoval je, kamkoli šli. Neustále se pohyboval, přešlapoval a poskakoval, jako by chtěl vychutnat v údech zdraví, jehož se mu právě dostalo. A po vzoru apoštolů nezapomíná, že se sluší poděkovat Bohu.

Nebylo divu, že tato událost vzbudila pozornost lidu. Vždyť mnoho návštěvníků chrámu chromého zná. Nejméně dvacet let den jak den jej přinášeli v nosítkách na totéž místo k bráně; tam sedával a žebral. Kdo by jej tedy za tak dlouhou dobu neznal? A kdo by nebyl zvědav, vida tohoto chromého vesele poskakovat? Pochopitelně se lidé sbíhali a byli plni otázek. A uzdravený? Drží se Petra a Jana, a pozornost, k němu upíranou, obrací na tyto apoštoly. Petrovi nezbývá nic jiného, nežli promluvit k žasnoucím zvědavcům: „Proč se tomu dívíte? Proč na nás hledíte, jako bychom svou mocí nebo svou silou uzdravili tohoto člověka? Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše. Vy jste ho sice vydali Pilátovi a dokonce, když se on rozhodl jej propustit, žádali jste, aby vám byl místo něho darován vrah a Ježíše, původce života, jste zabili; avšak Bůh ho vzkřísil z mrtvých třetího dne. My jsme toho svědky. Pro víru v Ježíše se dostalo tomuto plného zdraví. Vy, bratří, i vaši předáci, učinili jste to z nevědomosti; než usmrcení člověka je přece jenom hřích; tak daleko nevědomost nesahá, toliko nenávisť. Proto činite pokání, aby vám bylo odpuštěno.” Tak a podobně mluvil Petr.

Jenže jako Petrův Mistr, tak i Petr mluvil bez dovolení Velerady, neptal se jich, zda může chromého uzdravit, ani jim nesdělil, o čem bude mluvit k lidu. Proto během řeči přistoupili k oběma apoštolům kněží, velitel chrámové stráže a saduceové. Kromě svrchu uvedených důvodů tito poslední těžce nesli, že Petr mluví o zmrtvýchvstání. Apoštolové jsou zajati a vsazeni do žaláře, kde čekají do příštího dne na výslech. Celý případ je hlášen nadřízeným úřadům, kde z toho vzniká veliké zneklidnění. Poslové obcházejí členy vele rady a zván je každý, kdo něco znamená. Před několika málo měsíci umlčeli nenáviděného Nazaretského a nyní to už zase začíná znovu. Prý byl uzdraven chromý. Kde? Kdy? Který? Ten; ano, toho znají. Vždyť mu leckdo hodil příležitostně i nějakou měděnou minci do klína. Ale není v tom nějaký podvod? Jsou proto vyslý-

cháni svědci. Nedá se popřít, že muž, jenž býval chromý, je nyní úplně zdrav. Může chodit. Celý případ je prostý a jasný, a to je právě velmi mrzuté. Co mají dělat? Jistě už o tom ví celý Jerusalelem. Opravdu, hrozná nepříjemná věc. Sotva s pomocí toho protivného Piláta zjednali poněkud klid, aby se už zase zlobili nanovo.

Petr a Jan jsou předvedeni před veleradu. Před týmiž lidmi a na stejném místě stál před několika málo měsíci i jejich Mistr. Je zde Annáš, Kaifáš, starší lidu, učitelé zákona, i farizeové, kteří tehdy křičeli: „Hoden jest smrti!“ Je to totéž místo, kde Petr Pána zapřel, když služebná veleknězova v něm poznala Kristova učedníka. Dnes však zde stojí jiný Petr: pevnější, silnější, statečnější. Už nespolehá na sebe, nýbrž na Ducha svatého, který mu poví, co by měl říci.

Rozpaky veleradních pánů jsou patrný na jejich otázkách, jimiž dorážejí na oba zatčené. „Jakou pravomocí nebo v čím jméně jste to učinili?“ — Jako by to nevěděli. Nebo jako by bylo potřeba židovské policie k tomu, aby Petr vzal nemocného za ruku a řekl mu: „Vstaň a buď zdrav.“ — Velerada však počítá s něčím jiným: Výslech uzdraveného prokázal, že Petr výslovně pravil: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského.“ Velerada soudí, že oba tito rybáři se neopovází před nejvyšším soudem a před těmito muži, kteří měli dosti moci a odvahy přibít na kříž Ježíše Nazaretského, veřejně se hlásit k popravenému prorokovi z Nazareta. Budou se bát. A tím bude celá záležitost s chromým člověkem skoncována. — Avšak v tom se přepočítali. Ten bázlivý rybář Šimon — jaká se to s ním stala proměna? — praví: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kterého vy jste ukřižovali, kterého však Bůh vzkřísil z mrtvých, skrze Toho stojí tento před vámi zdrav!“ A Petr se nespokojuje jenom tím, že se nebojí veřejně jmenovat zavrženého a jimi odsouzeného proroka. Troufá si daleko více: „To je ten kámen, který byl zavržen od vás stavitelů, který se však stal kamenem úhelným. A není v nikom jiné spásy, neboť není jiného jména pod nebem, daného lidem, v němž bychom mohli být spaseni.“ — Velerada je zaražena. Co mají nyní dělat? Dávají vyvést apoštoly, potřebující čas, aby se mohli mezi sebou poradit. Zázrak popřít není možné, ví o něm celý Jerusalelem. Petr a Jan se nebojí. Musí se však lidem zavřít ústa, nesmí se to dále rozhlašovat. Ale jak to zařídit? Proto za neustálého vyhrožování nařizují oběma apoštolům, že nesmějí již nikomu z lidí mluvit v tom jméně. Běda jim, opovázili-li se ještě někdy učinit narážku o Ježíši Nazaretském. Natož aby je napadlo vyslovit jeho jméno! — A pak je propouštějí.

To je první srážka mladé Církve s úřadem, který se cítí oprávněn a současně dosti silný k tomu, aby křesťanství prostě zakázal. Policejně zakázáno! Jaképak dlouhé dohadování. Zakazujeme vám učit a kázat ve jménu Ježíše Krista! — Avšak odpověď obou apoštolů je stručná a jasná: „Posudte sami, je-li spravedlivé, abychom poslouchali více vás než Boha. Nemůžeme nemluvit to, co jsme viděli a slyšeli.“

Takových srážek za dva tisíce let, co Církev trvá, bylo už celá řada. Kolikrát chtěli králové papeži nařizovat, co smí a co nesmí mluvit, a byli to i katoličtí králové. Ale vždy to dopadlo tak, jako po prvé: „Sluší se více poslouchati Boha než lidi.“ Snad proto Prozřetelnost sama to zařídila tak, že papež měl svůj vlastní stát, aby nepodléhal žádné moci světské a mohl tak říkat pravdu na všechny strany, padni komu padni. Krásně píše papež Lev XIII.: „Dosud byla jediným prostředkem, kterého Prozřetelnost používala k ochraně papežů a jejich nutné svobody, jejich světská suverenita. Tam, kde papež suverenní nebyl, tam byli papežové buď pronásledováni a jímáni, nebo posíláni do vyhnanství; vždy však byli závislí na moci světské. Celé dějiny jsou toho důkazem.”

Slyšeli jsme dnes v epistole, že papež Petr sedí ve vězení a je hlídán. Jsou na stráži vojáci, je na stráž i Církev: Vojáci napínají uši a oči, církev se modlí. A modlí se tak, jak se křesťan modlit má: ponechává Bohu na vůli, zda a kdy a jak papeže vysvobodí. Nebyla vždy tak brzy vyslyšena modlitba církve jako při první srážce církve s úřady. Tak papež Pius VII. byl po dlouhá léta Napoleonovým vězněm, byv předtím zbaven i svého papežského státu. Nechtěl poslouchat, proto byl vězněn. Avšak i tehdy se modlila církev, ovšem trochu déle než za Petra, ale i tentokrát její modlitba byla vyslyšena: po prohrané bitvě Napoleon se stává sám vězněm a papeži je vrácen jeho stát. Již sedmnáctkrát bylo papežům vzato jejich území — záruka to jejich suverenity — ale také po sedmnáctkrát se vrátili zpět do svého státečku, byť byl maličký jen několik kilometrů.

Někteří sice vidí něco hrdinského v tom, vzepře-li se kdo proti církevní autoritě a proti papeži. Tož, nelze popřít, je v tom jakási síla a kus velikosti. Jenže je to podobná síla a podobná velikost, jakou projevil pyšný anděl, když se vzepřel Bohu a prohlásil: „Nebudu sloužit.“ Pravá velikost a opravdové hrdinství spočívá v poslušnosti. Proto byl božský Spasitel poslušný až k smrti, a to smrti kříže.

Proto i my dáváme se spoutati řetězy poslušnosti zákona Božího u vědomí, že jsou to okovy spasitelné, kdežto neposlušnost spoutává do okovů vášní, hříchů a věčné zkázy. Za věrné vytrvání v okovech poslušnosti bude nám zlatým klíčem, Petrovi svěřeným, otevřena brána království nebeského.

B i b l i c a

PŘÍLOHA PRO STUDIUM A PASTORAČNÍ VYUŽITÍ BIBLE

Řídí: Univ. prof. dr Jan M e r e l l. Praha XVIII - Střešovice,

Pod Vyhlídkou 715

Univ. prof. dr J o s e f B ú d a (Bratislava):

ÚSKALIA STARÉHO ZÁKONA.

*Předneseno v Cyklu přednášek o Písmu svatém 25. listopadu 1948
v Městské knihovně v Praze.*

Biblia je kniha, ktorej pôvodcom je Boh. Autori ľudskí, ktorí z vnuknutia Ducha Svätého napísali spisy Písma svätého, sú len nástrojmi Ducha Svätého. Nástrojmi síce rozumnými, písali svojou rečou, používali svoj spôsob vyjadrovania, ale jednako len nástrojmi, pretože písali iba to, čo Boh chcel dať napísať. Biblia teda obsahuje zjavenie Božie. Svoje zjavenie dával Boh ľuďom postupne, počnúc od najstarších čias, hneď od prvých ľudí, až do doby Ježiša Krista a apoštolov. Starý zákon obsahuje dejiny zjavenia až po príchod Ježiša Krista.

Medzi jednotlivými knihami Písma svätého môže byť rozdiel čo sa týka ich dôležitosti pre nás. Veď, ako sme podotkli, zjavenia Božieho sa dostávalo ľudskému pokoleniu postupne; až sa dosiahlo vrcholu v zjavení novozákonnom, ktoré dal Boh prostredníctvom svojho Syna, Ježiša Krista a jeho apoštolov. Je pochopiteľné, že vrchol je dokonalejší, než začiatky. Keď však pozeráme na pôvod biblických spisov, niet medzi nimi nijakého rozdielu, keďže pôvodcom všetkých je neomylný Boh.

Svätí otcovia cirkevní volajú knihy Písma svätého listami, ktoré nebeský otec z večnej vlasti, do ktorej sa aj my ponáhlame, posielal svojim deťom, nachádzajúcim sa tu na zemi ešte vo vyhnanstve. Ako je potom možné, že hovoríme o úskaliach v starozákonnom Písme svätom. Či otec nebeský kládol úskalia do cesty svojich deťom? Ak je tomu aj tak, Boh isteže mal svoje príčiny, prečo tie úskalia položil. Zato, že sú v mori úskalia, ešte nemožno povedať, že more je zlé. A ešte sme nezbadali, žeby sa ľudia pre úskalia boli prestali plaviť po mori. Iba že nesverujú lode do rúk detí. Pätnásťroční kapitáni sú dobrí len v románoch na pobavenie detí.

Podobne by to bolo aj s Písmom svätým. Nepatrí do rúk ľudí, ktorí sú na jeho čítanie vôbec nie pripravení, nepatrí teda do rúk deťom, či už sú to deti malé, či dospelé. S týmto majú veľké ťažkosti aj protestanti, u ktorých je predsa Písmo sväté jediným prameňom viery a ktorí — aspoň teoreticky — dávajú právo každému vykladať si ho podľa svojho. Aj u nich sú hlasy, že deťom možno dať

Písmo sv. do ruky iba v škole, kde sa má prísne dozerať, aby čítaly len to, čo je pre ne a nelistovaly v Biblii na miestach, ktoré by im mohli poškodiť. Iní by chceli u nich zaviesť nejakú školskú Bibliu, ktorá by obsahovala iba Nový zákon a Žalmy, a to ešte k tomu, ako Rietschel píše, „revidované vydanie Nového zákona, ktoré by pohlavné výrazy uvádzalo v zmiernenej forme.” Isteže Vám pritom prídu na myseľ časy, ani nie tak dávne, keď sa určité smery usilovali tiež revidovať Bibliu a ju „odžidovčiť”. No revidovaná Biblia prestala by byť Bibliou, veď Boha predsa nebudeme cenzurovať. A už Luther písal takto: „Židia, ako to píše Hieronym, zakázali čítať prvú knihu Mojžišovu každému, kto nie je rozumove zrelý a nedosiahol tridsiaty rok. Podobne nedali čítať mladým ľuďom ani niektoré knihy Písma svätého. A ja nemyslím, pokračuje Luther, že toto opatrenie zaviedli hrubí pokrytci, ale nazdávam sa, že to urobili rozumní ľudia” (Pozri: Bredow: Martin Luther, str. 193).

Už z toho vidno, že je nesprávna zásada, akoby Písmo sv. bolo jediným prameňom, z ktorého si každý môže podľa ľubovôle čerpať svoje články viery. Katolícka a ako už z vecí samej plynie, jedine správna zásada je, že človek nie to má veriť, čo je v Písme svätom, ale to, čo mu Kristova Cirkev k viere predkladá. Veď Kristus svoj učiteľský úrad nesveril každému jednotlivcovi, ale len Cirkvi svätej. Teda Cirkev je to, ktorá čerpá pravdy viery a mravov z Písma sv. (a, pravda, aj z ústneho podania). Ku spaseniu nie je nevyhnutne potrebné čítať Písmo sv., i keď je to veľmi užitočné. Veď ak by to bolo potrebné, boli by z neba vylúčení všetci, čo nevedia čítať, ba, napríklad ešte aj takí sv. Štefan prvý mučeník, ktorý nečítal novozákonné Písmo sv. proste preto, lebo ho ešte nebolo, keď tento mučeník zomrel. Kristus Pán poslal apoštolov predovšetkým hľás a ť Evanjelium, veď počutému slovu rozumie každý, i neučený, ak sa mu predloží v reči, ktorá mu je známa. Aby rozumel písanému slovu, musí sa najprv naučiť čítať. Písmo sv. dal teda Kristus P. Cirkvi sv. ako prameň viery popri tradícii.

No Cirkev sv. jednako dáva Písmo sv. aj do rúk svojich veriacich, lebo jeho čítanie, i keď nie je potrebné, je predsa veľmi užitočné. Keďže však Biblia vlastne a pôvodne nie je určená k tomu, aby bola každodenným čítaním najširších vrstiev, a okrem toho vznikla za okolností úplne odlišných od životných okolností dnešného, najmä západného človeka, má Cirkev svoje výhrady a dáva určité smernice, ktorých sa treba držať pri čítaní Biblie. Preto dovolí svojim veriacim čítať iba katolícke vydania a schválené preklady Písma sv., a požaduje, aby vo vydaniach Písma sv., ktoré sa dostanú do rúk veriacich, boli náležite vysvetlivky. Cirkev, keď robí toto opatrenie, netvrdí, že nekatolícke vydania sú vždy zlé a obsahujú chyby a omyly, ale musíme uznať, že koná správne, keď sa stará, aby sa do rúk jej veriacich dostali len vydania, preklady a výklady Biblie, kontrolované učiteľským úradom, ktorému Kristus sveril Písmo sv. i jeho výklad.

Týmto pokračovaním chce vlastne Cirkev odstrániť úskalia, na ktoré mnohí narážajú najmä pri čítaní Starého zákona. Lebo keď lepšie uvážime vec, úskalia vlastne ani nie sú v starozákonnom Písme svätom, ale v nás. Zaviňujú ich hlavne tri skutočnosti:

1. Naša nevera, alebo slabá viera.
2. Ľudská nevedomosť, už či sa skrýva v nás, či v niekom inom.
3. Prejemnosť moderného človeka. Prejemnosť ani nie tak v konaní, ako skôr v spôsoboch a vyjadrovaní.

1. O vyslovenej nevere škoda hovoriť. Tej je kameňom úrazu celá Biblia, ba celý svetonázor, ktorý Biblia hlása. Je prirodzené, že kde niet Boha, tam nemôže byť ani Božieho zjavenia. A, pravda, tam nemôže byť ani zázrakov. Nemá ich kto robiť a nemá ich prečo robiť. Zázraky robí len Boh a len tým cieľom, aby dokázal človeku, že on k nemu hovoril. Pochopiteľne ani panteistický takzvaný boh nebude robiť zázraky i keby takýto boh bol naozaj nejakým duchom sveta. Takýto boh, alebo takýto duch sveta nie je suverénnym pánom prírody a jej zákonov, je ich otrokom, bez nich sa nemôže pohnúť. A keďže Biblia je plná vypravovaní o zázrakoch, je zjavné, že takýmto svetonázorom je ona len knihou rozprávok.

Nie je mojou úlohou tu dnes dokazovať jestvovanie Boha, fakt zjavenia a možnosť i skutočnosť zázraku. Hovorím ku katolíkom, o ktorých musím predpokladať, že sa o týchto pravdách presvedčili odinakiaľ. A hovorím zrovna k tým, ktorí tieto pravdy veria a zázraky Starého zákona sú im jednako kameňom úrazu. Rozumovanie týchto ľudí možno shrnúť približne do týchto viet:

Ja skloním hlavu pred skutočnosťou, že Ježiš Kristus uzdravoval chorých, nasýtil hladných, utíšil búrku na mori, ba aj mŕtvych kriesil, dokonca aj sám vstal z mŕtvych. Ale je predsa len enormné, úžasné a neuveriteľné, že Boh sám zasahoval do dejín celého národa, a to cez dlhé storočia, konal k vôli nemu zázraky o akých svet neslýchal. A keď k tomu uvážime, že to všetko konal pre národ, ktorý bol v porovnaní s vtedajšími kultúrnymi národmi tak málo kultúrny a (hovoria) — nuž priznajme si úprimne — tak málo sympatický, ako je národ židovský, ťažko je nám ten zásah Boží veriť. Ďalej je predsa len ťažko uveriť a je azda aj Boha nedôstojné, že Jonáša prehltla či už veľryba a či žralok, za tri dni ho držala v sebe a potom ho živého vyvrhla na breh. Podobne treba vraj myslieť aj o iných zázrakoch, napr. o tých, ktoré konali proroci Eliáš a Elizeus.

Ťažké sú to reči! A mne je nemožné odpriestraníť každý kameň a kamienok. To by som musel za jediný večer podať podrobný výklad celého Starého zákona a svojim poslucháčom bohoslovcem to nedokážem ani za niekoľko rokov. Podám len niekoľko všeobecných zásad.

Odbavme najprv ten, vraj, nesympatický národ. Nebudem mu robiť apologiu. Ale z nás často azda predsa len hovorí závišť. Chcel

by som to dokázať skutočnosťou, že keď ten národ trpel, všetci sme spolucítili s ním. Ale nech sa veci dnes majú akokoľvek, nesmieme zabúdať na mravných a duchovných velikášov, ktorých kedysi tento národ vychoval. Lepšie rečeno, ktorých v tomto národe vychoval Boh. A nesmieme zabúdať, že Peter, Pavol, Jozef, syn Dávidov, Ján Krstiteľ, Preblahoslavená Panna a aj sám Syn Boží, Ježiš Kristus vyšli z lona tohto národa. To sú fakta, ktoré sa môžu niekomu nepáčiť, ale sú to fakta a *contra factum non valet argumentum*, skutočnosť neodčiniš nijakými dôvodmi.

Pritom zabúdame, že zázraky v dejinách tohto národa nerobil Boh pre tento národ. Veď to všetko bola iba príprava na mesiášsku spásu, ktorá mala svitnúť a aj svitla všetkým národom. A sv. Pavol píše, že jeho nešťastný národ bude posledný, ktorý túto spásu prijme.

Pravda je, že tento národ bol obklúčený národmi oveľa kultúrnejšími. Hettíti, Egypťania, Asýri, Babylonci, Peržania, neskoršie Gréci a Rimanovia stáli kultúrne nepomerne vyššie než Izrael. Ale v náboženských veciach všetky tieto národy stáli úboho nízko. Všade prekvitala hanebná modloslužba. Zatiaľ Izrael so svojim jednobozstvom stojí na takej výške, na akú sa vlastnými silami nikdy nedopracoval nijaký národ. A mne je ľahšie uveriť všetky zázraky Starého zákona, než uveriť, žeby sa Izrael bol tejto výšky dopracoval bez zázračného zásahu Božieho. Izrael a jeho posvätné knihy tento zásah nepopierajú. Keby bol býval veľkým, mocným a kultúrne veľmi vyspelým národom, bol by azda povedal: *Manus nostra excelsa et non Dominus fecit haec omnia*. Toto všetko je dielom našej moci a nie dielo Božie.

Čo povedať o ostatných námietkach? Všetko, čo sa deje proti zákonom prírody, i keby se dalo zbadáť len mikroskopom, je enormné, úžasné, neuveriteľné, pretože sa deje na vyšší zásah. Keď raz veríme zázrak, je naozaj malicherné, chcieť všemohúcemu a vševediacemu Bohu predpisovať, čo má byť preň dôstojné a čo nie. Predsa nezabúdajme, že v očiach Božích nič nie je veľké. Ale v jeho očiach ani nič nie je malé. Úskalie je teda nie v zázrakoch Starého zákona, ale v tom, žeby sme chceli Boha merať svojimi biednymi meradlami, dokonca by sme mu azda chceli predpisovať. On sám však hovorí u Izaiáša: „Myšlienky moje nie sú myšlienky vaše a cesty vaše nie sú cesty moje. Ako sú nebesá vyvýšené nad zem, tak sú moje cesty vysoko od ciest vašich a myšlienky moje od myšlienok vašich.”

A len tak na príklad sa zastavme pri Jonášovi, ktorého príbeh sa nám vraj nepáči. Nuž či zabúdame, akú úžasnú vec mal Boh na mysli, keď tento zázrak urobil? Sám Spasiteľ tvrdil, že Jonáš predobrazoval jeho smrť a zmŕtvychvstanie, teda najväčšie skutky nášho vykúpenia. A toto by malo byť Boha nedôstojné? Skutočne hodno si pripomenúť slová sv. Pavla: „Boh si vyvolil práve to, čo je svetu bláznivé, aby zahanbil múdrych; čo je svetu slabé si vyvolil Boh,

aby zahanbil mocných; čo je svetu neurodzené a čím pohŕda, vyvolil si Boh, a čo je ničím, aby znemožnil to, čo je (svetu) niečím, takže sa nikto nemôže pred ním chváliť.” Usilujme sa upevniť svoju vieru, hlbšie vniknúť do tajomstiev Božích a množstvo úskalí zo Starého zákona zmizne.

2. Druhou príčinou úskalí, ktoré nachádzame v Starom zákone, je ľudská nevedomosť. Svätopisci nemohli vysloviť mylný úsudok, pretože stáli pod vlivom Božieho vnuknutia, ich omyl by bol preto omyl vševediaceho Boha, čo je absurdum. Ale zachovanie kníh Písma svätého sveril Boh už obyčajným ľuďom. Opisovači kníh Písma svätého neboli Bohom osvietení, ale len každodenní ľudia. K zachovaniu zjavenia Božieho stačí, keď sa zachová podstata Písma sv. a nie je potrebné, aby sa bez zmeny zachovala každá jeho písmena. K tomu však je dostatočná obvyklá pozornosť ľudí a nie je treba, aby Boh ustavičným zázračným zasahovaním staral sa o zachovanie Písmen tam, kde stačí zachovať podstatu a ducha. Teologickou zásadou je, že *miracula non sunt multiplicanda*, zázrak treba prijať iba tam, kde je to naozaj potrebné. Ale práve preto, že Písmo sväté z pôvodného svätopiscovho a aj z neskorších exemplárov opisovali len slabí ľudia, vklzlo sa do neho mnoho menších chýb, najmä pravopisných; vklzly sa nepravé číslice a skomolené vlastné mená, pri opisovaní ktorých najľahšie sa stávajú chyby. Biblická kritika sa usiluje text opäť priviesť do stavu, v akom vyšiel z rúk svätopiscových. No na niektorých miestach sa to nedarí. Netreba sa však báť, rozdiely sa netýkajú podstaty, ani vecí dôležitých, ale len vecí podradných. Jednako sú však miesta, ktorých smysel dnes už nevieme s istotou určiť a tu sa mienky učencov rozchádzajú. Každý prekladá miesto tak ako sa mu to vidí najpravdepodobnejším. To spomínam len preto, aby ste vedeli, odkiaľ pochádzajú prípadné rozdiely v prekladaní, keby ste niekedy porovnali viac prekladov Písma sv. Na takéto vety treba hľadiť ako na posvätné relikvie, ktoré sú nám vzácne i vtedy, keď sa nezachovali v pôvodnej neporušenosti.

Častejšie však to býva naša vlastná nevedomosť, ktorá nás zavedie na úskalie. Stáva sa, že v Písme sv. hľadáme to, čo tam nie je. Boh dal svet ľuďom a ponechal na ich vôľu, aby ho skúmali, pitvali a opisovali. Do toho sa im nepletie. Boh nedal písať prírodopisy, ani geologie, ani astronómie, ani nijaké iné ľudské vedy. On dal napísať svoje zjavenie, týkajúce sa nadprirodzeného cieľa ľudí. Ak sa jednako stane, že svätopisec sa aj o podobných veciach vyjadruje s celou určitosťou a tak, že je zreteľné, že vyslovuje svoj úsudok, je neomylný. Ale takéto prípady sú nadmieru zriedkavé. Ak sa svätopisec podobných, k svetským vedám patriacich vecí dotýka, obyčajne nemá ani na mysli vyslovovať svoj úsudok. Píše len rečou, srozumiteľnou svojim čitateľom. Príkladmi vám to objasním.

Veľký poplach býva napríklad pre zázrak, opísaný v Knihe Jozuovej, že slnko zastalo a deň sa predlžil. Poplach ani nebýva preto, že sa deň predlžil; veď to mohol Boh urobiť nejakým, pravda zázračným, lomením slnečných lúčov alebo nejakým iným spôsobom, beztoho, že by bol musel narušovať celý svetový poriadok. Reči sa robia proti Písmu sv. preto, že hovorí o zastavení slnka. Čo sa slnko má zastavovať, keď vždy stojí. Hrozná vec: Sväté Písmo tvrdí, že sa slnko točí okolo zeme, a dnes predsa každé dieťa vie, že sa zem točí okolo slnka. Alebo, aby som sa aj ja aspoň raz vyjadril trochu odborne: Biblia sa mylí, lebo sa vyslovuje za systém geocentrický, kdežto sústava nášho sveta je heliocentrická.

Nuž svätopiscovi ani len na um neprichádza pri tejto príležitosti vysloviť svoj úsudok. Možno, že on, ako ostatní ľudia jeho doby mal v tejto veci mýlny úsudok. Ale tento mýlny úsudok pod vplyvom Božieho vnuknutia vôbec nevyslovuje. Pod vplyvom Božieho vnuknutia chce povedať iba to, že sa deň zázračným spôsobom značne predlžil. A to vyjadruje tak, ako to vyjadrovala jeho reč v jeho dobe: „slnko sa zastavilo.“ A prezradím vám tajnosť, ktorú všetci poznáte: ešte aj dnes sa vyjadrujeme podobne. Keď chceme, aby sa deň skrátil a skôr bol večer, zaspievame si: „Zapadaj slniečko,“ a nikomu nepríde na myseľ, že sa vyjadrujeme o našej svetovej sústave, a že si myslíme, že sa slnko točí okolo zeme. My na to vtedy vôbec nemyslíme, len hovoríme tak ako nám to káže naša reč. To isté robil aj svätopisec, prečo by sme zrovna len o ňom mali povedať, že sa mylí.

Alebo v Ž. 57 (58), 5 hovorí biblický básnik o bezbožných sudcoch a tvrdí, že sú k napomínaniu takí, ako hluchý had, ktorý si pred zaklínačom zapchá uši. Toto je úsudok autorov, ktorý chce vysloviť; to čo hovorí o hadoch je len obraz. Je známe, že umenie zaklínať hadov bolo v staroveku rozšírené. A zaklínači si boli vedomí, že niektoré druhy hadov sú zaklínacej hudbe neprístupné. To, pravda, že takýto had, na prvé zvuky zaklínačovej hudby pritlačil si jedno ucho k zemi, druhé si zapchal chvostom, patrí do ríše rozprávok. A svätopisec niečo podobného ani netvrdí, len po obraz, ktorým chce zvýrazniť hluchosť bezbožných sudcov, siaha do ríše rozprávok. To predsa robievame aj my a nik nás za to neobviňuje, že veríme rozprávkam. Aj my hovoríme o tantalských mukách, o sifyzskej robote a predsa dobre vieme, že aj Tantalos aj Sisyphos patria do gréckej mytológie, teda do ríše rozprávok.

Ľnokedy zasa sú naše znalosti nie d o s t a t o č n é a už neraz sa ukázalo, že Biblia mala pravdu a nie ľudská, ešte nevyspelá veda. O nejednom historickom tvrdení Biblie sa s veľkým hukom hlásalo, že je omyl a archeologické nálezy nakoniec dokázaly, že predsa Biblia má pravdu. O tom ste však počuli v inej prednáške. Ja zasa z prírodopisu uvediem jeden príklad.

Kniha Prísloví 6, 6—8 píše: „Choď, lenivec, k mravcovi, pozoruj jeho počínanie. Hoci nemá vodcu, ani predstaveného, ani knieža,

jednako si chystá v lete pokrm, v čase žatvy sbiera, čím sa bude živiť." V minulom storočí našli v tejto krátkej stati až dva omyly. Prvý: mravce sa nekrmia zrnom, ale hmyzom, sú mäsožravci. Druhý omyl: mravce sú v zime v letargii a úplnej nečinnosti, ani nežerú, nepotrebujú teda odkladať zásoby na zimu.

Kedysi bola táto starostlivosť mravcov povestná. Horác (Sat. I. I. 35) píše o mravcovi, formike, že je „haud ignara ac non incauta futuri,” pozná svoju budúcnosť a stará sa o ňu. Alebo Vergilius (Aeneid IV, 403) hovorí o mravcoch, že sú „hiemis memores”, pamätajú na zimu. Podobne píše Sv. Ambróz a sv. Hieronym. A dnes už veľmi dobre vieme, že sa nemýlili, nemýli sa teda ani Biblia. V Európe známe vyše sto druhov mravcov. Z týchto druhov Atta barbara (čierny), Atta structor (hnedý) a Pheidole megacephala robia zásoby. Prvé dva druhy sú v Palestíne veľmi rozšírené a živia sa zrnom. V každom zrne je škrobovina s glukozou a táto je pre mravce veľkou pochúťkou. Učenec Tristram pozoroval mravce v Palestíne a zistil, že v januári, teda uprostred, pravda miernej zimy palestínskej boli v plnej činnosti. Svätopisec mal na zreteli svoj kraj, Palestínu.

Ak sa budeme snažiť odstraňovať svoju nevedomosť, zase od-priestraníme niekoľko úskalí, ktoré sa nám stavajú do cesty pri čítaní Starého zákona.

3. Konečne nám tvorí úskalía aj naša prejemnosť v spôsoboch a vyjadrovaní. Pre mnohých je kameňom úrazu zdanlive prepíata telesnosť v niektorých knihách Starého zákona. Bol by omyl vec vykladať tak, že sa Písmo sv., teda Boh, ktorý Písmo vnukol, prispôsobuje telesnosti východniarov.

Je pravda, že čím prirodzenejší a prostejší je človek, tým viac sa drží správnej zásady: naturalia non sunt turpia, prirodzené veci nie sú podlé, a hovorí o týchto veciach dosť otvorene, beztoho, žeby sa na tom pohoršoval či on, či jeho okolie.

To, čo v Starom zákone čitateľa dnešného razenia zvyklo pohoršovať, sú niektoré chúlостivé deje a niektoré zdanlive neslušné výrazy. Pozrime sa veci konkrétne do očí.

Chúlостivé deje. Starozákonné Písmo sväté na niekoľkých miestach opisuje hriechy a výstrednosti proti šiestemu prikázaniu. Ale robí to vždy veľmi vážne, vždy z dôležitých príčin a tak, že nenavádza, ani nepokúša ku hriechu, naopak, odstrašuje od neho. Veď sa o týchto hriechoch musí hovoriť aj na kanclí a v spovednici. A pri hlásaní slova Božieho, keď sú deti nie prítomné, musí sa o týchto veciach hovoriť dosť otvorene, pravda, vždy slušne. Kto sa kedy pohoršoval, keď o tomto počul na misiách pri stavovskom vyučovaní? Alebo keď o tom čítal vo vážnych knihách, najmä mravoukách?

Udalosti, ktoré nepatria deťom a pri čítaní ktorých sa dospeli neraz pohoršujú, sú tieto:

Hriech Lotových dcér. (Gn. 19., 30—38.) Moabiti a Ammoniti boli v celých starozákonných dejinách nepriateľmi Božieho národa, ba Písmo ich neraz predstavuje ako stelesnených odporcov Božích záujmov. Opisovaním hriechu Lotových dcér chce poukázať na to, že i pôvod týchto národov je hriešny a podlý. Pritom čin dievčat odsudzuje. Veď uvádza, že sa Lot len v úplnej nepríčetnosti mohol tohto skutku dopustiť; jeho dcéry však konaly v hrubej nevedomosti a s úmyslom zachovať svojmu rodu potomstvo. Nesmieme zabúdať, že sa to stalo po hroznom spustošení Sodomy, Gomory a okolitých dedín. Môže mať pravdu sv. Ambróz, keď píše o Lotových dcérach: „Nazdávaly sa, že bol spustošený celý svet, nielen okolitý kraj a že zo všetkých národov ostaly iba samé s otcom.”

Hriech Onanov. (Gn. 38, 1—10.) Onanov brat Her zomrel bezdetný. Podľa vtedajšieho práva mal si jeho vdovu Tamaru vziať nasledujúci brat, Onan. Dieťa z tohto manželstva narodené malo patriť do rodu nebohého brata, aby jeho rod nevymrel. To Onan nechcel. Bol by chcel mať deti, veď vtedajší človek po nich túžil, ale by ich bol chcel mať pre seba a nie pre svojho nebohého brata. Preto spáchal hriech, ktorý sa podnes volá jeho menom. Nuž tu ozaj bola veľmi dôležitá príčina pripomenúť tento hriech. Hoci vina ani nebola tak veľká ako vina mnohých dnešných manželov, ktorí vôbec nechcú mať deti, predsa ho stihol trest smrti, lebo „urobil ohavnú vec”. Keby Písmo sv. aspoň tento jeden raz nebolo poukázalo na ohavnosť podobného zneužitia manželských práv, mnohí by si mohli myslieť, že to ani nie je hriech.

Juda a Tamar. (Gn. 38, 11—30.) Tamar aj po smrti Onanovej ostala bezdetná. Svokor Juda ju mal dať za ženu svojmu tretiemu synovi, Selovi. No neurobil tak, lebo sa bál, že i ten zomrie pri nej. Tamar si pomôže ináč. Jej hriech je podobný hriechu Lotových dcér, pravda, nie je taký veľký, lebo jej Juda nebol otcom, iba svokrom. Zmierňuje však jej vinu, že chcela mať dietky, v čom jej Juda zabráňoval. Sám tento patriarcha je potom nútený uznať, že vina Tamarina je menšia, než vina jeho, veď ju mal dať za manželku Selovi. — Pri tejto udalosti sa niekto i na tom môže pohoršiť, že táto hriešna Tamar je jednou z pramatiek Ježiša Krista a je jednou z tých málo žien, ktoré sa spomínajú v rodokmeni Spasiteľa (Mt. 1, 1—16). K tomu veľmi pekne poznamenáva sv. Hieronym: „Pozoruhodné je, že v rodokmeni Spasiteľovom sa nespomína ani jedna zo svätých žien, ale len také, ktorým Písmo sv. niečo zazlieva, aby ten, ktorý prišiel pre hriešnikov, od hriešnikov pochádzajúc, sotrel hriechy všetkých. Preto sa neskoršie spomína aj Rut Moabitka a Betsabe, manželka Uriášova.”

Horlivosť Finesova (Nm. 25, 6—9). Dej je odstrašujúcim príkladom pre Izraelitov, aby sa chránili hriechu, a to najmä s pohankami, lebo tie ich zvädzajú nielen k nečistote, ale aj k modlo-

službe. Udalosť je hrozná a isteže pôsobivejšia, než prosté opakovanie príkazu „Nezосmilníš!“

Hriech Ammonov (2 Sm. 13). Dávidov syn Ammon znásilnil svoju nevlastnú sestru Tamaru (nepomýliť s Tamarou, nevestou Judovou, o ktorej bola reč vyššie). Hrozný osud Tamary skôr dojíma, než pohoršuje. Tá, keď ju Ammon po spáchaní hriechu vyhnal (nazdávala sa totiž, že ju teraz Ammon môže a má vziať za manželku) posypala si hlavu popolom, roztrhla si od žiaľu rúcho, zalamovala nad hlavou rukami a lamentovala. Svätopisec musel túto udalosť registrovať, pretože mala veľký vplyv na ďalšie udalosti. Pre tento hriech zabil Ammona Absolon, ktorý bol vlastným bratom Tamary. Následkom tejto vraždy sa potom Absolon dlho nemesel ukázať Dávidovi na oči a vlastne tu je aj koreň Absolonovej nenávisti k otcovi Dávidovi, ktorá sa neskoršie prejavila otvorenou vzburou.

Podobne má na ďalšie dejiny vplyv aj Dávidovo cudzoložstvo.

Okrem toho sa v biblickom zákonodarstve neraz uvádzajú podrobnosti o pohlavnom styku. Nezabúdajme však, že sú to zákony, ktoré mali hriechu zabráňovať a od neho odstrašovať. Chúlостivým výrazom sa neraz nevie ubrániť ani najmodernejšie zákonodarstvo.

Takto treba hľadiť aj na niektoré state prorockých kníh, kde sa modloslužba národa opisuje ako manželská nevernosť.

Zdanlive neslušné výrazy. Tu vlastne už prechádzame od chúlостivých dejov k chúlостivým výrazom.

Na označenie niektorých údov tela, ktoré sa človek hanbí ukazovať verejnosti a na označenie niektorých životných pochodov, má vari každá reč dvojaké slovo alebo výraz. Slovo, ktoré sa pokladá za hrubé a neslušné, a iné, ktoré bez úrazu možno používať i na „najsalonnejších“, ba najsvätejších miestach. Pôvodnými sú tie hrubé názvy. Lenže zprvoti ich isteže nik nepokladal za neslušné a hrubé. Slúžili jednoducho na označenie vecí a činov, ako slúžila na príklad slová: hlava, slina, spať atď. Lenže veci, o ktorých hovoríme, neraz vzbudzujú u človeka prirodzený odpor, inokedy ich človek pokladá aspoň za tajné, týkajúce sa len jeho samého, natoľko, že sa s nimi nemôže ísť na verejnosť. Preto aj ich schválne odhalenie inými pokladá za hrubú urážku. Zrovna preto všetky otázne slová a výrazy boli a sú veľmi vhodné na urážky a nadávky. A keď sa ich začalo užívať v tomto smysle, dostaly náter hrubosti a neslušnosti a boli vytrené zo slovníkov slušných rečí. Pre pojmy, ktorými sa takéto pojmy označovali, bolo treba nájsť nové slová a výrazy, ktoré sa pokladajú za celkom slušné. Keď to ináč nešlo, dotyčné pojmy sa opisali. Slová ako sú: výkal, močová rúrka, pohlavný úd, súlož, cudzoložstvo, pohlavný život, manželské spolužitie atď. sa používajú i v najvážnejších rečiach a nik sa na nich nepohorší, veď sa o týchto veciach niekedy musí hovoriť alebo písať a my ľudia v hovorovej alebo písanej reči vieme pojmy vyjadriť len slovami.

Myslím, že podobnú zmenu slova na označenie takýchto pojmov nájdeme aj v Biblii samej. U Izaiáša (hl. 36, 12, porov. 4 Krľ. 18, 27) nepriateľský vojvodca hrozí obliehaným obyvateľom Jeruzalema, že budú od hladu jesť svoj vlastný výkal a piť svoj moč. Slovo výkal je hebrejsky choráim a moč šén. Ale, tak sa zdá tieto slová dostali časom tiež neslušné prifarbenie. Aspoň je isté, že ich neskorší Židia nechceli čítať. V samotnom texte Písma sv. neurobili zmenu (to neurobili ani vtedy, keď išlo o zrejmu pravopisnú chybu; túto opravili len v poznámke), ale dotyčné slová označili, aby čitateľ zbadal, že miesto nich má čítať iné slovo, ktoré uviedli na okraji závitku. A to miesto choráim slovo seáh, špina a miesto slova šén výraz mémé raglájím — voda nôh. Sú to zrejme, neskoršie zavedené eufemizmy miesto slov výkal a moč.

Z toho však nasleduje, že mnohé výrazy, ktoré dnes pokladáme za chúlостivé alebo neslušné, voľakedy nemusely byť takými a je isté, že v Písme sv. takými ani neboly. Kto na celý pohlavný život pozerá vážne, ako na vec svätú, ktorú stvoril Boh a dal jej nemenší cieľ ako udržanie ľudského pokolenia, kto naň hľadá ako na čosi, pri čom Boh často stvorí nesmrteľnú dušu, ten pochopí, že sa Písmo sv. nemohlo ubrániť písať o týchto veciach. Veď práve túto stránku ľudského života bolo treba náležite usmerniť, lebo sa tu skrýva pre človeka, a to tak pre jeho časný, ako aj večný život, množstvo nebezpečenstiev. A keď pritom číta Starý zákon v pôvodine a pozná nielen slová, ale i ducha hebrejskej reči, ten sa ani na výrazoch nemôže pohoršiť, veď tých výrazov sa vtedy v hebrejčine užívalo tak, ako sa dnes užíva tých najsalonnejších výrazov na označenie chúlостivých vecí, keď treba o nich hovoriť. Ak sa teda niekto pohorší na výrazoch Starého zákona, vtedy je na vine buď nedokonalý, veľmi doslovný preklad: čo je v niektorej reči slušné a dobré, nebude vždy takým, keď sa otrocky preloží do inej reči. Kto myslí napr. u nás na zlé pri slove „horeznačky“ (č. naznak). A keby sa to etymologicky doslovne preložilo do inej reči, bolo by zrejme, že sa myslí na značku, ktorou sa od seba líšia pohľavia.

Inokedy je na vine čitateľ sám, že nasilu hľadá pohoršenie. Veď som poznal človeka, ktorý sa pohoršoval na slovách: „že bez muža — tak zvestuje — porodíš syna,” ktoré sme tak pobožne a bez akéhokoľvek tieňa pohoršenia spievali v starom texte piesne „Pred vekmi zvolená”. A bol to muž vážny, pobožný a vzdelaný, iba že mal chybičku, že vo všetkom, i v menách hľadal narážky na chúlостivé veci. Nuž potom ich nachádzal aj tam, kde nechcel. (Keď som si pozrel túto pieseň v novom Jednotnom spevníku, vidím zasa, ako sa časom mení postoj reči k niektorým výrazom. Uvedené slová sú tu nahradené výrazom: „že jak panna, tak zvestoval, porodíš syna.” Hoci starší text: „bez muža” viac zodpovedá reči biblickej, veď má na mysli slová Preblahoslavenej Panny: „Akože sa to stane, keď ja muža nepoznávam.”

Podotýkam, že ani Nový zákon nevyhýba príležitostne týmto

veciam. Tak v evanjeliu sv. Matúša napr. nájdeme výrok Pána Ježiša: „Sú eunuchovia, ktorí sa tak narodili zo života matky, a sú eunuchovia, ktorých ľudia urobili takými a sú eunuchovia, ktorí sami seba kastrovali pre kráľovstvo nebeské.” (Mt. 19, 12.) Pán rozumie tým ľuďmi, ktorí zachovávajú úplnú čistotu. — Spasiteľ hovoril o smilstve (Mt. 5, 27—30) o cudzoložnej žene (Jn. 8, 1—11), o žene, ktorá pracuje k pôrodu (Jn. 16, 21). A známe sú tiež výroky sv. Pavla, keď — aby som podotkol aspoň tie najznámejšie — napr. hovorí o krvesmilstve (1 Kor. 5, 1—3), o smilstve (1 Kor. 6, 12—20) a hneď zatým o manželstve a panenstve (1 Kor. 7, 1—40).

V e l p i e s e ň.

Osobitnú ťažkosť zvyklo robiť čítanie Velpiesne. Pohoršenie i tu pochádza z niektorých nám neobvyklých výrazov a prirovnaní ako aj z predmetu, ktorý Velpieseň ospevuje.

Neobvyklé výrazy a prirovnania. Čo som v predošlej stati povedal o výrazoch starozákonného Písma vo všeobecnosti, to treba prirodzene aplikovať aj na Velpieseň, veď je ona tiež len jedným zo spisov Starého zákona. Ani by som o tom hádam už nemal osobitne hovoriť, veď je to vecou podrobného výkladu otáznej biblickej knihy a nemožno tu podať výklad celej Velpiesne. Jednako pripomeniem aspoň niektoré výrazy a prirovnania, tie, ktoré pôsobia najviac ťažkosťou.

Podotýkam, že tie výrazy nemohly by zapríčiniť vážne pohoršenie ani vtedy, keby Velpieseň — ako to pripúšťajú aj ojedinelí katolícki učenci — ospevovala len čistotné, ideálne ľudské manželstvo alebo manželskú vernosť.

Niekoľko ráz sa v tejto knihe spomínajú prsia snúbenice. Pravda, na štyroch miestach hovoria o prsiach len preklady, pôvodina tam hovorí o láske. O koľko miernejšie znejú potom aj našim západniarskym ušiam výroky:

Veľp. 1, 1. Nech ma bozká jedným bozkom svojich úst
veď lepšia je tvoja láska než víno (por. i 1, 3).

4, 10. Jak krásna je tvoja láska, sestrička, snúbenica,
o koľko je lepšia tvoja láska od vína.

7, 13. Za svitu poďme k viniciam,
pozrime sa, či vinič pučí,
či sa roztvárajú kvietky,
či granátniky kvitnu:
tam ti dám svoju lásku.

Myslím, že sa nik nepozastaví na verši 8, 8, kde bratia snúbenice hovoria o svojej sestričke, že ešte nemá vyvinuté prsia.

Ostávajú ešte tri prirovnania prs. Dve z nich pôsobia na vážneho

čitateľa len svojou estetickou krásou, takže na niečo nemiestneho ani nepomyslí.

Súdte:

- 4, 5. Dvoje tvojich prs sú ako mládatká, dvojčiatka gazely, ktoré sa pasú medzi ľaliami.

- 7, 7 (hebr. 7, 8) Tvoja postava palme sa podobá
a tvoje prsia strapcom hrozna.

Neobvyklé je nám tretie prirovnanie: Velp. 8, 10, kde snúbenica hovorí: „Ja som múr a moje prsia sú sta veže.” Podobne sa veži prirovnáva v 4, 4 a 7, 7 hrdlo a 7, 4 dokonca aj nos. My pri spomienke na vežu hneď myslíme na jej veľkosť. Východný básnik však pri svojich prirovnaniach nemyslieva vždy len na najobvyklejšiu vlastnosť veci, ani nie na tú, ktorá je najnápadnejšia, ale hľadá aj vlastnosti iné. My napr. by sme sa pohoršili, keby nás niekto prirovnal hadom. Pán Ježiš však ešte aj u týchto, nám odporných tvorov nájde dobrú vlastnosť, ktorú vie odporúčať svojim apoštolom: buďte múdri ako hady (Mt. 10, 16).

Tak je tomu aj v spomenutých prirovnaniach Velpiesne. Je zrejmé z nich, že básnik nemyslí na veľkosť veže, ani nemá na mysli vežu obyčajnú, ale akúsi vežu osobitne krásnu. Hrdlo prirovnáva raz k veži Dávidovej, raz zase k veži zo slonoviny a nos k veži libanonskej. Kto sa do toho len trochu vžije, na toho spomenuté prirovnania prestanú pôsobiť smiešne a vidí v nich len krásu.

Nuž myslím, že spomínanie prs vo Velpiesni nikoho nepohorší. Veď kohože by pohoršilo sv. evanjelium, keď ústami akejsi ženy blahosláví prsia Nepoškvrnenej Matky Pánovej: „Blahoslavený život, ktorý ťa nosil a prsia, ktoré si požíval?” Poznamenávam, že slovo „život” v hebrejskej a aramejskej reči, v ktorej tento výrok ženy pôvodne odznel, predpokladá slovo beten, teda to isté slovo, ktoré čítame aj vo Velpiesni 7, 2 (hebr. 7, 3).

A kto by sa pohoršil na sv. panne Agate, ktorá svojmu trýzniteľovi, keď jej ten dal odrezať prsníky, vraví: „Nemilosrdný tyran, nehanbíš sa amputovať u ženy, čo si u matky sám sal?” A sama Cirkev sv. dáva v kňazskom breviári do úst tejto sv. panny slová: „Pretože som nechcela uposluchnúť rozkazy kniežat, dali mi mučiť prsníky.”

Dúfam tiež, že nikoho nepohoršia bozky a objatia snúbencov, ktoré sa vo Velpiesni spomínajú.

Ináč z týchto ako aj z nasledujúcich dvoch a aj niektorých iných prirovnaní Velpiesne vidieť, že svätopisec nemyslel na skutočnú ženu, ale na čosi vyššieho. Na čosi, čomu, pravda, v prenosnom smysle, veže naozaj môžu slúžiť na okrasu a hlavne na obranu a čomu Bohom daná pšenica a víno slúži za pokrm. Je to národ Boží. O tomto však až o chvíľku.

Najneobvyklejšie sú nám vari prirovnania 7, 2 (hebr. 7, 3): .

Tvoj pupček je okrúhly kotlík,
z ktorého nepochybí víno,
Tvoj život (doslovne: tvoje brucho) ako hľba pšenice,
obklopená ľaliami.

Spomínať pupček v takomto súvisi je nám naozaj nezvyčajné. No arabskí básnici ho často spomínajú ako predmet krásy. Druhé slovo: beten, brucho, život, je v Biblii časté. Ináč je tu vlastne zasa narážka na dva najcennejšie plody Palestiny, na pšenicu a víno. Pozoruhodné je, že prorok Ezechiel v 16. hl. svojej knihy, kde zo-vrubne opisuje, ako sa Boh staral o svoju snúbenicu a ako sa mu táto spreneverila, hovorí, že sa o budúcu jeho snúbenicu nik nestaral, keď sa narodila, nebolo ani, kto by jej prerezal pupček. Spomína teda to isté slovo, čo aj Velpieseň na posledne citovanom mieste. A že u Ezechiela snúbenica je národ vyvolený, to prorok výslovne hovorí. — Pri spomienke pšenice a vína zase kresťan nemôže nemyslieť na eucharistiu, ktorá má byť duchovným pokrmom novozákonnej Božej snúbenice, Cirkvi sv.

V e l p i e s e ň j e a l e g ó r i a. Z toho, čo som povedal, vysvitá, že vážnemu čitateľovi výrazy a prirovnania Velpiesne nemôžu pôsobiť pohoršenie ani v tom prípade, ak sa v nej opisuje čistá, Bohom vštepená láska snúbencov a manželov. Všetko sa však ukáže v úplne inom svetle, keď uvážime, že Velpieseň je viac, než prosté ospevovanie ľudskej lásky. Je to alegória, ktorá hovorí o láske Boha k vyvolenému národu. A nakoľko láska Boha k národu pretrvala starý zákon a zakladateľom novozákonného Božieho národa je Ježiš Kristus, ospevuje Velpieseň, ktorá má večnú platnosť, v novom zákone láskyplný pomer Boha Ježiša Krista k Cirkvi sv. Na prvý, povrchný pohľad by sa mohlo vidieť naozaj násilným toto prenášanie Velpiesne do tak vysokých oblastí. Mohlo by sa povedať: Keby autor Velpiesne naozaj bol písal o láske Boha k národu a nie o láske muža k žene, bol by to musel dať čitateľom nejako na vedomie; ale to autor nikde nespravil. V básni sa nespomína Boh a nespomína sa ani národ.

Takto môže hovoriť len kto nepozná povahu alegórie; kto nevie aká známa a rozšírená bola alegória o zasnubách Boha s národom v Starom zákone a ako si ju osvojil aj Nový zákon; a kto nevie, aký mali postoj k Velpiesni tí, čo ju prví dostali do rúk, prví ju čítali a boli isteže aj v styku s autorom. Preto nebude škodiť trochu si objasniť, čo je alegória.

Výrok: „Samson je ako lev“ je prirovnanie. Pravda, podľa latinského porekadla, *omnis comparatio claudicat*, medzi porovnanou vecou a vzorom vždy budú rozdiely, lebo prirovnanie nie je totožnosť; pri porovnaní sa myslí vždy len na určité vlastnosti porovnaných vecí.

Keď z prirovnania vynechám porovnávaciu spojku a poviem „Samson je lev,” už nemám prirovnanie. Veď už neprirovnávam, ale vlastnosti leva jednoducho prenášam na Samsona, hovorím teda v smysle prenesenom a mám metaforu (grécky metaferó — prenesiem).

Ak poviem, alebo napíšem celý dej (už bez spomienky Samsonovho mena) o tom, že na území kmeňa Dan žil lev, ktorý bol tak mocný, že naraz zabil tisíc Filištincov, že sa mu silou nik nevyrovnal a že na konci predsa podľahol, pretože ho zradila jeho vlastná levica: mám rozšírenú metaforu, alebo alegóriu. Ako z príkladu vidieť, básnik v alegórii už vôbec nespomína, o kom vlastne hovorí báseň, tým by oslabil jej pôsobivosť. Vie, že z okolností, ktoré spomína a ktoré sú čitateľovi známe, tento bude vedieť o kom je reč.

Je preto veľmi možné, že ľudia, ktorým sú dotyčné okolnosti či priestorove a či časove vzdialené a neznáme, nepochopia smysel alegórie a bude sa im vidieť násilným, keď sa im dej, ktorý spomína len leva, bude vykladať o Samsonovi.

Aplikujme to na velpieseň. Je nesporné, že v Izraeli bol veľmi dobre známy obraz, podľa ktorého Boh je snúbenec, národ Boží snúbenica. Treba len poznať spisy prorokov. Títo vyčítajú národu manželskú nevernosť, keď tento opustí svojho Boha, a modloslužbu národa volajú cudzoložstvom. Takto píše napr. Ozeáš (hl. 1—3), Jeremiáš (hl. 2—3). A prorok Ezechiel v spomenutej už hl. 16. svojho proroctva akosi ex professo opisuje, a to veľmi zovrubne, ako tento pomer medzi Bohom a národom vznikol, ako sa mu národ odcuzil a ako sa tento pomer obnoví. Čitateľom Velpiesne bola teda táto myšlienka veľmi dobre známa.

A že si Velpieseň aj takto vykladali, o tom niet pochybnosti. Svedčia o tom najstaršie židovské výklady tejto básne, ale svedčí o tom aj skutočnosť, že Židia hneď zaradili Velpieseň medzi svoje posvätné knihy. To by neboli urobili, keby tento spis nebol mal vyšší smysel. Ak v neskorších časoch vznikly o tejto knihe ojedinelé pochybnosti, proti tým židovskí učenci vystupovali veľmi rázne. Tak na židovskej synode v Jabne (okolo 100 po Kr.) R. Aqiba neváhal nazvať túto knihu jednou z najsvätejších kníh Starého zákona.

Aj Cirkev vždy takto vykladala Velpieseň. A to natoľko, že V. všeobecný snem (II. carihradský r. 553) nazval Teodora z Mopsuestie bezbožníkom, pretože sa opovážil vykladať Velpieseň v smysle naturalistickom, ako prostú ľúbostnú pieseň. Ale kresťanstvo prispôbilo smysel alegórie Novému zákonu: snúbenec je Boh Ježiš Kristus, snúbenica je Cirkev. Tento výklad o Ježišovi má svoje odôvodnenie v novozákonných spisoch. Kristus Pán sám sa nazýva snúbencom (Mt. 9, 15; Jn. 3, 29; Mt. 25, 1—12); tak ho volajú apoštoli (Zjav. 19, 7; 21, 2—9) a sv. Pavol výslovne volá Cirkev Kristovou snúbenicou (2 Kor. 11, 2; Ef. 5, 23—32).

Keď takto budeme chápať Velpieseň (a toto je jediné správne chápanie), prestanú všetky pochybnosti a pohoršenia.

Pre praktické čítanie si však dovoľujem ešte čosi podotknúť. Velpieseň, ako sme videli, opisuje podľa novozákonných pomerov vzájomnú lásku Krista a Cirkvi. No Cirkev je spoločnosť veriacich, preto sa vo Velpiesni vlastne ospevuje aj láska Kristova k jednotlivým dušiam, ktoré sú v milosti posväcujúcej. Zpomedzi všetkých ľudských duší najkrajšou a najsvätejšou je milostiplná duša Preblahoslavenej Panny. Preto je aj jej pomer k Spasiteľovi najláskavejší. A mnohí kresťanskí exegéti skutočne vykládali Velpieseň v tomto mariologickom smysle. A keď k tomu pridáme ešte prirodzený pomer Syna a Matky, budeme mať hojnosť myšlienok, s ktorými sa môžeme zaoberať pri čítaní Velpiesne.

Ako ináč nám budú znieť slová tejto básne: „Jeho ľavá ruka mi je pod hlavou a jeho pravica ma objíma,” keď pri ich čítaní budeme myslieť na Madonnu, ktorú objíma Jezuliatko! Alebo aj slová: „Svazok myrrhy mi je môj milý, odpočinie si na mojich prsiach”, keď pozrieme na obraz Bolestnej Matky, ako drží v náručí mŕtvé telo Božského Syna!

Ako sme sa mohli presvedčiť, úskalia Starého zákona vlastne nie sú v Starom zákone, ale v nás, nových ľuďoch, lebo nechápeme, alebo zle chápeme veci, ktoré kedysi prvým čitateľom Písma boli samozrejmé. Usilujme sa čítať Písmo sv. v dobrom katolíckom preklade, opatrenom dobrými odbornými poznámkami a nájdeme i v Starom zákone toľko myšlienok a toľko krás, že nám nikdy nebude ľúto námahy, ktorú venujeme znalosti a čítaniu Písma svätého.

Dr Josef Vašica:

BIBLE V ČESKÉ KULTURNÍ TRADICI

Dokončení z minulého čísla.

věcné, tak jazykové. Dobře se tu osvědčila spolupráce biblistů s filology (Cola a Ant. Klevety s Oldřichem Králíkem a Janem Springrem). Podobně i nejnovější překlad Nového Zákona, který právě vyšel (v Olomouci 1948) a je dílem dominikána prof. dra Pavla Škrabala, byl pořízen za jazykové spolupráce jeho řádového spolubratra dra Ondřeje Petru.⁶¹⁾ Konečně je tu ještě Merellův překlad a výklad čtyř listů sv. Pavla ze zajetí (Slovo Boží, 1942), šťastný to rozběh k novému komentovanému Novému Zákonu, který by mohl časem nahradit klasické dílo Sušilovo, dnes již poněkud zastaralé.

Česká bible, jak vidět z tohoto stručného přehledu, patří k našim nejdražším statkům, a to nejen po své vnější, materiální stránce, pro množství a krásu svých rukopisů, paleotypů i novějších tisků, nýbrž především pro svůj duchovní obsah. Byla kvasem, který mocně prostoupil celou naši národní bytost. V dějinách jejího textu obrazy se zřetelně pohnuté osudy naší vlasti. Je příkazem této tisícileté minulosti, aby i za našich rušných dnů zaujala bible v duchovním životě národa to přednostní místo, které jí patří. Odvěké pravdy, v ní obsažené, jsou jediným spolehlivým základem naší jednoty, naší síly a našeho dalšího rozvoje.

⁶¹⁾ Srov. revue „Na hlubinu“ XXII, 1948, str. 331-4. — k vůli úplnosti budiž uvedeno, že pražský biblista, prof. dr Jar. Sedláček vydal v Praze r. 1916 pro americké Čechy Písmo sv. Nového Zákona s perikopními lekcemi ze Starého Zákona.

KNIHY, KTERÉ VÁM MŮŽEME OBRATEM DODATI:

<i>Baar, Velkonoce</i>	brož.	75.—	
<i>Bělohávek, Den Páně</i>	váz.	112.—	
<i>Brait, Podstata křesťanství</i>	"	77.—	
<i>Dacík, O přátelství</i>	brož.	28.—	
<i>Hronek, Katechetika</i>	"	75.—	
<i>Hronek, Na klíně mateřském</i>	"	45.—	váz. 70.—
<i>Kadlec, Byzantské křesťanství</i>	"	70.—	
<i>Kudrnovský, Bohověda a její studium</i>	"	63.—	
<i>Krejsa, Sv. Terezie z Lisieux</i>	váz.	61.—	
<i>Reinsberg, Skaut přemýšlí o Kristu</i>	brož.	18.—	
<i>Resl, Katechese II. díl</i>	"	114.—	
<i>Schaller, Sv. Benedikt</i>	"	90.—	váz. 130.—
<i>Šalda, Listy o poesii a kritice</i>	"	90.—	" 130.—
<i>Třebízský, Pomaněnky</i>	váz.	75.—	
LOGOS roč. I.	"	160.—	
LOGOS roč. II.	"	240.—	
LOGOS roč. III.	"	240.—	
Desky na Logos III. roč.		22.—	

Knihkupectví U sv. Jindřicha
BOHUSLAV RUPP, PRAHA II, JINDŘÍŠSKÁ UL. 23.

/de oddělte, vyplňte a pošlete neuvplaceně

Datum:

Objednávám na dolo uvedenou adresu — doporu-
čeně se sl. listem na dobírku — pošlete obratem.

PŘESNÁ ADRESA:

NOVINKY KATOLICKÉ LITERATURY

kteřé Vám obratem dodá Vaše knihkupectví U sv. Jindřicha,
BOHUSLAV RUPP, PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ UL. 23

Dr Jan Merell, STUDIUM A ČETBA BIBLE. Úvodní svazek Komentářů Písma svatého, které vyjdou v deseti svazcích. Komentáře Písma svatého vyplní velkou mezeru v naší české bohovědné literatuře. Od doby Sušilovy nemáme samostatného komentáře k Novému Zákonu a přece posledních padesát let, jak ukazuje encyklika O časovém podporování biblických studií, přineslo tolik nového pro poznání textu i obsahu Knihy knih. A právě výkladem a rozбором této encykliky zahajuje Dr Merell tyto komentáře a činí z této knihy jakýsi úvod do studia Písma svatého. Stran 143, cena za brož. Kčs 60.—.

Svatý Augustin, učitel Církve, Čtvero pojednání o KŘESŤANSKÉM BOJI. Přeložil P. Maurus Verzich O. S. B., opat emauzský. II. svazek Patristické knihovny. Čtyři spisy velkého světce, které vyšly pod jedním společným názvem, jsou díla, která mají svůj společný základní motiv: zdůraznění pravé, čisté víry jako nezbytného základu pro správný mravní život, pro úspěšný křesťanský boj, jímž rozumí sv. Augustin boj proti ďáblu přemáháním zlých žádostí. Stran 140, cena za brož. Kčs 50.—.

Emanuel kardinál Suhard, ROZMACH ALEBO ÚPADOK CÍRKVI. Přeložil Valentin Kalinay. Pastýřský list pařížského kardinála Suharda o současné situaci Církve ve světě. Stran 115, cena za váz. výtisk Kčs 77.—.

Marino Moretti, ZNAMENIA KRÍŽA. Přeložila Anna Magalová. Stran 262, cena za brož. výtisk Kčs 105.—. Psychologický román známého autora.

Giovanni, Papini, ŽIVOT KRISTA. III. vydání slovenského překladu velkého životopisu Ježíše Krista. Stran 463, cena za brož. výtisk Kčs 180.—.

Václav Žátek, CESTY ČESKÝCH STUDENTŮ na Slovensko v době před-březnové. Paměti a dokumenty sv. 1. Docent Karlovy university, z jehož pera vyšlo již několik historických spisů z dějin slovanských, přispívá tímto svým novým dílem k poznání historie vzájemných vztahů česko-slovenských v době vlasteneckého romantismu. Stran 170, cena za brož. výtisk Kčs 60.—.

Sv. Augustinus Aurelius. BOŽÍ ŠTÁT. Slovenský překlad velkého církevního učitele, dílo, jež náleží k základním pilířům náboženské literatury vůbec. Stran 808, cena za dva díly brožované Kčs 375.—.

Václav Ryněš, PALADIUM ZEMĚ ČESKÉ. Kapitola z českých dějin. Stran 175, cena za brož. výtisk Kčs 75.—, za váz. výtisk Kčs 98.—. Příspěvek k českým náboženským dějinám, které u nás byly bohaté úctou k Matce Boží.

Dobroslav Líbal, GOTICKÁ ARCHITEKTURA V ČECHÁCH A NA MORAVĚ. Obsáhlý přehled gotického stavitelství u nás, které se u nás nejvíce věnovalo stavbám chrámovým. Stran 295, množství obrazových příloh, cena za brož. výtisk Kčs 260.—.

Jon Svensson, NONNI. Přeložil Jan Hrubý. Druhé vydání knihy slavného islandského autora pro mládež, v níž líčí svoji cestu do světa, při které prožil mnoho různých příhod a dobrodružství. Kniha dobrodružná i veselá zároveň, ale obsahující hluboké mravní jádro. Stran 238, cena za brož. výtisk Kčs 170.—, za váz. výtisk Kčs 195.—.

VAŠE KNIHKUPECTVÍ

KNIHKUPECTVÍ U SV. JINDŘICHA, BOHUSLAV RUPP,
PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ ULICE 23, TELEFON 311 - 87

V Á M D O D Á R Y C H L E A S P O L E H L I V Ě
V Š E, C O P O T Ř E B U J E T E A H L E D Á T E

Zde odstříhnete podle vyznačené linky a pošlete nám svou objednávku
Lístek většího formátu podléhá trestnému portu

Při odeslání
nevyplácejte

Poštovné zapraví
p ř í j e m c e

OBCHODNÍ ODPOVĚDNÍ LÍSTEK

KNIHKUPECTVÍ

U SV. JINDŘICHA

BOHUSLAV RUPP

JINDŘIŠSKÁ UL. 23

PRAHA 2

SLOVANSKÉ STUDIE. Sbírka statí, věnovaných prelátu univ. prof. Dr. Josefu Vajsovi k uctění jeho životního díla. Uspořádali Josef Kurz, Matyáš Murko, Josef Vašica. Sborník měl vyjít r. 1940, byl však nacistickou cenzurou zakázán. Počíná se oddílem životopisným, bibliografickým a vzpomínkovým, v němž je oceněno a soustavně sepsáno Vajsovo dílo, v druhé části jsou zahrnuty otázky cyrilometodějské, zkoumány některé staroslověnské památky a některé otázky staroslověnského jazyka, třetí část se vztahuje na české odvětví církevní slovanštiny. Vydání I., stran 226, brož. 200 Kčs, váz. 230 Kčs.

Bohuslav Kumpel-Staňkovský: Z OSUDŮ BOŘKŮ — DOHALSKÝCH Z DOHALIC. Vydání I., stran 88, brož. Kčs 127.50, váz. Kčs 162.50. Kniha je pietní oslavou hrdinů-mučedníků, bratří Antonína a Zdenka Dohalských — doprovázena množstvím ilustrací.

Pavla Kytlicová: RODIČE A DĚTI. Tato kniha se objevuje jako velký dar české kultury a českému národnímu životu. Poznáme život básnířčin, pokud nám to její vyprávění dovoluje, můžeme ocenit hrdinnou oběť, která příchod tohoto daru připravovala, oběť jejího vlastního života a života její matky. III. vydání, 2 díly, brož. 246 Kčs, váz. 300 Kčs.:

Konstantin Miklík CSSR: SVATÝ JOSEF NAZARETSKÝ. Soubor článků k podpoře účt. svatojosefské v našem věřícím lidu. Sbírka rozjímání pro doby a svátky, které Církev katolická obvykle vyhrazuje svému Ochránci. Stran 135, brož. 78 Kčs.

P. F. Mikulášek: POJĎME K BOHU. Modlitby pro katolické děti. Vydání I., stran 62, brož. 15 Kčs.

Walter Scott - Gustav Kubský: KRÁLŮV LUČIŠTNÍK. Příběh z druhé poloviny XV. století. Mladý skotský šlechtic Ouentin Durward stává se členem osobní stráže a z nejoblíbenějším z vojáků na dvoře francouzského krále Ludvíka XI. Svoji statečností, věrností, neohroženým a samostatným jednáním přispěl značně k tomu, že Ludvík čestně a bez velké škody vyšel ze zajetí, v němž se ocitl za války úskočností burgundského vévody. Odměnou se mu dostává sličná příbuzná králova, která mu ráda podává ruku do manželství. Vydání I., stran 177, brož. 114 Kčs, váz. 139 Kčs.

P. Josef Schrijvers CSSR: ODDANOST BOHU — je úchvatná velepíseň lásky, lásky mezi Ježíšem a duší, jež mu plně uvěřila a plně se mu svěřila. Kdo pozorně přečetl tuto knihu, uzná, že osvojit si její myšlenky znamená podstatně zlepšit a zkrásnit celý svůj život. Vydání III., stran 148, brož. 40 Kčs, váz. 60 Kčs.

Msgre Jan Staněk: CESTA, PRAVDA A ŽIVOT. Je to soubor katechesí k prvé části Katechismu. Obtížnost katechismové katechese překonává tím, jak vychází od dítěte, názorně a lehce rozvíjí výklad, používá jasně srozumitelného příkladu a vylupuje rozhovorem z něho jako jádro z ořechu náboženskou pravdu ve slovní formulaci katechismové otázky. Staňkovy katechese nejsou suchou prací pouhého theoretika, ale harmonicky spojují theorii s praxí v ideální vzor. Patří k nejlepším dílům svého druhu a budou jistě patřit k nezbytným pomůckám každého kněze i katechety laika. — I. vydání, stran 248, brož. 87 Kčs.

Jan Vilikovský: PÍSEMNICTVÍ ČESKÉHO STŘEDOVĚKU. Kniha písemnictví českého středověku v celém svém bohatství a v celé své šíři bude jistě základním dílem o středověké době české literatury. Vydání I., stran 255, brož. 159 Kčs, váz. 189 Kčs.

Ruppovo odborné knihkupectví dodá rychle a spolehlivě vše, co potřebujete a hledáte.